



T.C.

BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

YALÇIN TOSUN'UN ÖYKÜLERİNDE ŞİDDET

Emre BAŞTUĞ
2115061015

Tez Danışmanı:

Doç. Dr. Bahtiyar ASLAN

Bandırma 2024

T.C.
BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

YALÇIN TOSUN'UN ÖYKÜLERİNDE ŞİDDET

Emre BAŞTUĞ
2115061015

Tez Danışmanı:
Doç. Dr. Bahtiyar ASLAN

Bandırma 2024

ETİK BEYAN

TÜRKİYE CUMHURİYETİ BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (...../...../20...)

Emre BAŞTUĞ

2024

ÖZET

YALÇIN TOSUN'UN ÖYKÜLERİNDE ŞİDDET

Emre BAŞTUĞ

Toplumcu ve çağdaş öykü yazarlarından biri olarak tanınan Yalçın Tosun, Türk edebiyatının başarılı öykü yazarlarındandır. Yazar, toplumsal problemleri, konuşulmaktan çekinilen konuları ele aldığı çarpıcı öyküleriyle tanınır. Bu çalışmada, hayatta olan ve eser vermeye devam eden Yalçın Tosun'un, yayınlanan beş öykü kitabı incelenmeye alınmıştır. Öyküler, içerisinde barındırdığı yoğun şiddet teması bakımından incelenmiştir. Çalışmanın amacı, öykülerde bulunan psikolojik, fiziksel, cinsel ve ekonomik şiddetin nasıl ele alındığını belirlemek ve yorumlamaktır. Bu incelemeler yapılırken şiddet ile bağlantısı bakımından psikoloji, sosyoloji, hukuk ve felsefe bilimlerine başvurulmuştur. Bir hukukçu gözüyle toplumsal ve bireysel bir sorun olan şiddet olgusunu öykülerinde ele alan yazar, yaşadığı dönemin problemlerini gözlemleyerek öykülerine aktarmıştır. Yalçın Tosun'un öykülerinde tespit edilen şiddet öğelerinin tüm öykülerinde işlediği temaların toplamına oranla fazlalığı, çalışmada bazı kanılara ulaşılmasını sağlamıştır. Yazar, kendi çağının hem görünen hem de göz ardı edilen problemlerinden biri olan şiddeti, öyküleri yoluyla eleştirmeyi önemsemiştir.

Anahtar Sözcükler: Aile, Akran zorbalığı, Öykü, Şiddet, Yalçın Tosun.

ABSTRACT

VIOLENCE IN YALÇIN TOSUN'S STORIES

Emre BAŞTUĞ

Known as one of the socialist and contemporary story writers, Yalçın Tosun is one of the successful story writers of Turkish literature. The author is known for his striking stories that deal with social problems and topics that are reluctant to talk about. In this study, five story books published by Yalçın Tosun, who is alive and continues to produce works, were examined. The stories were examined in terms of the intense theme of violence they contain. The aim of the study is to determine and interpret how psychological, physical, sexual and economic violence in the stories is handled. While conducting these studies, psychology, sociology, law and philosophy sciences were used in terms of their connection with violence. The author, who deals with the phenomenon of violence, which is a social and individual problem, from the perspective of a lawyer, in his stories, observed the problems of the period he lived in and transferred them to his stories. The excess of the violent elements detected in Yalçın Tosun's stories compared to the total of the themes in all his stories enabled some conclusions to be reached in the study. The author attaches importance to criticizing violence, one of the visible and ignored problems of his age, through his stories.

Keywords: Family, Peer bullying, Story ,Violence, Yalçın Tosun.

ÖNSÖZ

Yalçın Tosun, çağdaş bir öykü yazarı olarak dönemin toplumsal sorunlarına, bireysel sıkıntılarına yer verdiği öyküleriyle ön plana çıkan, önemli öykücülerdendir. İlk öykü kitabından itibaren birçok ödüle layık görülen Tosun'un öyküleri, mutsuzluk, şiddet, yalnızlık, şiddet gibi olumsuz temaların ağırlıklı olduğu eserler olarak karşımıza çıkmaktadır.

1977 doğumlu olan yazar, aynı zamanda akademisyen ve hukukçu olarak hayatına devam etmektedir. Olaylara hukukçu gözüyle de bakabiliyor olması Yalçın Tosun'un eserlerinde toplumsal problemlere yer vermesinde önemli bir etken olarak görülebilir. Sokaktan, aileden, çocukların saf duygularından beslendiğini belirten yazar, güçlü gözlem yeteneği sayesinde içinde yaşadığı toplumun problemlerini gerçekçi bir biçimde eserlerine yansıtmıştır. Tosun'un öyküleri okunduğunda üzerinde en fazla durduğu konunun şiddet olduğu ilk bakışta dikkat çekmektedir. Bu noktada yazarın öykülerinde konu olarak şiddet olgusunun öne çıkması, öykülerin şiddet kavramı üzerinden incelenmesine zemin hazırlamıştır.

Bu çalışma, Yalçın Tosun'un şimdiye kadar yayınlamış olduğu beş öykü kitabında ele alınan yoğun şiddet temasını incelemek amacıyla yapılmıştır. Öyküler incelenirken şiddet olgusunun tam anlamıyla yorumlanıp ele alınabilmesi amacıyla felsefe, psikoloji, hukuk ve sosyoloji bilimlerinden yararlanılmıştır.

Yüksek lisans dönemim boyunca yaşadığım tüm zorlukları sayesinde aştığım, bana sadece bir danışman olmaktan ziyade aynı zamanda iyi bir öğretmenin nasıl olması gerektiğini gösteren sayın hocam Doç. Dr. Bahtiyar ASLAN'a teşekkür ederim.

Tez yazım sürecim boyunca motivasyon sağlayan ve her daim yanımda olan kıymetli dostlarım Melek Ecem MENET, Meriç DİNÇER ve Dilan TİMUR'a teşekkür ederim. Yüksek lisans programına başvurmam için beni yüreklendiren ve tüm süreç boyunca yanımda olan yakın arkadaşım Tufan ZAN'a ve tez yazımı konusunda edindiği her bilgiyi benimle paylaşan kıymetli arkadaşım Şeyda ŞAHİN'e teşekkür ederim.

Son olarak, tüm yaşamım boyunca beni büyük bir sevgi ve güvenle büyüten, koşulsuz şartsız elimden tutan annem Aysel BAŞTUĞ ve babam Garip BAŞTUĞ'a;

koca bir hayatı benim için keyifli ve mutlu kılan, kılmaya devam eden ablalarım Burcu YASİN, Özlem AKSAK ve Çağla ERTAŞ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Emre BAŞTUĞ

Bandırma - 2024



İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAYI.....	ii
ETİK BEYAN.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	viii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
ŞİDDET KAVRAMININ TANIMI, TARİFİ, ŞİDDETİN TİPLERİ, SEBEP VE SONUÇLARI.....	4
1. ŞİDDETİN TANIMI VE İÇERİĞİ.....	4
1.1. Şiddetin Türleri.....	15
1.1.1. Şiddete Maruz Kalan Kişiye Göre Şiddet.....	17
1.1.1.1. Kadına Yönelik Şiddet.....	17
1.1.1.2. Çocuğa Yönelik Şiddet	20
1.1.1.3 Yaşlıya Yönelik Şiddet	21
1.1.1.4 Akranlar Arası Şiddet.....	22
1.1.1.5. Engellilere Yönelik Şiddet	24
1.1.1.6. LGBTIQ+ Bireylere Yönelik Şiddet.....	25
1.1.1.7. Kendine Yönelik Şiddet	27
1.1.1.8. Erkeğe Yönelik Şiddet	27
1.1.2. Tipine Göre Şiddet.....	29
1.1.2.1. Fiziksel Şiddet.....	29
1.1.2.2. Cinsel Şiddet	30
1.1.2.3. Duygusal/Sözel/Psikolojik Şiddet.....	32
1.1.2.4. Ekonomik Şiddet.....	34
1.1.2.5. Siber Şiddet	35
1.1. Şiddetin Sebepleri	37
1.2. Şiddetin Sonuçları	42



İKİNCİ BÖLÜM.....	46
YALÇIN TOSUN'UN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ	46
1. HAYATI.....	46
2. EDEBİ KİŞİLİĞİ.....	46
3. ESERLERİ.....	54
3.1. Anne, Baba ve Diğer Ölümçül Şeyler.....	54
3.2. Peruk Gibi Hüzünlü	55
3.3. Dokunma Dersleri	55
3.4. Bir Nedene Sunuldum	56
3.5. Mesafenin Şiddeti.....	56
3.6. Diğer Eserleri	57
4. TÜRK EDEBİYATINDA ŞİDDET OLGUSUNUN İZLEKLERİ	57
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	61
YALÇIN TOSUN'UN ÖYKÜLERİNİN ŞİDDET BAĞLAMINDA İNCELENMESİ	61
1. YALÇIN TOSUN'UN ÖYKÜLERİNDE KADINA YÖNELİK ŞİDDET	61
2. YALÇIN TOSUN'UN ÖYKÜLERİNDE ÇOCUĞA YÖNELİK ŞİDDET	72
3. YALÇIN TOSUN'UN ÖYKÜLERİNDE LGBTİQ+ BİREYLERE YÖNELİK ŞİDDET	83
4. YALÇIN TOSUN'UN ÖYKÜLERİNDE AKRANLARA YÖNELİK ŞİDDET	90
5. YALÇIN TOSUN'UN ÖYKÜLERİNDE KENDİNE YÖNELİK ŞİDDET	98
6. YALÇIN TOSUN'UN ÖYKÜLERİNDE ENGELLİ BİREYLERE YÖNELİK ŞİDDET	103
7. YALÇIN TOSUN'UN ÖYKÜLERİNDE YAŞLILARA YÖNELİK ŞİDDET	104
8. YALÇIN TOSUN'UN ÖYKÜLERİNDE ERKEKLERE YÖNELİK ŞİDDET ...	107
SONUÇ	111
KAYNAKÇA.....	116

GİRİŞ

Yalçın Tosun, 2009’da yayımladığı ilk kitabı *Anne, Baba ve Diğer Ölümcül Şeyler*’den itibaren günümüzün başarılı öykü yazarlarından biri olarak anılmaktadır. Yazar, beş öykü kitabının yanı sıra bir şiir kitabı; edebiyat ve hukuk alanlarının ortak noktalarını ele aldığı iki inceleme kitabı kaleme almıştır. Günümüz öykücülerinden Tosun, dönemin ve içerisinde bulunduğu toplumun gerçeklerini gözlemci ve eleştirel bir bakış açısıyla öykülerine yansıtmıştır.

Yalçın Tosun, eserlerinde ele aldığı temalar bakımından edebiyatımızda realist ve toplumcu-gerçekçi bakış açısıyla öyküler kaleme almaktadır. Yazar ilk kitabından itibaren öyküleri içerisinde, bireyden hareketle toplumu; toplumdan hareketle bireyin sosyal ve psikolojik problemlerini irdelemektedir. Edebiyatın içerisinde toplumun çirkin ve aksayan yüzünü okuyucuya aktaran yazar, bu durumu eleştirel bir araç olarak kullanmaktan çekinmez. Kendi deyimiyle “edebiyatta huzur istemeyen” Tosun, kitaplarında ağırlıklı olarak huzursuzluk, mutsuzluk ve şiddetin hâkim olduğu öyküler sunar. Sezdirmeye yönelik ve örtük bir dil kullanmayı tercih eden yazar, öykü içerisinde bıraktığı boşluklarla bu huzursuzluğu okuyucunun da aktif olduğu bir okuma deneyimi haline getirir.

Bu çalışmanın amacı, Yalçın Tosun’un öyküleri içerisinde bulunan şiddet olgusunun, kurgu içerisinde nasıl eylem haline getirildiğini tespit etmektir. Bu sayede yazarın şiddet unsurlarını eserlerinde ne kadar ve ne şekilde kullandığının da tespit edilmesi hedeflenmiştir. Çalışmada yazarın şimdiye dek yayımlanan beş öykü kitabı incelenmiştir. Şiddet olgusunun psikoloji, felsefe, hukuk ve sosyoloji disiplinlerinin de ortak alanına girmesi sebebiyle çalışmamızda bu disiplinlerden de faydalanılacaktır.

Şiddet olgusu, semâvi dinlerce ilk insanlar olarak kabul edilen Hz. Adem ile Hz. Havva’nın çocukları arasında gerçekleşen kardeş katlinden itibaren dünya üzerinde var olagelmıştır. Bu bakımdan insanlık tarihi kadar eski bir olgu olarak kabul edilebilir. Bunun sonucunda bu olgu farklı disiplinlerin de araştırma sahası içerisine girmektedir.

Çalışmada şiddetin nitelikli biçimde ele alınabilmesi açısından farklı disiplinlerden yararlanılarak kuramsal bir çerçeve ortaya konmaya çalışılmıştır.

Üç bölümden oluşan çalışmanın ilk bölümünde farklı disiplinlerden hareketle kuramsal olarak şiddet olgusunun çerçevesi belirlenmiştir. “Şiddet Kavramının Tanımı, Tarifi, Şiddetin Tipleri, Sebep ve Sonuçları” başlığı altında ele alınan ilk bölümde, şiddet olgusunun farklı disiplinlerce nasıl tanımlandığı ve tarif edildiği hakkında bilgi verilmiştir. Bu tanım ve tarifler ele alınırken her disiplinin kendine ait kaynakları kullanılmıştır. Bunun yanı sıra kavramın anlaşılabilmesi için “şiddet” kelimesinin etimolojik kökenine ve farklı dillerde hangi anlamları karşıladığına yer verilmiştir.

Literatürde şiddet hakkında yapılan farklı tarif ve sınıflandırmalar bulunmaktadır. Örneğin Oğuz Polat, bu kavramı ele alırken şiddet kavramını “tipleri” ve “maruz kalan kişiye göre” olmak üzere iki ana başlık altında sınıflandırmıştır. Bu sebeple araştırmamızın kapsamına uygun farklı bir şiddet sınıflandırması yapılarak öykülerin incelenmesinde bu başlıklara uyulmuştur. Araştırmamızda şiddet eylemine maruz kalan kişileri merkeze alarak bir tasnif yapılmıştır. Şiddetin fiziksel, cinsel, duygusal/sözel/psikolojik, ekonomik ve siber olmak üzere beş farklı tipi vardır. Aynı başlıklar halinde ele alınan bu şiddet tiplerinin hangi biçimlerde uygulanabildikleri incelenmiştir. Birinci bölümün sonunda şiddet eylemlerinin sebepleri ve sonuçları hakkında iki alt başlık açılmış, bu sebep ve sonuçlar farklı disiplinlerin kuramları çerçevesinde irdelenmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümü olan “Yalçın Tosun’un Hayatı, Edebî Kişiliği ve Eserleri” adlı bölümde Yalçın Tosun’un edebî kişiliği ele alınırken, yazar ile yapılan birçok söyleşiden yararlanılmıştır. Yazarın edebî kişiliği hakkında hüküm verebilmek için onun üslubuna, diline ve anlatım tekniklerinden ne ölçüde yararlandığında bakılmalıdır. Bu sebeple yazarın edebî kişiliği hakkında bir fikir oluşturması amacıyla eserlerinde kullanmış olduğu üslup, dil ve anlatım tekniklerinin de kısaca üzerinde durulmuştur. Yazarın hayatı, kendisi hakkında sınırlı bilgi erişimi sebebiyle yüzeysel olarak ele alınabilmektedir.

“Yalçın Tosun’un Öykülerinin Şiddet Bağlamında İncelenmesi” adını taşıyan üçüncü bölümde, beş öykü kitabı içerisinde yer alan kadına, çocuğa, LGBTIQ+

bireylere, akranlara, engelli bireylere, yaşlılara erkeklere ve kişinin kendisine yönelik şiddeti ayrı başlıklar halinde incelenmiştir. Tosun'un öyküleri çalışmanın birinci bölümünde yer verilen kuramsal çerçeveye göre incelenmiştir. İncelenen bu başlıklar öykülerden alıntılar yapılarak ve yer yer ihtiyaç duyulan farklı disiplinlere başvurularak incelenip yorumlanmıştır.

Sonuç bölümünde, yazarın şiddet kavramını öykülerinde ne şekilde ve hangi biçimlerde ele aldığına dair ulaşılan veriler yer almaktadır. İncelenen öykülerde ele alınan şiddet biçimlerinin en sık kimlere yöneltildiği ve hangi tip şiddet uygulandığı tespit edilerek bu durumun sebepleri tartışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞİDDET KAVRAMININ TANIMI, TARİFİ, ŞİDDETİN TİPLERİ, SEBEP VE SONUÇLARI

1. ŞİDDETİN TANIMI VE İÇERİĞİ

Şiddet, geçmişten günümüze değin tartışılan ve sürekli kendi içerisinde yeni tanım ve tariflere ihtiyaç duyan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Şiddet, değişen toplum ve bireye paralel olarak zamanla değişim gösterir. Bu değişimler, yapılmış tanımların zaman geçtikçe eksik kalmaya başlamasına sebep olmakla beraber yeni tanımlara ihtiyaç hissedilmesine neden olur. Kitle iletişim araçları ve sosyal medya kullanımının gün geçtikçe yaygınlaşmasıyla birlikte yeni şiddet tiplerinin ortaya çıkması, tanım ve tariflerde güncelleme gerekliliğinin bir göstergesidir. Yeni şiddet tiplerine örnek olarak gösterilebilecek siber şiddet¹, bugün yaygın biçimde uygulanmakta ve bu uygulamalara dair çalışmalar yapılmaktadır. Bununla birlikte şiddetin kapsamı genişlemekte ve yeni tanımlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Şiddet kavramı söz konusu olduğunda gündeme en başta fiziksel şiddet tipinin geldiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Bunun sebebi fiziksel olarak uygulanan şiddet tipinin diğer tiplere oranla daha fazla göz önünde yaşanması ve ardında morluk, yara, kızarıklık gibi görünür iz bırakması gösterilebilir. Psikolojik ve cinsel şiddet ikincil olarak gündeme gelmektedir çünkü psikolojik şiddet çoğunlukla sözel bağlamda uygulanır ve tespit edilmesi zordur (Polat, 2017: 55). Cinsel şiddet ise toplum algısında bir tabu olarak görülmesi sebebiyle mağdur tarafından çoğunlukla gizlenmekte ve bu yüzden ortaya çıkması ihtimali düşmektedir bu da yaşanan cinsel saldırıların ortaya çıkmasını engeller. Ekonomik ve siber şiddet, diğer tiplere oranla mağdur üzerinde dolaylı yoldan zarara yol açtığı ve gündeme yakın zamanda geldiğinden, üzerinde nispeten daha az durulan şiddet tipleri olarak gösterilebilir.

Şiddetin günümüzde uygulanış biçimleri açısından bu kadar farklı tipte ortaya çıkıyor oluşu, bu olgunun farklı boyutları ile ele alınması gerekliliğini göstermektedir.

¹ Siber şiddet hakkında daha detaylı bilgi için: Esra Gökçen KAYGISIZ, “Şiddetin E-Hali: Siber Zorbalık”, *Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Akademik Dergisi*, Sayı 4-5, 2020, s. 161-174.

Bu farklı boyutlardan hareketle nitelikli bir şiddet tanımı yapılabilmesi için şiddet olgusuyla yakından ilgilenen psikoloji, sosyoloji, hukuk, felsefe gibi farklı disiplinlerin bu olguyu ne şekilde ele aldıklarının bilinmesi gerekmektedir. Farklı bakış açılarıyla şiddetin çok yönlü bir şekilde ele alınması, konunun anlaşılması bakımından önemlidir. Şiddetin her disiplininde farklı biçimde, farklı bakış açısıyla ele alınıyor olması, bu disiplinler içerisinde farklı tanım ve tariflerinin bulunmasına sebep olmaktadır. Bu açıdan, yararlanılacak olan disiplinlerin şiddeti ne şekilde ele aldıklarından bahsetmek yerinde olacaktır.

Felsefe Sözlüğü’nde şiddet maddesi şu şekilde yer almaktadır:

“Şiddet dünyamızda başından beri bir sindirme yöntemi olarak kullanılıyor. Çağdaş toplumda şiddeti özellikle bürokrasi aygıtı üretiyor. İnsan için şiddetin kaynağı usdışı düzenlerdedir. Şiddet yalnızca dövmekle ya da öldürmekle olmuyor; şiddetin en büyüğü yumuşak görünümüler altında uygulanan manevi şiddettir. Amaç korku yaratmaktır. İnsanoğlu okşamayı bile şiddet aracı olarak kullanabilmektedir. Pek çok tehdit yumuşak bir dille gerçekleştirilir. Her türlü tehdit insan yaşamında nesneye indirgeyici bir şiddet düzeneği oluşturmaktadır. Sevgi üretemeyenler, fikir üretemeyenler, sağlıklı ilişki üretemeyenler genellikle tehdit yani şiddet üretirler. İnsanın iç dünyasında baskı oluşturabilecek her şey bir şiddet aracıdır. ... Şiddetin mantığı toptan giderme mantığıdır ya hep ya hiç mantığıdır, asla bir tartışma mantığı değildir. O en yüce değerleri bile amaç edinebilir. Her şiddet bir kesin sonuca göre düzenlenmiştir. Şiddet sanıldığı kadar kesin ve verimli bir yöntem değildir, her şiddet benzeri bir başka şiddeti yaratarak son bulur. Şiddet sonsuza kadar doğurgandır. Etkenin niteliği ne olursa olsun şiddette amaç ruhu kaldıramayacağı bir yükün altına koymaktır. Şiddetin bedene yönelişi dolaylıdır, amaç ruhu zedelemektir.” (Timuçin, 2004: 446-447).

Felsefe Sözlüğü’nün şiddeti tarif ederken özellikle psikolojik şiddet tipine dikkat çektiği görülmektedir. Sözlükte “manevi” olarak adlandırılan psikolojik şiddetin en büyük şiddet olarak aktarılması önemlidir. Ayrıca fiziksel şiddetin aslında dolaylı yoldan psikolojik şiddetin bir nevi aracı olarak kullanıldığını belirtmesi dikkate değerdir. Bir düşünce sistemi olarak tanımlanabilecek felsefe disiplininin, fiziksel yönden ziyade ruhsal açıdan şiddeti ele alması ve asıl zarar verilmek istenen şeyin

insanın ruhu olduğunu belirtmesi farklı disiplinlerin aynı kavramı ne derece farklı bir bakış açısıyla ele aldığını göstermektedir.

Sosyolojinin şiddete bakışı ve onu tarif edişi daha farklı şekilde karşımıza çıkmaktadır. Şiddet sosyolojik açıdan tarihsel süreç içerisinde, yaşanan toplumsal ve bireysel olaylar etrafında ele alınmaktadır. Günümüz dünyasının gündelik hayatında, toplumsal her alanda ve her yerde karşılaşılabilen şiddet davranışlarının farklı tip ve türlerini gözlemlemek mümkündür. Bu açıdan şiddetin toplumsal alanda nasıl var olduğu ve sonuçlarının toplumu nasıl etkilediğini görebilmek açısından sosyolojinin önemi büyüktür. *Sosyoloji Sözlüğü*'nde şiddetin asıl anlamı, herhangi bir bireyin bedenine yöneltilen ve kastî olan eziyet ya da zarar olarak tanımlanır. Fakat bunun yanı sıra özellikle iktidar ve eşitsizlik kavramlarının şiddet ortamının oluşmasına zemin hazırladığı belirtilir: “İktidarın yaygın eşitsizliklerinden dolayı şiddet, toplumsal ilişkilerde, şiddetin uzun sürelerdir gizil kaldığı birçok toplumsal ilişki türlerinde bile, genel bir potansiyel güçtür.” (Turner, 2020: 863).

Sözlüğe göre sosyolojinin alt dalları olan aile sosyolojisi, siyaset sosyolojisi ve toplumsal hareketler sosyolojisi, şiddeti farklı bağlamlarda ele almaktadır. Aile sosyolojisi ev içerisinde yaşanan şiddetin sıklığını; siyaset sosyolojisi, toplumsal ve siyasi dönüşümlerin yanı sıra devrimlerde şiddetin rolünü; toplumsal hareketler sosyolojisi ise şiddet eyleminin rolünü protesto eylemleri bakımından incelemektedir (Turner, 2020: 863). Sosyoloji bakımından şiddetin ele alınışı ve tarifi göz önünde bulundurulduğunda, felsefe disiplininin farklı olarak bireyden çok toplumsal olandan hareket ettiğini söylemek mümkündür. Ayrıca şiddeti ele alış biçiminin çok yönlülük göstermesi de dikkate değerdir. Sosyolojiye göre şiddete yol açan etkenler kültürel, ekonomik, sosyal, politik, yapısal ve psikik unsurlardır. Bu unsurları ele alması ve şiddet eyleminin tek bir nedenden ziyade farklı unsurların bir araya gelmesiyle ortaya çıktığı görüşünü savunan sosyoloji, bu durumu toplumsal bir sorun olarak görür. (aktaran Bal, 2014: 12). “Şiddet, sadece ne fiziksel olarak bedene, koşullara, aktörlere, araçlara, şiddet kurbanlarına ne de çevresel koşullara indirgenemez. Şiddetin bu şekilde ele alınması sosyoloji ile mümkün olabilmektedir ve şiddetin birçok neden ile ele alınması sosyoloji için de önemli bir unsurdur.” (Bal, 2014). Bu sebeple ele alış biçimi

dolayısıyla sosyoloji şiddet olgusunu toplumsal açıdan en detaylı biçimde inceleyen disiplinlerden biri olarak gösterilebilir.

Hukukun şiddet olgusuna bakışı felsefe ve sosyolojiden farklıdır. Bu olguyu ele alırken suç ve ceza kavramlarından hareket etmektedir. Bunun yanı sıra hukuk disiplini; devlet, anayasa, yetki gibi siyasi kavramlar üzerinde durmaktadır:

“Modern devletin en önemli varlık nedeni şiddete karşı korunma olarak düşünülmüştür. Bu şiddet iki yönlüdür: Devlet bir yandan bireylerin birbirlerinin şiddetine karşı korunmasını sağlar; diğer yandan da diğer devletlere karşı kendi egemenliğine dayanır. Başka bir deyişle aşağıda detaylı olarak görüleceği üzere, birey ne kadar diğer bireylere karşı özerkliğe sahipse, devlet de kendi ülkesi üzerinde egemenlik yetkisine sahiptir.” (Boyar, 2016: 55).

Burada üzerinde durulan, bireysel olanın dışında, bir yönetim olarak devletin, başka devletlere ve kendi halkına yönelik caydırıcı şiddet cezalarını kullanabilmesidir. Bunlar dışında bir suç olarak şiddet eyleminin cezalandırılması yolu da hukuktan geçmektedir.

“Bir ceza hukukçusu açısından şiddet, çeşitli tezahürleri cezai yaptırımlarla kontrol altına alınmaya çalışılan bir olgudur. Bir medeni hukukçu için bu kavram, öncelikle aile içi şiddeti ya da ev içi şiddeti çağırıştırabileceği gibi; boşanma sebeplerini ya da belli şartlar altında haksız fiilleri de düşündürebilir. Ancak dikkat edilirse, bu hallerin hepsinde şiddet bireyler ekseninde kavranmaktadır. Bu hallerde hukuk şiddete karşı diğer bireyleri koruyan bir kimliğe bürünmüştür.” (Boyar, 2016: 54).

Suç teşkil eden unsurlar hakkında genel bir yargıya varmak gerekirse; kişinin suçlu sayılabilmesi için işlediği suçu akli melekeleri yerindeyken, kendi rızası ve isteğiyle yapmış olması gerekir. Ayrıca kişinin baliğ olup, toplumsal açıdan sosyal beklentilerden bir şekilde sapmış olması gerekmektedir (Karacan Işık, 2021: 21).

Psikoloji disipliniyse, şiddet olgusunu ele alırken yapısı gereği insan ve hayvan davranışlarından hareket etmektedir. Psikolojide şiddet ve saldırganlık eylemleri çoğu zaman dürtüsel ve davranışsal olarak ele alınmaktadır. Örneğin içgüdüsel/dürtüsel psikolojik kuramlar, saldırganlığın insanın içinde sürekli biriken bir enerji olduğunu ve bazı durumlarda biriken bu enerjinin şiddet biçiminde ortaya çıktığını savunur.

Lorenz'in etolojik kuramı ise şiddeti dış uyarıcıdan bağımsız içgüdüsel bir davranış olarak ele alır (Efilti, 2016: 20-26). Psikoloji disiplini çoğunlukla şiddet eylemlerinin sebepleri ve nasıl ortaya çıktığı ile ilgilenen bir bilim alanı olarak gösterilebilir. Şiddetin sebepleri ve nasıl ortaya çıktığı sorusu araştırmanın ilerleyen kısımlarında “Şiddetin Sebepleri” ve “Şiddetin Sonuçları” adlı başlıklarda ele alınacaktır.

Birbirinden farklı disiplinlerin şiddeti kendi yöntemleriyle ele almasının yanı sıra birleştikleri bazı önemli noktalar bulunmaktadır. Şiddetin olumsuz bir durum olması ve aynı zamanda bir “güç” barındırması en önemli ortak nokta olarak gösterilebilir. Bu disiplinlerin şiddet hakkında ayrıştıkları noktalar da bulunmaktadır. Felsefe, şiddeti olumsuz olarak ele almakla birlikte ağırlıklı olarak ruhsal çöküntüye sebebiyet verme olarak ifade eder. Sosyoloji bu durumu toplumsal ve diğer arka plan öğeler ile birlikte açıklamaya çalışırken hukuk ağırlıklı olarak şiddetin suç ve ceza boyutuyla ilgilenmektedir.

Şiddet olgusunun hukuksal, psikolojik, sosyolojik ve felsefî bir şekilde ele alınıp incelenmesinin yanında edebî yaratmalar da bu incelemelere kaynaklık edebilir. Edebî metinler toplumsal olgulardan etkilenir ve içerisinde yaratıldığı topluluğun bir çeşit yansıması olarak görülebilir. Çelik (2018: 488), *Edebiyat ve Sosyoloji İlişkisi* adlı yazısında bu konu ve edebiyatın diğer disiplinlerle olan ilişkisi hakkındaki düşüncelerini şu şekilde belirtir:

“Edebî eser, estetik bir eserdir ama onun incelenmesi bir bilimdir. Her bilim dalında olduğu gibi, edebiyat biliminde de üzerinde anlaşmaya varılmış bir ölçütler dizisi vardır ve edebî eser bu ölçütler çerçevesinde bilimsel değerlendirmeye alınır. Ancak, edebî eserin konusu, doğrudan veya dolaylı olarak insan ve toplum olduğu için, bu eserlerde başta sosyolojik malzeme olmak üzere, insan ve toplumla ilgili bütün bilimlerin araştırma alanına giren malzemenin bulunduğu söylenebilir. Edebî eserdeki insanların yaşamı ve doğayı algılayış ve yorumlayışları felsefenin, sosyal birer varlık olarak birbirleriyle ilişkileri sosyolojinin, nesnel kültür unsurları, gelenek, görenek ve âdetleri etnolojinin, bilinçaltıları, ruh dünyaları ve beşerî özellikleri psikolojinin araştırma alanına girer.”

Ejder Çelik, edebiyatın diğer disiplinlerle olan ilişkisini, bir bilim olarak insan ve toplumla olan bağı önemli görür. Edebiyatın diğer tüm disiplinlerle bağı, şiddet olgusunun edebî metinler aracılığıyla tahlillerinin yapılabilmesini mümkün kılar. Aynı zamanda edebiyatın diğer disiplinlerin alanına giriyor oluşu onu incelerken diğer disiplinlerden faydalanmanın da gerekliliğini gösterir. Edebiyatın, şiddet gibi çok boyutlu ve özellikle sosyopsikolojik bir içeriğe sahip olguyu kurgusal olarak aktarması, bu aktarımları incelenebilir kılmaktadır.

Hippolyte Taine'in sosyolojik eleştirisine göre edebiyat toplum içerisinde doğar ve onun bir ifadesi şeklinde tezahür eder. Yazar, eser ve okuru sosyal koşullar belirler (aktaran Moran, 2020: 83). Bu bakımdan edebî eserler, içerisinde yazıldığı toplumun, dönemin ve onu ortaya koyan yazar ya da şairin bir nevi yansıması olarak görülebilir. Edebiyat sosyolojisi açısından bakıldığında da bu durum paralellik gösterir:

“Edebî eser, mutlaka bir toplumsal yapıyı veya kabuller zincirini yansıtacaktır. Eserlerde yer alan karakterlerin ve buna bağlı olarak şair ve yazarların, hayata bakış açıları ve sahip oldukları değerler, eserin sosyal zeminini oluşturur. Her roman, hikâye kahramanı veya şiire konu edilen kişi veya kişiler, birer bireysel ve toplumsal değerler dizisini yansıtır. Bu yüzden onlar, tüm iyi ve kötü yönleriyle, edebiyat sanatçısının belleğindeki toplumsal birikimlerin izlerini taşırlar.” (Çelik E, 2018: 490).

Söz gelimi, edebiyat açısından yansıtma kuramına göre sanatçı tek bir adamın hayatını doğrudan anlatmaya çalışmaz. O kişi üzerinden çoğunlukla insanlığın, evrensel olanın unsurlarını anlatır. Olanı değil, olabilir olanı aktararak hayatı ve insan tabiatını açıklayıcı bir rol üstlenir (Moran, 2020: 29). Burada hayata ayna tutmak, yazar tarafından onu büsbütün olduğu gibi karşıya aktarmak değildir. Edebiyat tam olarak insanı anlatmaz çünkü “...edebiyat sanatçısı bir sosyolog değildir ve olaylara sosyolojik açıdan bakmaz. Onun bakış açısı edebî estetik ama bu edebî estetik, sanatçının dimağında oluşurken, sosyolojik verilerle de zenginleşen bir arka plâna yaslanır.” (Çelik E. 2018: 488). Yazar, ayrıntıları, rastlantısal olanları dışarıda bırakmaya çalışarak gerekli gördüğünü ayıklar. Bu seçme işi hem esere yapı bakımından düzen sağlar hem de gerçek dünya ile anlamsal bir bağ kurar (Moran, 2020: 29).

Yansıtma kuramının aktardıkları, gerçekçilik akımı ile örtüşmektedir. Moran gerçekçiliği ele alıp tanımını yapmaya çalışır ve nasıl işlediğini aktarır. Gerçekçilik, çağdaş toplumun günlük hayatından alelâde kesitler sunar. Çağdaş toplumu ele alan yazar, onu kendi gözlem yeteneğinden geçirerek aktarır. Olağanüstülükten kaçınılan gerçekçilik akımında yansıtılan durumlar hayatın tüm yönlerinden seçilir. Çirkin, istenmeyen, toplum tarafından ayıp addedilen şeyler de edebiyatın içerisine girer. Yaşanan olaylar neden-sonuç ilişkisi gözetilerek psikolojik ve sosyal kanunlar ile açıklanabilir bir biçimde ele alınır (Moran, 2020: 39-40).

Gerçekçilik olarak adlandırılan bu akımın eseri ele alış biçimleri göz önüne alındığında Yalçın Tosun'un öykülerinin gerçekçilikten hareketle kurgulandığı görülmektedir. Toplumun çoğu tarafından ayıp ve çirkin olarak kabul edilen konuların Tosun'un öykülerinde ele alınması, öykülerin gerçek hayatta yaşanması olası durumların çoğunu kapsadığını göstermektedir. Ele alınan konular yazarın gerçek hayata karşı gözlem gücünü göstermekle birlikte öykülerin gerçekçiliğini de ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra gerçekçi edebiyatın, psikolojik gerçekçiliği içerisinde barındırması ve bunu bilinç akışı gibi anlatım teknikleriyle aktarabiliyor oluşu, Yalçın Tosun'un öykülerinde de gözlemlenebilmektedir.

Edebiyat, sosyal bir sanat olarak hususen roman ve öykü türlerinde toplumun her kesimi ile ilgilenmektedir. Toplum ile ilgili olan edebiyat, bu sebeple farklı bilimlerle sürekli irtibat halindedir. Bu durum, edebiyatın bireyi ve toplumu kurgusal bir biçimde içerisinde barındırmasından kaynaklanmaktadır. Bu sebeple araştırma konusu edilen şiddet olgusunu ele alırken psikoloji, sosyoloji, felsefe gibi farklı bilim dallarına başvurularak disiplinler arası bir şekilde incelemek gerekmektedir.

Edebiyatı toplumun ve çevrenin yansıması olarak gören görüşlere edebî bakımdan uyan biri de Yalçın Tosun'dur. Yazarın öyküleri bu bağlamdan bakıldığında gerçek dünyada yaşananlar ve sosyal hayatın barındırdığı olumsuzlukları yansıtması bakımından oldukça zengin metinlerdir. Öykülerde aktarılan konulara ve bu konuların işlenişine bakıldığında realist bir anlayışa yakın tutum sergilediğini görmek mümkündür. Toplumsal bir problem olarak ele aldığı şiddet konusunun, gerçek hayatta yaşanabilmesi muhtemel bir biçimde işlenmesi, gerçek hayatla olan güncel

bağlantısından kaynaklanmaktadır. Bu yüzden öyküleri şiddet olgusunun sosyolojik, psikolojik, felsefi bir şekilde incelenmesine olanak sağlar.

Şiddet olgusunun ele alınması ve literatürdeki tarifleri aktarılmadan önce kelime olarak şiddetin etimolojik kökenine bakmak bu kavramın anlaşılmasında etkin rol oynayacaktır.

Şiddet kelimesi, köken olarak Latince “violentia” kelimesinden, öncelikle İngilizce ve Fransızcaya “violence” biçiminde geçmiştir. Kelimenin Latince karşılığı “violentia”: “zorbalık, şiddetlilik, vahşet, vahşilik” (Alova, 2013: 639), anlamlarına gelmektedir. Yine Latince kullanılan “violô, violâre, violâvi, violâtum” kelimeleri şu anlamlarda kullanılmaktadır:

“şiddetle ya da zorbalıkla muamele etmek ya da davranmak (vücutça ve daha sık olarak zihince), incitmek, kötülük etmek, onuruna ya da şerefine dokunmak, tecavüz etmek, ırzına geçmek, ziyan vermek: (nesnesi yer) istilâ etmek, kutsallığını bozmak; (nesnesi duyular), saldırmak, sarsmak; (nesnesi soyut şeyler) yasaya aykırı davranmak, ihlâl etmek, bozmak, kırmak, zedelemek.” (Alova, 2013: 639).

Görüldüğü üzere bu sözcükler şiddetle bağdaştırılabilecek: kutsiyetini bozma, ihlâl, hürmetsizce kullanma gibi anlamları ifade eden kelimeler olarak kullanılmaktadır. Ayrıca “violare” sözcüğünün kökeninin “vis” kelimesinden geldiğini belirten Ünsal (1996: 30), bu kökün farklı anlamlarının yanı sıra güç, erk, bedensel güç ve şiddet anlamlarını da barındırdığını aktarmaktadır.

İngilizce ve Fransızca dillerine “violence” biçiminde giren kelime İngilizce *Redhouse Büyük Elsözlüğü* içerisinde “1. şiddet, sertlik. 2. zor, cebir. 3. zorbalık.” olarak tanımlanırken yakın anlamları taşıyan “violate” kelimesi: “1. bozmak, çiğnemek: violate an agreement bir anlaşmayı bozmak. 2. -in ırzına geçmek, -i kirletmek, -e tecavüz etmek: violate a woman bir kadının ırzına geçmek. 3. -in kutsallığını bozmak: violate an altar bir sunağın kutsallığını bozmak.” (2004: 531) anlamlarını karşılamaktadır. İngilizcede diğer yakın anlamlı kelimeler “violation” ve “violent” olarak karşımıza çıkmakla birlikte zorbalık, şiddet, cebir, bozma, ihlâl, ırzına geçme gibi anlamları ifade etmektedirler.

Fransızca söz konusu olduğunda *Büyük Fransızca-Türkçe Sözlük* “violence” kelimesini şu şekilde anlamlandırır: “1. Yamanlık, zorluluk. 2. Şiddet; kaba güç. 3. Zor. 4. Öfkeli, öfke, kızgınlık. ...-i zorlamak, -e karşı zor kullanmak, -e istediğini zorla yaptırmak, kendini zorlamak, kendini tutmak, kendini sıkmak” (Saraç, 1985: 1469). Bu kelimeye ek olarak Fransızca “violenter”, “violer”, “violemment” kelimeleri de anlam bakımından “violence” ile yakındır. Violence kelimesi ağırlıklı olarak fiziksel bir güç anlamı barındırmaktadır. “Violenter” kelimesi ise daha önce değinilen kutsiyetini bozma anlamlarına yakın görünmektedir: “1. Zorla kirletmek, ırzına geçmek. 2. Bozmak, özünü değiştirmek. 3. -i zorlamak.” (Saraç, 1985: 1470). “Violer” ve “violemment” kelimeleri ise çoğunlukla bozmak, ihlâl etmek, uymamak, ırza geçmek, zorlamak, şiddetli, yaman anlamlarını vermektedir (Saraç, 1985: 1470).

Türkçeye bakıldığında ise Arapçadan dilimize giren şiddet kelimesi, Arapça “şedd” kökünden gelmektedir. *Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lûgat* bu kelimeyi: “(a.i. şedd’den. c. : şided) : 1. sertlik, katılık. 2. fazlalık. 3. sıkılık. 4. inandırma, sözle yola getirme yerine kaba kuvvet kullanma.” (Devellioğlu, 2013: 1163), şeklinde aktarmaktadır. Şiddet, anlam bakımından sertlik, davranış olarak katılık ve yoğunluk anlamlarını karşılamaktadır. Arapçada “şedd” kökünden türeyen ve şiddet ile yakın anlamlı başka sözcükler de kullanılmaktadır. “Şedit”; sert, güçlü, şiddetli anlamına gelir. “İştîdat” kelimesi şiddetlenme, artma anlamında kullanılırken “Müşeddîd” kelimesi ise sertleştiren, sıkılaştıran anlamlarında kullanılmaktadır. Görüldüğü üzere bu kök ve kullanımların hepsi şiddetin güç ve sertlik anlamlarıyla bağlantılı olarak kullanılmaktadır (EtimolojiTürkçe).

Nişanyan Sözlük (2018), şiddet kelimesinin bilinen en eski kullanımının 1387 yılında *İrşad’ül-Mülûk ve’s-Selâtin* adlı eserin içerisinde “Kaçan kim ten’ri te’ala hükm kılsa ahar şiddet birle karşı tapgay (Tanrı Teala hükmetse ona katılıkla karşı koy)” şeklinde kullanıldığını aktarmaktadır. Günümüze gelindiğinde ise Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*’te şiddet maddesini şu şekilde verir:

“şiddet is. Ar. şiddet 1. Bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğnlik, sertlik.

2. Hız: Rüzgârın şiddeti.

3. mec. (Duygu ve davranış için) Aşırılık: ‘Sesinin tonunda siteminin şiddetini azaltan bir yumuşama vardı.’ -N. Cumalı.

4. Karşıt görüşte olanlara, inandırma veya uzlaştırma yerine kaba kuvvet kullanma.

~ göstermek kaba, sert davranmak.

~olayı çevreyi sindirmek için yaratılan olay veya girişilen hareket.

~e başvurmak kaba kuvvet kullanmak.

~le güçlü bir biçimde.”(Türk Dil Kurumu, 2013: 1385).

Görüldüğü üzere şiddet, günümüzde kaba kuvvet, aşırılık içeren güç, sertlik gibi çoğunlukla olumsuz durumları anlamlandırmak için kullanılmaktadır. Aynı zamanda günlük konuşma dilinde mecaz anlamda kullanılması da bu kelimenin ve anlamının ne kadar fazla dile getirildiğinin de göstergesi olarak kabul edilebilir.

Farklı dillerde şiddet kavramını karşılayan kelimelerin köklerine ve anlamlarına bakıldığında bu kavramın güç ile ilişkisi dikkat çekmektedir. Şiddetin güç kavramını aştığını belirten Ünsal (1996: 30), bu durumun sebebini öldürme, sakat bırakma, yaralama eylemlerini içermesine bağlamaktadır. Fiziksel olmasının yanında psikolojik olarak başka birinin üzerinde tahakküm kurmanın da bu güç ile bağlantısı olduğu söylenebilir. Yukarıda sıralanan sözlük anlamlarında “sözle yola getirme”, “onuruna ya da şerefine dokunma” olarak gösterilen maddeler, şiddet kelimesinin psikolojik tarafını da kapsadığını göstermektedir.

Şiddet kavramı söz konusu olduğunda literatürde şiddetin tarifi üzerine farklı fikirler ortaya atılmıştır. Literatür tarandığında, şiddet üzerine yapılan bazı kapsayıcı tarif ve sınıflandırmalar öne çıkmaktadır. Şiddet kavramının hangi eylemler yoluyla gerçekleştirildiğini, hangi kişilere uygulandığını en detaylı şekilde içine alan tanım ve tariflerden birkaçı şunlardır:

Ergil (2001: 40), şiddeti tanımlarken “Bir kişi ve topluluğun, fiziksel ve ahlâki bütünlüğüne, mülkiyetine, kültürel veya sembolik değerlerine karşı herhangi bir birey, grup ya da örgütlü bütünlük tarafından verilen zarar veya fiziksel ya da psikolojik acı” tanımını kullanır. Şiddet konusunun farklı disiplinler aracılığıyla değişik biçimlerde yorumlanabileceğini öne süren ve ancak multidisipliner bir şekilde ele alındığında tam anlamıyla anlaşılabilceğini öneren Polat’a (2017: 18), göre ise şiddet “Kişinin bir başkasını zarara uğratması, hakaretler ile onurunu zedelemesi, canını yakmak adına zor

kullanarak aşırı eylemlerde bulunması...” olarak tarif edilmektedir. Şiddetin tanımları ele alındığında karşılaşılan kapsayıcılık sorununun farkında olan Taşdemir Afşar (2015: 723), uzman kişilerin farklı tanımlarından yola çıkarak araştırmasında daha kapsayıcı farklı bir şiddet tanımı getirmiştir: “İzin verilmeyen, meşru olmayan, bu eyleme maruz kalan kişinin bedeni, psikolojik dünyası, özgürlüğü, değerleri gibi alanlarda tahribat yaratan, insan haklarını ihlal eden bir eylem biçimi.”

Son olarak Dünya Sağlık Örgütü (2002), şiddeti “Kişinin kasıtlı bir biçimde tehdit yoluyla ya da gerçek olarak; kendine, başka kişiye veya bir grup veya topluluğa karşı uyguladığı fiziksel gücün yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişim bozukluğu veya yoksunlukla sonuçlanması ya da sonuçlanabilme ihtimalinin yüksek olması” şeklinde aktarmıştır.

Tüm bu tanımlardan hareketle şiddet kavramının olumsuz anlamda bir güç kullanımı, saldırganlık içerdiği görülmektedir. Karşı tarafı ya da kişinin kendini olumsuz duruma sokma gibi davranışları da kapsadığı sonucuna ulaşılabilmektedir. Tarih öncesi çağlardan itibaren var olduğu ve başvurulduğu bilinen şiddet, medeniyetin ve kolektif bilincin ortaya çıkmasıyla beraber varlığını giderek daha görünür kılmıştır. İnsan hem doğası gereği hem de toplumsal itkiler sebebiyle şiddet eylemine meyilli bir varlık olarak görülmektedir. Han (2018: 9), “Kaybolmayan şeyler vardır. Onlardan biri de şiddettir.” der. Şiddet insan yaşantısı kadar eskiye uzanır, bu bakımdan toplumsal ve bireysel yaşantının bir parçası haline gelen şiddet kavramının ele alınması ve araştırılması hem günümüz hem de gelecek nesiller için önemli hale gelmektedir.

Şiddet toplumsal değişim ve yeniliklere aynı zamanda iletişim araçlarına paralel şekilde ilerleyerek farklı biçimlerde var olmaya devam etmiştir. Şiddetin uygulanış biçimleri ve türleri söz konusu olduğunda günümüze kadar birçok sınıflandırmaya gidilmiştir. Bu türler genel anlamda fiziksel şiddet şekli ile ele alındığından eksik olarak nitelendirilebilir. Oysa ki şiddet toplumsal ve bireysel açıdan her alanda ve her şekilde uygulanabilmektedir. Özellikle sosyal iletişim kaynaklarının artması ve yaygınlaşmasıyla birlikte bireyler ve toplumsal gruplar arasında mesafe giderek kısalmış ve şiddetin mesafesi de buna bağlı olarak kısalmıştır. Bu sebeplerden dolayı şiddetin tipleri ve kimlere karşı uygulandığını bilmek ve bunları bir sınıflandırma haline getirmek önemli bir hâle gelmektedir.

1.1. Şiddetin Türleri

Dünya Sağlık Örgütü, şiddet konusunda hazırladığı sınıflandırmada şiddetin bireysel, toplumsal ve kendine yönelik şiddet olmak üzere üç ana başlıktan ortaya çıktığını ve bu üç ana başlık altında farklı alt grup şiddet türlerinin bulunduğunu belirtir (World Health Organization, 2023). Şiddetin bu üç temel grubunu ve ona bağlı şiddet türlerini ele almak gerekir. Bu sınıflandırmaya göre şiddet kişi bakımından kendine yönelik, kişiler arası ve kolektif bir biçimde uygulanmaktadır. Kendine yönelik şiddetin içeriği intihar girişimi ve istismar olarak görülmekle beraber intihar girişimi ölümle sonuçlanabilmektedir. Şiddet, kişiler arasında ele alındığında aile-eş kategorisi içerisinde çocuğu, partneri ya da aile içerisinde bulunan yaşlı bireyleri hedef almaktadır. Toplumsal olarak bakıldığında ise flört ve yabancı kişiler hedef haline gelebilmektedir. Kolektif bir biçimde uygulanan şiddet göz önünde bulundurulduğunda bu şiddetin sosyal, politik ya da ekonomik boyutlarının daha fazla öne çıktığı görülmektedir. Burada bahsi geçen şiddetin farklı türleri, tipine göre şiddet başlığı altında incelenecektir.

Şiddetin sınıflandırılmasına ek olarak Polat'ın (2017), *Şiddet* adlı eserinin içerisinde yer verdiği şiddet kategorileri, hem şiddete maruz kalanlar başlığı hem de şiddetin tipleri başlıkları altında gruplandırılarak bir sınıflandırma haline getirilmiştir. Şiddetin ne olduğu ve hangi şiddet tipiyle kimlere karşı uygulandığı sorusu oldukça karmaşık bir soru olarak görülebilmektedir. Bu durum hakkında çok fazla fikir bulunduğundan, kişiyi çok farklı sonuçlara götürülebilecek karmaşık bir konudur.

Araştırdıkça şiddet olgusunun ne kadar farklı dallara ayrıldığı görülmektedir. Şiddeti temel olarak tipi bakımından fiziksel, cinsel, ekonomik, duygusal ve siber şiddet olarak sınıflandıran Polat (2017), kendinden önceki şiddet sınıflandırmalarının yanında teknolojinin gelişmesinden hareketle siber şiddet sınıflandırmasını da şiddet tipleri arasına ekleyenlerdendir. Bu şiddet tiplerinin yanı sıra şiddetin maruz bırakıldığı kişiler bakımından da ayrı bir sınıflandırma yapılması, konunun anlaşılması açısından önemli bir noktadır. Buna göre şiddete maruz kalan kişiye göre şiddet ve şiddet tipleri Polat'a göre şu şekilde sıralandırılabilir:

Şiddete Maruz Kalan Kişiyeye Göre Şiddet

- Kadına yönelik Şiddet
- Çocuğa yönelik şiddet
- Yaşlıya yönelik şiddet
- Akranlar arası şiddet
- Kardeşler arası şiddet
- Flört şiddeti
- Engelliye yönelik şiddet
- LGBT şiddeti
- Mülteci şiddeti
- Kişinin kendine yönelik şiddeti
- Aile içi şiddet
- Hayvanlara ve doğaya şiddet

Tipine Göre Şiddet

- Fiziksel şiddet
- Cinsel şiddet
- Duygusal şiddet
- Ekonomik şiddet
- Siber şiddet

Polat'ın sınıflandırması araştırmada, Yalçın Tosun'un öykülerinin barındırdığı şiddet tipleri ve türleri ekseninde yeniden şekillendirilerek yeni bir sınıflandırma haline getirilecektir. Örneğin Polat'ın sınıflandırmasında erkeklere yönelik şiddet başlığı bulunmadığı için bu başlık yeni sınıflandırmaya eklenecektir. Aynı zamanda "Şiddete Maruz Kalan Kişiyeye Göre Şiddet" başlığı altında bulunan mülteci şiddeti gibi bazı başlıklarımlar Yalçın Tosun'un öyküsünde bulunmadığından araştırmaya dahil edilmeyecektir. Bu sebeple Yalçın Tosun'un incelenecek öyküleri, öykülerin içeriğinde bulunan şiddet tipi ve türlerinden hareketle yeni bir sınıflandırma eşliğinde incelenecektir.

Yalçın Tosun'un öykülerinden hareketle oluşturulan şiddet tipi ve şiddet mağdurları sınıflandırması şu şekilde gösterilebilir: Tipine göre şiddet türleri; fiziksel şiddet, psikolojik(sözel/duygusal) şiddet, cinsel şiddet ve ekonomik şiddet. Şiddete mağdur kalan kişilere göre şiddet ise şu başlıklar altında ele alınacaktır: Kadına yönelik şiddet, çocuğa yönelik şiddet, LGBTIQ+ bireylere yönelik şiddet, akranlar arası şiddet, kişinin kendine yönelik şiddet, engelli bireylere yönelik şiddet, yaşlılara yönelik şiddet ve erkeklere yönelik şiddet.

1.1.1. Şiddete Maruz Kalan Kişiye Göre Şiddet

Şiddet, her yaştan, cinsiyetten ve toplumsal statüden kişilerin maruz kalabileceği bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde özellikle kadına ve çocuğa yönelik şiddet ön plana çıkmaktadır. Fakat bunun yanında yaşlıya, akranlara, engellilere, LGBTIQ+ bireylere ve kişinin kendine yönelik şiddeti de azımsanmayacak derecede fazladır.

Şiddet olgusu incelendiğinde, mağdurların çoğunlukla birbiriyle iletişim hâlinde olduğu kişiler ya da topluluk içerisinde yaşadığı bireyler tarafından saldırıya uğradığı görülmektedir. Bu durumdan hareketle şiddet toplumsal ilişkileri de gözetererek bütüncül bir şekilde ele alınmalıdır. Çünkü çatışmalar daha çok birbirleriyle iletişim halinde yaşayan bireyler ya da gruplar arasında olmaktadır. Bu bakımdan şiddetin kişisel ya da toplumsal boyutunu incelemek ve sınıflandırmak önemlidir (Afşar, 2015: 716).

1.1.1.1. Kadına Yönelik Şiddet

Kadına yönelik şiddet, özellikle son zamanlarda oldukça tartışılmakta ve bu şiddetin önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Kadına karşı şiddet, Birleşmiş Milletler Genel Meclisi tarafından “Kadına Yönelik Şiddetin Yok Edilmesi Bildirgesi” (1993), ile ortaya konan tanım ile aktarılabilir. Bu tanıma göre cinsiyet bağlamında kadınlar üzerinde fiziksel, psikolojik ve cinsel bakımdan olumsuzluklar oluşturan ve cinsiyete bağlı sebeplerle bireysel ya da kamusal hayatta kadına karşı olumsuz her türlü davranış, baskı ve özgürlük kısıtı, kadına karşı şiddet olarak kabul edilmektedir.

Bunlara ek olarak Akkaş ve Uyanık (2016: 37)’a göre “Kadını baskı altında tutmayı ve kadın üzerinde üstünlük kurmayı amaçlayan toplumsal cinsiyet temelli şiddet, erkek egemen toplumsal yapının etkisiyle oluşmakta ve toplum tarafından

görülebilmektedir. Kadınların eğitime, ücretli iş gücüne ve karar mekanizmalarına katılımı konusunda yaşadığı eşitsizlik, ekonomik ve toplumsal kaynaklara ulaşmalarını olumsuz yönde etkilemektedir.”

Bu şiddet türünün Türkiye’de ortaya çıkma şekli çoğunlukla aile içerisinde görülmekte ya da gelenek-görenek adı altında kadının erkek tarafından bastırılması bağlamında yaşanmaktadır. Bu bastırılma bireysel, aile içi gibi alanlarda görüldüğü gibi kurumsal alanlarda da görülmektedir. Kadına yönelik şiddet konulu araştırmalar kadınlara uygulanan şiddetin uygulayıcılarının çoğunlukla partner olduğunu göstermektedir (Akkaş ve Uyanık, 2016: 37). Kadına yönelik şiddetin amacının, kişinin davranışlarını korkutma yoluyla kontrol etmek olduğu belirtilir:

“Gerçekte bütün şiddet olaylarında kadın ile erkek arasında erkek lehine bir güç dengesizliği söz konusudur. Kadının aile ortamındaki eşitsizliğe dayanan konumu ve ev içindeki emeğinin değersizliği, ataerkil toplum yapısı içinde belirlenen güç ve iktidar ilişkileri çerçevesinde kendinden güçlü konumda olan kocasının onun üzerindeki gücünün bir göstergesi olarak sergilediği şiddete maruz kalmasına yol açmaktadır.” (Akkaş ve Uyanık, 2016: 37).

Kahraman (2021: 6), kadına yönelik şiddeti sosyolojik açıdan incelerken özellikle aile kurumuna değinerek “Bireylerin toplum içindeki davranışlarının büyük bir bölümü içinde yaşadıkları toplum ve kültür ile bağlantılıdır. Bireyler gündelik yaşamlarında karşılaştıkları her türlü sorunu içinde yetiştikleri toplumun sosyal ve kültürel dinamikleri ile çözmeye çalışırlar” çıkarımında bulunur. En değerli topluluk olarak görülen aile kurumu göz önüne alındığında, bu kurumun özellikle sosyal ve kültürel dinamikleri belirleme açısından önemli olduğunu söylemek mümkündür. Türkiye’de yerleşik bulunan erkek egemen toplumlarda aile içi sorunların şiddetle çözülmeye çalışıldığı durumlar, çoğunlukla şiddet uygulayan saldırganın aile içerisindeki dinamikleri devam ettirmesinden kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda kadına yönelik şiddetin sebeplerini sıralayan Kahraman’a (2021: 6-7) göre:

“Yoksulluk, eğitimde cinsiyete dayalı fırsat eşitliğinin olmaması ve dolayısıyla eğitim seviyesinin düşüklüğü, ruhsal hastalıklar, alkol ve uyuşturucu madde bağımlılığı ve egemen hegemonik ataerkil kültür yer almaktadır. Belki de tüm nedenler arasında

şiddetin en önde gelen temel nedenleri arasında hegemonik ataerkil kültür yer almaktadır.”

“Hegemonik erkeklik” kavramını kadına yönelik şiddetin en önemli nedeni olarak gören Kahraman, kadınlar üzerinde erkeklerin fazlaca tahakküm kurduğundan bahsederek bu durumun sebebini açıklamaktadır.

Erkeklerin kadınlar üzerindeki hâkimiyetinin şiddetle sonuçlanması Polat tarafından da ele alınır. Bu konuyu özellikle aile içi şiddet başlığı altında ele alan Polat (2017: 63), kadına karşı aile içerisinde yaşatılan şiddet eylemlerinin rastlantısal bir olay olmadığını, sistematik ve yapısal bir durum halinde var olduğunu savunur. Kültürel anlamda erkeklerin kadın üzerinde güç sahibi olmasının desteklenmesi, kadınlara istedikleri biçimde davranabilme hakkının erkeklere verildiği kanısı yaratmaktadır. Mc Coy, aile içerisinde her bireyin şiddet uygulayacak durumda bulunmasına rağmen eşler arasında uygulanan şiddetin %90’dan fazlasının kadınlara uygulandığını belirtmektedir (aktaran Polat, 2017: 63). Evlilik içerisinde bir erkek ve bir kadın bulunmasına rağmen şiddet eylemlerinin %90’ının kadınlara yönelik olarak ortaya çıkması, kadına yönelik şiddetin erkeklere yönelik şiddete oranla ne denli fazla olduğunu göstermektedir. Kadına yönelik şiddetin uygulanma sıklığı ve bu şiddetin ortaya çıkma fazlalığı kadına yönelik şiddetin diğer mağdur türlerine göre daha fazla öne çıkmasının sebebini açıklar niteliktedir.

Kadınlara yönelik uygulanan şiddetin en olumsuz taraflarından biri, şiddete uğradığı ortamda -özellikle aile ve evlilik içerisinde- baskı altına alınan kadının bu duruma alıştırılması sonucunda yaşadığı şiddeti açığa çıkarmaya korkması olarak gösterilebilir. Açığa çıkmayan bu şiddet davranışları mağdurun uzun süreler boyunca aynı eylemlere maruz kalmasına sebep olmaktadır. Kadına yönelik uygulanan bu eylemler:

“...hırpalama, dayak, ailedeki kız çocuklarının istismarı, evlilik içinde tecavüz, kadınların cinsel organlarını sakatlamak ve kadına zarar veren diğer geleneksel uygulamalar, evlilik dışı ilişkilerde şidde ve istismar yönelik şiddet; iş yerinde, eğitim kurumlarında ve başka yerlerde tecavüz, cinsel istismar, cinsel saldırı, gözdağı ve tehdit de dahil olmak üzere, fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet, kadın ticareti ve fahişeliğe

zorlamak; nerede olursa olsun devletler tarafından işlenen ya da görmezlikten gelinen fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet...” (Polat, 2017: 64), olarak sıralanabilmektedir.

Örneklerde görüldüğü üzere kadınlar aile içinde, ikili ilişkiler içerisinde, iş hayatında, okul hayatında; psikolojik, fiziksel, ekonomik, cinsel, siber şiddete maruz kalabilmektedir.

1.1.1.2. Çocuğa Yönelik Şiddet

Kadına yönelik şiddet ile beraber öne çıkan durumlardan bir diğeri çocuğa yönelik şiddettir. Gelişim dönemi 0-18 yaşları arasında devam ettiği ve 18 yaşında tamamlandığı için bu yaşlar arası insanlar çocuk olarak tanımlanmaktadır. Polat (2017: 31), bu şiddet türünü en tehlikeli ve en yaralayıcı şiddet türü olarak belirtmektedir. Çünkü çocukluk, yetişkinliğe atılan adım olarak görülür ve bu yolda yaşanan şiddet gibi olumsuz deneyimler, çocukların ileride şiddete meyilli ya da sorunlu bireyler olarak hayatına devam etme riskini yaratır. Şiddete meyilli olarak büyüyen çocuklar bu davranışı taklit etme yoluyla içselleştirip öğrenerek uygulamaya başlamaktadır, bu nedenle şiddet önü alınamayan bulaşıcı bir hastalık gibi çoğalarak devam etmektedir.

Daha önce de bahsedildiği üzere çocuğun ve hatta bebeklerin şiddet karşısında taklit yoluyla öğrenme gösterdikleri hakkında ortak fikirler bulunmaktadır. Şiddete uğrayan ve hatta şiddet uygulanan bir ortamda bulunan çocukların dahi bu şiddetten gelişimsel ve psikolojik açıdan olumsuz olarak etkilendikleri bilinmektedir. Çocuklar açısından fiziksel, duygusal, cinsel şiddetin dışında ihmal de bir şiddet biçimi olarak kendini göstermektedir. Yaşı itibariyle bakılmaya ve ilgilenilmeye ihtiyaç duyan bir yaş grubuna ait çocuklara bakmakla yükümlü olan kişilerin bu görevlerini ihmal etmesi, çeşitli ve dolaylı yollardan çocuğun gelişimini ve psikolojisini olumsuz yönden etkilemektedir (Polat, 2017: 31).

Çocuğa yönelik şiddet eylemlerinin çoğu farklı toplumlarda bir disiplin aracı olarak uygulanmaktadır. Bu durumdan söz eden Pelendecioğlu ve Bulut (2009: 51), Türkiye’de bu durumun deyişler aracılığıyla bile anlaşılabilceğini öne sürer. “kızını dövmeleyen dizini döver”, “dayak cennetten çıkmadır”, “annenin vurduğu yerde gül biter” “eti senin kemiği benim” gibi deyişler, şiddetin geçmiş zamanlardan beri bir disiplin aracı olarak Türkiye’de kullanıldığını göstermektedir. Çocuklar, fiziksel, cinsel,

duygusal ve son olarak ihmal olmak üzere farklı şiddet tipleri ile karşılaşabilmektedirler. Özellikle aile içerisinde ortaya çıkan şiddet eylemleri dövmek, aşağılamak, cezalandırmak, cinsel istismara maruz bırakmak, ilgi ve sevgi bakımından mahrum bırakmak, ihmal etmek, üzerinde sigara söndürmek, kilit altında tutmak olarak örneklendirilebilir.

Çocuklara uygulanan fiziksel şiddet çocuklar üzerinde öz saygı düşüklüğü, öğrenim kurumlarında başarısızlık, aktivitelere katılma isteksizliği, yetişkinlerin dokunuşlarından korkma, ebeveyn korkusu, eve gitmek istememe, hırsızlık, yalan söyleme, evden kaçma gibi farklı davranış bozuklukları ortaya çıkarmaktadır (Tezel, 2001).

1.1.1.3 Yaşlıya Yönelik Şiddet

Yaşlıya yönelik şiddet, tıpkı çocuklara yönelik şiddette olduğu gibi belli bir yaş üzerindeki insanlara uygulanan şiddet biçimi olarak kendini göstermektedir. Bu grup içerisinde bulunan kişilerin fiziksel ya da zihinsel güçsüzlüklerinden kaynaklı yardıma ihtiyaçları olabilmektedir. Bu bakımdan onlara bu imkânların sağlanamaması ihmal olarak adlandırılır ve bu da dolaylı yoldan bir şiddet biçimidir.

Yaşlılara yönelik uygulanan şiddet, aile içerisinde yaşanmakla beraber huzurevleri, yaşlı bakım kuruluşları içerisinde de ortaya çıkabilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü, yaşlıya yönelik şiddeti; güven beklentisinin bulunduğu ilişkide meydana gelen ve yaşlı kişiyi zarara ya da olumsuz duruma sokan bir durum olarak aktarır. Aynı zamanda bu eylemlerin bir ya da birden fazla kez tekrarlanabildiğini belirtir. İnsan haklarına aykırı olan bu eylemler yaşlıya yönelik olarak fiziksel, cinsel, psikolojik, ekonomik ya da ihmal şeklinde kendini gösterebilmektedir.

Bu şiddet türlerinin arasında yaşlılara en çok uygulanan türün ihmal olduğu söylenebilir. Yaşlı ihmali Polat (2017: 32), tarafından “...bakmakla yükümlü bireylerin yaşlının günlük gereksinimlerini karşılamamasıdır. Ayrıca yaşlının fiziksel güçsüzlük, mental hastalık, yetersizlik durumunda gereksinim duyduğu hizmet ve bakımı alamaması ya da yetersiz alması...” olarak aktarılmaktadır. Bunlara ek olarak Polat, yaşlılara yönelik ihmal davranışının farklı boyutlarını da ele alır. Örneğin yaşlının bedensel temizliğinin ihmali fiziksel ihmal olarak adlandırılırken yaşlının sevgi, saygı

gibi duygulardan mahrum bırakılması, duygusal ihmal olarak adlandırılmaktadır. Ayrıca bu bireylerin sahip oldukları maddi gücü, onların bakımında kullanmama davranışı da ekonomik ihmal olarak belirtilmektedir. İhmal söz konusu olduğunda pasif ihmal ve aktif ihmal olmak üzere iki kavram daha karşımıza çıkmaktadır. Pasif ihmal, aile üyelerinin olumsuz durumları yaşlı insanlara yansıtması olarak örneklendirilebilir. Aktif ihmal ise yaşlıya bilinçli ve farkında olarak şiddet uygulamaktır (Polat, 2017: 266-267).

Yaşlı bireylere yönelik fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddet biçimlerinin uygulandığı bilinmektedir. Bu şiddet biçimleri yaşlının kendi evinde, çocuklarının evinde, hastanede gerçekleşebilmektedir. Şiddeti uygulayan kişi olarak ise çoğunlukla yaşlının tanıdığı bir kimse ortaya çıkmaktadır. Bu kişi eş, çocuk, akraba, komşu, arkadaş, bakıcı ya da sağlık personeli olarak örneklendirilebilir (Polat, 2017:272). Başka kişilerce bakılmaya muhtaç olan yaşlı insanlara bilerek ya da bilmeden uygulanan tüm bu şiddet davranışları yaşlılar üzerinde psikolojik bir çöküntüye de sebebiyet vermektedir.

1.1.1.4 Akranlar Arası Şiddet

Akranlar arası şiddet, diğer bir adıyla akran zorbalığı, çağımızın en büyük sorunlarından biri olarak görülmektedir. Çünkü daha önce de bahsedildiği üzere özellikle küçük yaşta yaşanan olumsuz deneyimler, ileride daha büyük sorunlara yol açmaktadır. Polat (aktaran, 2017: 34), bu şiddet türünün genel olarak üç biçimi bulunduğundan bahseder. Bunlar fiziksel, sözle rahatsızlık verme ve dolaylı olarak olumsuz davranışlar olarak kendini göstermektedir. Genellikle çocuklar arasında yaşanan bu şiddet biçiminde birbirini itme, oyuna almama, dışlama, ötekileştirme, dedikodu, alay etme gibi eylemler söz konusudur. Tüm bunların bir grup içerisinde yaşandığı düşünüldüğünde akranların birbirine verdiği zararın seviyesinin arttığı ve kişinin gelişimine, sosyal becerilerini kazanmasına olan olumsuz etkilerinin ne denli tehlikeli olduğu fark edilebilir.

Akranlar arası yaşanan zorbalığı, uygulayan ve buna maruz kalanlar bakımından inceleyen Olweus'un modeli dikkat çekicidir. Bu modele göre zorbalığa uğrayanlara kurban, akran zorbalığını başlatan kişilere ise zorba denilmektedir. Zorba ve kurban etrafında, zorbanın takipçileri, zorbanın destekçileri, zorbanın gizil destekçileri, taraf

tutmayanlar, kurbanın olası savunucuları ve kurbanın savunucuları olarak nitelenen kişiler bulunmaktadır (aktaran Ergün Başak ve Baştürk, 2019: 247).

Bu kişileri ve zorbalık eylemindeki işlevlerini ele almak gerekirse: zorbanın takipçileri, zorbalığı başlatan kişiden sonra zorbalık yapmaya başlayan kişilerdir. Küçük yaşlarda bulunan çocuklar kimi zaman taklit etme kimi zaman da sosyal kabul görme sebebiyle, başlatılan zorbalık davranışlarına katılmaktadırlar. Zorbanın destekçileri, her ne kadar aktif olarak bu eyleme katılmasalar da bu eyleme destek verenlerdir. Onlara göre zorbalık olumsuz bir eylem olarak görünmemektedir. Gizil destekçiler ise zorbalığı destekledikleri halde kendilerini göstermeyenler olarak adlandırılmaktadır.

Bu modellemede taraf tutmayanlar olarak belirtilen kişiler zorbalık yapan ya da kurban olarak görülen kişiye kendilerini yakın hissetmeyenlerdir. Zorbalık eylemi gerçekleşirken sadece izlemekle yetinirler ve olayın gidişatını değiştirecek herhangi bir eylemde bulunmazlar, pasiftirler. Eylemin kurban tarafında bulunanlardan kurbanın savunucuları zorbalık eyleminden rahatsız olup kurbana açıkça yardım edenlerdir. Kurbanın olası savunucuları olarak nitelendirilen kişiler ise zorbalık eyleminden rahatsız olmakla beraber bu konu hakkında bir aksiyon almayan kişiler olarak tanımlanır.

Akran zorbalığında zorbalık davranışları doğrudan ve dolaylı olmak üzere iki başlık altında sınıflandırılabilir. Doğrudan zorbalık; sözel, fiziksel ve sözel/fiziksel olmayan davranışlar olarak kendi içerisinde üçe ayrılır. Sözel anlamda doğrudan zorbalık; lakap takma, hakaret etme, alay etme olarak kendini gösterir. Fiziksel bakımdan doğrudan zorbalık itme, tekme atma, eşya çalma, zarar verme davranışlarını kapsar. Sözel/fiziksel olmayan doğrudan zorbalık ise tehdit etme, müstehcen davranışlarda bulunmaktır.

Dolaylı zorbalık ele alındığında yine fiziksel, sözel ve fiziksel/sözel olmayan olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Sözel olarak dedikodu çıkartmak dolaylı zorbalığın sözel boyutu olarak gösterilebilirken fiziksel olarak dolaylı zorbalık; diğer arkadaşlarını kışkırtarak mağdura şiddet uygulamak olarak örneklendirilebilir. Fiziksel/sözel olmayan dolaylı zorbalık ise dışlamak, diğer arkadaşlarına bir akranını dışlatmak, siber

olarak zorbalığa uğratmak ve tehdit etmek olarak karşımıza çıkmaktadır (Gürhan, 2017).

Maruz kalana kişiye göre bir diğer şiddet türü olan kardeşler arası şiddet ele alındığında bu şiddet biçiminin bir kardeşin diğerine yönelik fiziksel, psikolojik, siber, ekonomik ya da cinsel şiddeti olarak nitelendirilmektedir. Kardeşler, doğdukları aynı evin içerisinde çok uzun süreli bir beraberlik yaşamaktadırlar bu nedenle bir kardeşin diğerine şiddet uygulaması oldukça yaygın bir durumdur. Geçmişten günümüze kültürel bakımdan kardeşlerin uyguladıkları şiddeti normal karşılamak ve bunun büyüme döneminin normal bir parçası olduğunu düşünmek yanlış bir düşüncedir. Kardeşler arasında yaşanan şiddet küçüklükten itibaren başladığında buna maruz kalan kardeş bunu taklit yoluyla öğrenmekte ve okulda başkalarına uygulamaktadır. Bu sebeple kardeşe karşı şiddet kavramını akran zorbalığı ve aile içi şiddet kavramlarıyla birlikte ele almak ve değerlendirmek gerekmektedir (Polat, 2017: 35-36).

1.1.1.5. Engellilere Yönelik Şiddet

Engelliye yönelik şiddet, fiziksel ya da zihinsel kısıtlamalarla yaşamak zorunda kalan bireylerin uğradığı her türlü şiddet eylemini içerisinde barındırır. Maruz kalınan şiddet bakımından engellilere yönelik şiddetin ortaya çıkarılması diğer maruz kalanlara oranla daha zordur. Bireyin engeli sebebiyle saldırganı ortaya çıkaramaması olasılığı bulunmaktadır. Örneğin gözleri görmeyen bir bireyin, kendisine saldıran kişiyi açığa çıkarması çoğu zaman mümkün olamamaktadır. Engellilere yönelik şiddet, istismar olarak da adlandırılabilir. İstismar, gelişimini tamamlayamamış ya da henüz tamamlamakta olan bireylere yönelik davranışları kapsamaktadır. Engelli bireyler, engelleri sebebiyle fiziksel veya zihinsel bazı gelişimlerini tamamlayamamaktadırlar. Bu sebeple istismar kelimesinin kullanılması uygundur. Dünya üzerinde %7 ile %10 arasında engelli insan bulunmaktadır. Bu oran dünya nüfusunun yaklaşık 500 milyonuna denk gelmektedir. Engelli bireylerin azımsanmayacak ölçüde fazla olduğu düşünüldüğünde şiddete uğrama olasılıkları da artmaktadır. (Bulut ve Karaman, 2018: 279).

Toplum içerisinde engellilere yöneltilecek psikolojik şiddet; acıma dolu bakışlar, dışlanma, ötekileştirme olarak kendini gösterebilir. Ekonomik açıdan bakıldığında engellilere tanınan imkânların sağlıklı insanlar tarafından kullanılması gibi etkenler,

hem engelliler üzerinde duygusal çöküntülere sebep olabilmekte hem de ekonomik şiddet olarak değerlendirilebilmektedir. Bakıma muhtaç engelli bireyler açısından bakıcı şiddeti de sıkça görülmektedir. Ayrıca diğer şiddete maruz kalan kişilere kıyasla görme ya da konuşma engeli olan bireylerin yaşadıkları şiddeti ortaya çıkarabilmeleri de güç bir durumdur (Polat, 2017: 37).

1.1.1.6. LGBTIQ+ Bireylere Yönelik Şiddet

LGBT bireylere yönelik şiddet tüm dünyada ve ülkemizde oldukça yaygın ve etkin bir şekilde eyleme dönüşmektedir. LGBT şiddetini ele almadan önce bu kavramın tanımını yapmak yerinde olacaktır. Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Transseksüel kelimelerinin baş harflerinden oluşan bu tanım daha sonrasında kapsayıcılığı bakımından yetersiz görülerek LGBTIQ+ olarak genişletilmiştir. Daha sonradan kısaltmaya eklenen bu harfler Interseks, Queer ve daha fazlası için kullanılmıştır. Cinsel kimlikleri dolayısıyla toplum içerisinde sosyal, ekonomik, fiziksel, duygusal, siber olmak üzere her türde ve tipte şiddete uğrayan LGBTIQ+ bireyler özellikle toplumsal rollerin geleneksel bir şekilde yerleşmiş olduğu toplumlarda şiddete daha fazla uğramaktadırlar. Sosyal yaşantıda homofobi ile karşı karşıya kalan bireyler, kendilerini sosyal bir varlık olarak ortaya koymakta zorlanmaktadırlar. Aynı zamanda homofobik olarak tanımlanan insanlar tarafından fiziksel şiddete uğrayabilmeleri, sözel ve psikolojik bağlamda aşağılanarak hakarete uğramaları LGBTIQ+ bireyler açısından olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir.

Toplumsal cinsiyet rolleri toplumsal olarak atanmış ve bireylerin biyolojik cinsiyetlerinin gereğince davranmaları, buna göre yaşamaları beklentisini doğurmuştur. Atanan bu toplumsal cinsiyet rollerinin dışına çıkan LGBTIQ+ bireyler, çoğu toplumda dinsel ve sosyal açıdan farklı ve uygunsuz görülmektedir. “Bir kişi ya da gruba, ait olduğu kimliği, inancı, politik görüşü, cinsiyeti ya da cinsel yönelimi gibi nedenlerle, farklı biçimlerde zarar verme amacıyla saldırılması sonucunda oluşan suçlar genel olarak nefret suçları olarak adlandırılmaktadır.” (Göregenli, 2009: 49).

Bir nefret suçu bağlamında ele alınabilecek LGBTIQ+ bireylere yönelik şiddet, homofobiden, psikolojik etmenlerden, ideolojik ya da dinsel sebeplerden dolayı uygulanabilmektedir. Tüm bunların yanı sıra bir nefret suçu olması bakımından bu şiddet biçimi bir topluluğun varoluşuna yöneliktir ve bireyler ait oldukları grubun bir

üyeleri oldukları için şiddetin hedefindedirler. Bu bakımdan bu şiddet türü toplumsaldır ve belli bir ideolojiden hareket ettiği için de politik bir anlam kazanmaktadır (Göregenli, 2009: 50).

Önyargılar, karşı grup ya da grup üyelerine yönelik olumsuz düşüncelerin yanı sıra hoşlanmama, hor görme, kaçınma ve nefret etmeye kadar uzanan olumsuz duyguları içeren tutumlara yol açarlar. LGBTIQ+ bireyler toplumda bu tür önyargılara maruz kalırlar ve bu sebeple ötekileştirilirler. Bu ötekileştirme en çok sosyal alanda, eğitim hayatında ve iş hayatında ortaya çıkmaktadır. Bireylerin özellikle yakın çevrelerinden görebilecekleri şiddet ve dışlanma sebebiyle kendi cinsel kimliklerini gizlemesi ve çoğunlukla hayatları boyunca olduklarından farklı bir kişiliği yansıtmaları da bu kişiler üzerinde dolaylı yoldan psikolojik bir baskı oluşturmaktadır.

Heteroseksüel bireylerin çoğunluğu tarafından hastalıklı olarak görülen eşcinsel bireyler aile içerisinde de şiddete uğramaktadırlar:

“Aileleri ve yakın çevreleri tarafından reddedilen eşcinsel bireyler, aile açısından kabul için bu anlamda tedaviye zorlanmaktadırlar. Aynı şekilde fiziksel ve ekonomik şiddete uğramaktadırlar. Toplumsal yaşamda sıkça yanlış anlaşılma, kınama, ayrımcılık gibi psikolojik şiddete uğramaktadırlar. İstihdam açısından bakıldığında homofobik tutum nedeniyle iş hayatında yıldırma çalışmalarına maruz kalmakta ve çokça yasal sınırlılıkla karşılaşmaktadırlar.” (Atak ve Kırman, 2020).

Eşcinsellere yönelik psikolojik şiddet, en yaygın uygulanan şiddet tipi olarak göze çarpmaktadır. Sözel anlamda karşıdaki insanı aşağılayıcı bir şekilde cinsel kimliğinden söz ederek kişiyi ifşa etmek, aynı zamanda kişiyi açık bir kurban haline de getirmektedir. LGBTIQ+ bireylere yönelik psikolojik/sözel şiddeti Polat (2017: 39), şu şekilde aktarır: “Korkutmak, sindirmek, değersiz hissettirmek amacıyla söz ve hareketlerin kullanılmasıdır.” Bunun yanında eşcinsel bireyleri toplum dışına itmek ve sindirmek, yıldırma amacıyla gerçekleştirilen uygulamalardan söz edilmektedir. Bunlar eğitim, ikâmet, çalışma, sağlık, hukuk gibi temel haklardan yararlanmalarını engellemektir. İş yerlerinde mobbinge maruz bırakmak, dışlamak, ötekileştirmek, ev vermemek, tedaviye zorlamak, intihara teşvik etmek gibi davranışlar da şiddetin farklı uygulama biçimleri olarak görülmektedir (Polat, 2017: 39).

1.1.1.7. Kendine Yönelik Şiddet

Kişinin kendine yönelik şiddeti, kendine zarar vermek ya da en ciddi biçimi ile intihar olarak kabul edilmektedir. Kendine yönelik şiddet ele alındığında fiziksel, psikolojik, cinsel şiddet tiplerinin bir sonucu olarak ortaya çıkabildiği görülmektedir. Örneğin psikolojik şiddete uzun süre maruz kalan bireylerin bir kaçış olarak intihara meyilli olması ya da cinsel şiddete maruz kalan bireylerin toplum içerisindeki konumunun olumsuz olacağını düşünmesiyle intiharı düşünmesi bu duruma örnek gösterilebilir. Aynı zamanda kişinin tamamen kendi ruhsal durumundan dolayı intihar ettiği de bilinmektedir:

“Kendine zarar veren kişilerin çoğunlukla çocuk yaşta aile şiddetine maruz kalan kişiler olduğu gösterilmiştir. Fiziksel şiddet, duygusal ya da cinsel taciz içeren deneyimler yaşayan kişilerin bu olaylara yönelik duygularını bastırması sonucu, açığa kendine yönelik şiddet uygulamak şeklinde bir tepki çıkar” (Tarhan, 2013).

İntihar, kişinin bir çıkar yol bulamadığında başvurduğu bir kaçış olarak görülebilir. İntiharın ölümle sonuçlanması tamamlanmış intihar, ölümle sonuçlanmaması ise intihar girişimi olarak adlandırılmaktadır. Polat (2017: 42), intihara kalkışan bireylerde dört özellik saptandığından söz eder: kişinin kendinden nefret etmesi, kişinin ölüm isteği ve kurtarılma isteğini yaşayıp çelişkiye düşmesi, intihar düşüncesinin belli zamanlarda yoğunlaşıp azalması ve intihar etmek isteyen bireyin bu eylemi bir çıkış yolu olarak görmesindeki sebebin büyük bir umutsuzluktan kaynaklanması. Bu özellikler bütüncül bir şekilde ele alındığında kişinin kendine yönelik şiddet uygulaması eyleminin ardında sosyopsikolojik sebepler yatmaktadır. Duygulanımlarını aşırı hassasiyet ile yaşayan bireyler bu hassasiyetin sonucunda çıkar yolu kendine yönelik şiddete başvurmakta aramaktadırlar.

1.1.1.8. Erkeğe Yönelik Şiddet

Şiddet söz konusu olduğunda gündeme gelen ilk mağdurun kadın olması erkeğe yönelik şiddetin yeterince üzerinde durulmamasına sebep olmuştur. Geleneksel, erkek egemen toplumlarda özellikle erkeğe uygulanan şiddetin “erkeklik” kavramını tehdit etmesi ihtimali, bu konunun tabu olarak kalmasında ve gün yüzüne çıkmamasında bir etken olarak yorumlanabilir. Şiddet eylemleri hangi cinsiyette hangi yaş aralığında olduğu bakılmaksızın olumsuz bir durum olarak değerlendirilmelidir. Bu bakımdan

erkeğe yöneltilen şiddetin, kadına yöneltilen şiddet kadar üzerinde durulmaması bu konuda bir eksiklik olarak görülmektedir. Erkek bireyler çoğunlukla eşlerinden, ailelerinden, iş yerlerinde mesai arkadaşları tarafından şiddete maruz kalabilmekle beraber, askerlik sebebi ile savaşlarda ve çatışmalarda da şiddete maruz kalabilmektedirler. Kumar (aktaran Adak, 2013: 9), erkek bireylerin maruz bırakıldıkları şiddet eylemlerini paylaşmaktan çekindiklerini, anlattıklarında kendilerine inanılmadığını ve dalga konusu olabileceklerinden söz eder. Bu durum erkeklerin üzerine psiko-sosyal ve kültürel olarak yüklenen “egemen gücün” sarsılmasına sebep olabilme ihtimalinden kaynaklanabilmektedir.

Erkeklik inşası, toplumsal ve geleneksel olarak kabul gören bir erkek profilinin oluşturulması süreci, bireyler üzerinde baskı oluşturur. İstenilen erkek olma yolunda “Sürecin başlangıcı çok küçük yaşlara dayanır ve oğlan çocuğunun duygularını belli etmemesi, bu anlamda ağlamaması, acı çekmemesi ve her zaman güçlü, mantıklı, başarılı olması telkinleriyle devam eder. Çünkü oğlan çocuk, geleceğin "erkeği" olarak kamusal alanın ve birçok koşulda kendisine oranla "güçsüz olarak atfettiği çocukların, kadınların, lgbtqi-lerin, diğer erkeklerin vb. birçok nüfus grubunun hâkimi olacaktır. İnsan doğasına uygun üzölmek, korkmak, ağlamak, sevmek gibi duyguların yerini "imkânsız erkek" inşasına uygun duygular ikame edecektir. Bu duygular, korkusuzluk, acıyı içine akıtma, bir zaaf ve düşkünlük sayılan sevgiyi ancak belli koşullarda ve belli sınırlarda gösterme şeklinde ortaya çıkabilir.” (Çelik, 2016: 6). Görüldüğü üzere toplumsal olarak kabul görme süreci erkekler üzerinde yıpratıcı bir süreçtir. Duygularını gizlemek zorunda kalmak başlı başına erkekler üzerine uygulanan toplumsal bir duygusal şiddet olarak gösterilebilir.

Kadınlar üzerinde, çocuk doğurmak, ev işlerine bakmak gibi geleneksel olarak kodlanmış davranışlar gibi erkekler üzerine yüklenmiş zorunlu olarak askere gitme, zorunlu olarak sünnet olma, kendisine bağlı olanlara maddi olarak bakma zorunluluğu, çocuk yapma ve en önemlisi “erkek olma” gibi kodlanmış davranış biçimleri bulunmaktadır. Erkek olma yolunda yapılması gerekenleri sınıflandıran Scully ve Brannon; kadınsı özelliklerden kaçınmak, başarı ve statü kazanmak, güçlü ve sert olmak, saldırganlık, şiddet ve cesaret bileşimine sahip olmak gibi zorunlulukların erkekler üzerinde baskı oluşturduğunu vurgulamaktadır (aktaran Çelik, 2016: 3).

Erkekler aile içerisinde nispeten daha az olmakla birlikte eşleri tarafından şiddete uğramaktadırlar. Şiddet güç ile bağdaştırılan bir kavramdır, doğada da sosyal yaşantıda da gücü olan güçsüzü ezebilme imkanını elinde barındırır. “Bazı kadınlar eşlerinden fiziksel yapı, maddi imkân ve konum olarak daha güçlü durumdadır. Bu da karşılarında güçsüz duran erkeğe şiddet uygulama ortamı doğurmaktadır.” (Akan ve Kıran, 2017: 58).

Tüm bu aktarılanlar, erkeklerin en çok toplumsal baskı ile oluşturulan cinsiyet rollerinin dayatılması vasıtasıyla şiddete uğradığı görülmektedir. Olmak istedikleri dışında, olması gereken bir davranış biçimi geliştirmek ve gücü elinde tutmaya çalışmak erkekler üzerinde bir baskı oluşturmaktadır.

1.1.2. Tipine Göre Şiddet

1.1.2.1. Fiziksel Şiddet

Tipine göre şiddetin ilk alt başlığı olan fiziksel şiddet, şiddet eyleminin en çok bilinen ve ilk akla gelen biçimidir. “Kaba dayak, falaka, yerde sürükleme, fırlatma, yakma, bıçaklama, silahla yaralama, tekmeleme, saç çekme, vücudunu çizme, itip kakma, sarsma, cimcik atma, yaşamsal faaliyetleri engelleyecek şekilde baskı uygulama...” (Alaçan, 2022: 9) gibi eylemler fiziksel şiddetin uygulanış örnekleri arasında gösterilmektedir. Fiziksel şiddet saldırgan ve mağdur bakımından ele alındığında her yaş ve her toplumsal statü içerisinde bulunan insan tarafından uygulanabilmekte ve mağdur olunabilmektedir. Okulda akranların birbirine uyguladıkları, aile içerisinde ebeveynlerin çocuklara ya da birbirlerine uyguladıkları fiziksel şiddet arasında fark yoktur. Vücut dokunulmazlığını ihlal eden her türlü fiziksel saldırı, fiziksel şiddet adı altında değerlendirilebilir.

Şiddetin tanımlarında, ölçülebilir oluşu ve tartışılmazlığı sebebiyle fiziksel şiddet tektir. Bu ölçülebilirlik, fiziksel şiddetin mağdurun vücudu üzerinde ortaya çıkan izler olarak tarif edilebilir. Fiziksel şiddet, bireylerin vücut bütünlüğüne yönelik dışarıdan verilen acı verici deneyimler bütünü olarak da ifade edilebilir (Ünsal, 1996: 31). Bu örneklerle ek olarak kaynaklar; bağırarak, kapıyı tekmelemek, eşyalara zarar vermek, kişinin ortamdaki uzaklaşmasına engel olmak gibi eylemleri de fiziksel üstünlük kullanılarak uygulandığı için fiziksel şiddet olarak değerlendirmektedir (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı).

Fiziksel şiddet, bireysel ya da kolektif biçimde uygulanabilmektedir. Polat'a göre fiziksel şiddet eylemindeki asıl amaçlardan biri mağdurun üzerinde hâkimiyet kurma isteğidir. Bu hâkimiyet kurma edimi özellikle çocuklara ve kadınlara yönelik olarak gelişmektedir. Ayrıca dayakla başlayan fiziksel şiddet bir süre sonra mağdur tarafından tepkisiz bir şekilde kabullenilir. Bu kabullenişle birlikte mağdur için şiddetin giderek etkisinin azalması, şiddeti uygulayanın şiddet dozunu sürekli yükseltmesiyle sonuçlanmaktadır. Bu durum eylemin güçlenerek devam etmesine sebep olur (Polat, 2017: 46-47).

Sosyolojik bakımdan fiziksel şiddetin, bazı kültürlerde ve geleneklerde bir disiplin aracı olarak kullanıldığı da görülmektedir. Bu durumu yaşayan grup çoğunluklu olarak çocuklar ve kadınlar olarak belirtilmektedir (Fidan, 2020: 23). Çocuk yaşta disiplin adı altında fiziksel şiddete uğrayan çocukların duygusal açıdan da zarar görmesi ve sosyal ortamlarda akranlarından bazı konularda geri kalması kaçınılmazdır. Aynı zamanda kadınlara ev içerisinde sindirme amaçlı fiziksel şiddetle yaklaşmak da kadınlar üzerinde fiziksel zararın yanında psikolojik ve sosyal zararlar verebilmektedir.

Fiziksel şiddet, sonuçları bakımından sadece fiziksel zararlara yol açmayıp kişide psikolojik olarak çöküntüye sebebiyet verebilmektedir. Örneğin çocuğa uygulanan fiziksel şiddet karşısında annenin onu koruyamadığını hissetmesi, anneye psikolojik bakımdan da zarar vermektedir. Ayrıca fiziksel şiddeti yaşayan kişide özgüven zedelenmesi, kâbus görme, uyku bozuklukları, dikkat dağınıklığı, kişilik bozuklukları gibi psikolojik sonuçlar da ortaya çıkabilmektedir. (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı). Tüm bunlardan hareketle fiziksel şiddetin vücuda verdiği zararın yanı sıra psikolojik ve duygusal anlamda da kişiyi yıprattığını söylemek mümkündür.

1.1.2.2. Cinsel Şiddet

Tipine göre ele alınan bir diğer şiddet tipi cinsel şiddet olarak karşımıza çıkmaktadır. Cinsel şiddet, bir bireyin vücut dokunulmazlığını ihlâl etmek, kişi istemediği halde bedeni üzerinden bir kişiyi kontrol edip sindirmeye çalışmak, sadece mağdurun cinselliğinden yararlanmanın yanında mağduru boyun eğdirerek kontrol altına almak olarak tarif edilebilir (Polat, 2017: 48).

Dünya Sağlık Örgütü, cinsel şiddet türünün gerçekleşmesi için birçok farklı varyasyon olduğunu rapor etmektedir. Cinsel şiddetin kimlere, nasıl ve ne şekilde uygulandığı bu raporda 11 maddede gösterilmektedir. Bu maddeler evlilik veya flört ilişkilerinde tecavüz, yabancılar tarafından tecavüz, savaş esnasında gerçekleştirilen tecavüz, cinsel birleşmeye yönelik istenmeyen davranışlar, engelli insanlara karşı cinsel taciz ve tecavüz, çocuklara yönelik cinsel istismar, kişilerin zorla evlendirilmesi, doğum kontrolü konusunda kişiyi engelleme, kürtaja zorlama, kadınlara yönelik zorla gerçekleştirilen kızlık zarı ve kadın sünneti gibi işlemler ve bireylere cinsel anlamda zorla fuhuş yaptırmak olarak sıralanmıştır (World Health Organisation, 2002: 149-150).

Cinsel şiddet tipinde şiddetin eyleme geçirilmesi farklı kaynaklarda da tecavüz, taciz, kişinin rızası olmadan ilişkiye girmek veya girmeye çalışmak, ensest, kişiyi rızasız biçimde evlendirmek, kürtaja zorlamak, namus cinayeti işlemek, kişiyi sözle, yazıyla, takip ederek rahatsız etmek şekillerinde ortaya çıkabilmektedir. Bu şiddet tipinde kişinin rızası olmaksızın vücut dokunulmazlığına yöneltilen her türlü cinsel saldırı, cinsel şiddet olarak adlandırılabilir. Cinsel şiddet ilk bakışta sadece kadın bedeni üzerine kurulan tahakküm olarak düşünülse de bundan fazlasıdır. Çocuğa, yaşlıya, engelliye, erkeklere yönelik cinsel şiddetin ele alınması da bu şiddet tipinin araştırılması bakımından önemli adımlardır. Cinsel şiddet, cinsiyetten ve cinsel kimlikten ayrı olarak değerlendirilmeli, mağdurun ya da şiddeti uygulayanın cinsel kimliği cinsel şiddet kavramından ayrı olarak ele alınmalıdır. Çünkü cinsel şiddet, mağdurun kimliğinden bağımsız olarak, uygulanan tüm kişiler üzerinde olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

Polat, cinsel taciz söz konusu olduğunda cinsel saldırıyı farklı tiplere göre ayırmaktadır. Buna göre cinsel saldırı; eylemlere, saldırgan tipolojisine ve maruz kalan olmak üzere üç grupta incelenmektedir. İlk grup olan eylemler ele alındığında içerisinde cinsel taciz, takip ve penetrasyonun olduğu veya olmadığı saldırılar olarak ele alınmaktadır.

Saldırgan tipolojisine göre ele alındığında ise yabancı saldırgan, tanıdık saldırgan, flört saldırgan ve evlilikte saldırgan olarak değerlendirilmektedir (Polat, 2017: 49-50). Burada dikkat çeken özellikle evliliğin cinsel şiddeti meşru kılmaması olarak gösterilebilir. Evlilik içerisinde cinselliğin tek taraflı değil, iki tarafın rızası söz konusu olduğunda gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bunun dışında yapılan eylemler

cinsel şiddet olarak ve hatta evlilik içi tecavüz olarak adlandırılmaktadır. Son olarak mağdurlar ele alındığında ise cinsel şiddetin kadın, çocuk, yaşlı, LGBTIQ+ bireyler ve engellilere yönelik uygulandığı bilinmektedir.

Tüm bu cinsel şiddet tanımlarına ek olarak ele alınabilecek cinsel istismar kavramı, diğer tanımlardan farklı anlamda kullanılmaktadır. Cinsel istismar, psikososyal gelişimini henüz tamamlamamış küçük yaştaki bireylerin, kendinden büyük biri tarafından cinsel yönden kullanılması olarak tanımlanabilir. Cinsel istismar, küçük bireylere ya da engellilere yönelik olarak; genital bölgelere dokunmak, teşhir etmek, röntgenlemek, pornografik öğelere maruz bırakmak gibi davranışları içerisinde barındırmaktadır (Polat, 2017: 31). Anlaşılacağı üzere cinsel istismar, vücut dokunulmazlığının yanında pornografik görüntülere maruz bırakma ya da röntgenleme gibi direkt vücuda temas etmeden de uygulanabilir bir eylem olarak tarif edilmektedir.

1.1.2.3. Duygusal/Sözel/Psikolojik Şiddet

Duygusal şiddeti diğer şiddet türlerinden ayıran en önemli özellik, diğer şiddet türlerinin sonucunda kişinin aynı zamanda psikolojik olarak da şiddete uğraması olarak gösterilebilir. Örneğin kişinin uğradığı fiziksel şiddet sonucunda kırılan onuru, zedelenen kişiliği ile beraber duygusal olarak da hasar alması bu duruma örnek gösterilebilir (Polat, 2017: 54-55).

Kişinin ya da grubun karşı tarafı aşağılaması, alay etmesi, aşırıya kaçarak eleştirmesi, cezalandırması, hakaret etmesi, yalan söyleyip manipüle etmesi, tehdit etmesi, diğer insanlarla olan ilişkilerini kısıtlaması gibi eylemler duygusal şiddet olarak değerlendirilmektedir. Bu şiddet tiplerinin çoğu günlük hayatta sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Günlük hayatta sıkça rastlanılması ve maruz kalınması muhtemel bu davranış biçimleri psikolojik şiddetin uygulanma sıklığı açısından en çok karşılaşılan şiddet türü olarak değerlendirilmesine sebep olmaktadır. İnsanların özellikle toplum içerisinde bu eylemlere uğraması onların onurunu ve gururunu zedelemekte ve duygusal hasarlara sebep olmaktadır.

Duygusal şiddet kendisini daha çok toplumsal alanlarda örneğin okullarda, çalışma alanlarında ve aile içerisinde göstermektedir. Polat (aktaran 2017: 54), bunlara ek olarak sevgi, şefkat, ilgi, onay gibi özellikle küçük yaştaki çocukların bireysel

anlamda gelişmek için ihtiyaç duyduğu gereksinimlerin karşılanmaması gibi eylemlerin de bu şiddet tipinin uygulanış alanları olarak görülebileceğini aktarmaktadır.

Duygusal şiddete neden olan davranışları araştıran Polat (2017, 56-57), bunların reddetme, tek başına bırakma, yıldırma, suça yöneltme, duygusal tepki vermeyi reddetme, aşağılama, kendi çıkarına kullanma, vaktinden önce yetişkin rol verme gibi nedenlerden ortaya çıktığını belirtmektedir.

Fiziksel şiddet ile karşılaştırıldığında ortada somut bir iz bırakmaması, psikolojik şiddetin tanınmasında güçleştirici rol oynamaktadır. Psikolojik şiddetin sözel olarak da uygulanabilirliği psikolojik şiddetin iz bırakmadan yaraladığının bir diğer kanıtı olarak gösterilebilir. Psikolojik şiddetin uygulanma biçimlerinden biri olarak sözel şiddet farklı bir konumdadır. Çiftpınar'a göre sözel şiddet, fiziksel şiddet kadar olumsuz ve ondan daha yaygın bir şiddet biçimidir. Buna ek olarak sözel şiddet, insanların yaşamı boyunca en fazla karşılaştığı ve maruz kaldığı şiddet türü olarak görülmektedir. Yazar, bu durumun sebebini kişinin kendini ifade etmekten yoksun olduğu anlarda en basit ve kolay biçimde sözel olarak şiddete başvurmaları olarak görmektedir. (Çiftpınar, 2003: 46).

Byung-Chul Han, *Şiddetin Topolojisi* adlı eserinde sözel şiddetin fiziksel şiddet kadar tehlikeli olduğunu şöyle ifade eder “Keskin bir dilin şiddeti de fiziksel şiddet gibi olumsuzluk üzerine bina edilmiştir, çünkü bir şeyden yoksun bırakır, yaralar hedefini: İftira atar, itibarsızlaştırır, aşağılar veya hakaret eder.” (2018: 10).

Psikolojik şiddetin bir diğer uygulanma biçimi “mobbing” olarak adlandırılmaktadır. Mobbing, çalışan bireyler üzerinde oluşturulan yıldırma amaçlı huzursuz etme, aşağılama, dışlama, iş yerinde rahatsız ederek iş hakkından feragat etmesine sebep olmak olarak tanımlanabilir:

“Çalışma hayatında özellikle sözün kesilmesi, kendini ifade edememe, yapılan işlerin sürekli eleştirilmesi, özel hayatın eleştirilmesi, sözlü yazılı tehdit ve şiddet tehdidi alma, istenmeyen göz teması, dışlanma, sanki o (kendisi) yokmuş gibi davran(ıl)ma, arkasından dedikodu yapılması, gülünç duruma düşürülmesi, siyasi, dini, milliyetiyle, giyimiyle, dış görünüşüyle, özüyle alakalı alay veya eleştiri, sözlü veya fiili cinsel taciz ve talep, kapasitesinden aşağı ya da yukarı iş verme, anlamsız iş verme,

işiyile alakalı yeteri kadar bilgi vermeyerek onu zor durumda bırakma, diğer benzer çalışanlara göre geç terfi veya terfi alamama, devamlı bir ofisten diğerine gönderilme, eğitim ve kurs gibi etkinliklere katılmasının önüne geçme vb. başlıca mobbing yolları arasındadır.” (Erdem, 2014: 624-625).

Psikolojik şiddet konusunda çalışma yapan bir diğer araştırmacı olan Orbay, pratik bakımdan psikolojik şiddeti, söylem yollu ve eylem yollu olmak üzere iki başlık olarak ele almaktadır. Söylem yollu psikolojik şiddet: hakaret, küfür, tehdit etmek, gözdağı vermek, erkeğin kadını şiddeti hakettiğine dair manipüle etmesi, olumsuz anlamda sıkça eleştirmek, özel hayatı ihlâl ederek ilişki içerisinde yaşananları başkalarına aktarmak olarak aktarılmaktadır. Tüm bu eylemler psikolojik şiddetin söylem yoluyla uygulanmasının belli başlı örnekleri olarak görülmektedir. Eylem yollu psikolojik şiddet ise kadınların şiddet uygulayan kişi tarafından günlük yaşam aktivitelerinin kısıtlandırılması, sosyallikten izole edilerek aile, arkadaş gibi tanıdıkları ile iletişimini kesmeye zorlanması, kişinin konumunu her an bilme isteği, kişinin kıyafet ve giyim tarzına karışılması gibi örneklerle açıklanabilir (Orbay, 2022: 277-278).

1.1.2.4. Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet, şiddet tipleri arasında özellikle paranın değer kazandığı son dönemlerde dikkat çeken bir şiddet tipi olarak gündeme gelmektedir. Ekonomik şiddet, maddi yönden kişinin kısıtlanmasını sağlayıcı faktörleri ortaya koyan bir şiddet tipidir.

Ekonomik şiddetin başlıca mağdurları kadınlar çocuklar ve yaşlılar olarak gösterilmektedir. Kadınların ekonomik özgürlüğünün ellerinden alınması ve paranın kadınlar üzerinde hâkimiyet kurma amacıyla kullanılması ekonomik şiddetin en yaygın biçimlerinden birisi olarak görülebilir (Polat, 2017: 58). Bu şiddet tipi ele alındığında özellikle toplumsal cinsiyet eşitliği ve ataerkil düzen ön plana çıkmaktadır. Toplumda ortaya çıkan cinsiyete dayalı eşitsizlik, kadının arka planda kalmasıyla sonuçlandığında çalışma ortamına da yansıyan bir eşitsizlik ortaya çıkabilmektedir. Kadınların erkeklerle aynı işlerde çalışmaması veya çalışsa da aynı ücretlerin kendilerine hak görülmemesi, çalışmayan kadınların ev içerisinde tüm işleri yapmasına rağmen maddi bir gelir elde edememesi gibi durumlar kadınlar üzerinde oluşturulan ekonomik baskıların örnekleri olarak ele alınmaktadır. Akrabalık ilişkileri içerisinde de kadına yönelik ekonomik şiddetin farklı çeşitleri uygulanmaktadır. Kadınların kendilerine yasal bir hak olarak

verilen mirasların ellerinden alınmaya çalışması ve cinsiyete dayalı ikinci plana atılma gibi durumların yaşanması kadınların ekonomik açıdan hürriyetini kısıtlayıcı bir durumdur.

İş hayatında ise “kadınların enformel sektöre itilmesi, sigortasız çalıştırılması, iş verirken cinsiyet ayrımı yapılması, eşit işe eşit ücret verilmemesi, işyerinde taciz edilerek çalışmasının engellenmesi ve daha pek çok saymakla bitmez ekonomik şiddet türü kamusal alanda kadınların karşısına çıkmaktadır” (Eşkinat, 2013: 292).

İş hayatında kadının çalıştırılmamasına yönelik eylemler dışında, kadının kendi isteği dışında zorla çalıştırılması da ekonomik şiddetin farklı bir boyutu olarak ele alınmaktadır. Özellikle kadın üzerinde ortaya çıkarılan ekonomik şiddetin, bireysel boyutunun yanında geleneksel, sosyolojik boyutları da bulunmaktadır. Kadının ekonomik özgürlüğünün kısıtlanmaya çalışılması töre, gelenek adı altına da meşrulaştırılmaya çalışılarak ekonomik şiddetin normalleştirilmesi meselesi de gündeme gelmektedir.

Ekonomik şiddetin çoğunlukla kadın bireylerin mağduriyetiyle ortaya çıkması bu konuda özellikle feminist hareketin devreye girmesiyle sonuçlanır. Ekonomik şiddet fikri doğrudan feminizm hareketinden ortaya çıkmamakla beraber, feminist hareket savunucuları ekonomik şiddet konusunu sıklıkla gündeme getirir ve bu konu üzerinde toplumda bir farkındalık yaratmaya çalışır.

LGBTIQ+ topluluğu üyelerinin de cinsel kimliklerinin toplumda kabul görmemesi ve ötekileştirilmeleri sebebiyle çalışma hayatında farklı muamelelere maruz kalmaları ve çalışma hayatında kendilerine çok az alan açılması da onlara karşı uygulanan bir ekonomik şiddet biçimi olarak gösterilebilir.

1.1.2.5. Siber Şiddet

Tipine göre şiddet sınıflandırmasının son başlığı olan siber şiddet, teknoloji çağının ortadan kaldırdığı iletişim sıkıntısının yok olmasıyla ortaya çıkan yeni bir şiddet biçimi olarak ele alınmaktadır. 21. Yüzyıl, iletişim teknolojileri açısından bir devrim yaratmış ve fiziksel uzaklığın ortadan kalkmasına, kişinin herkese bir tık ile ulaşabilmesine zemin hazırlamıştır. Geleneksel şiddet tiplerinin aynı fiziksel ortamda bulunarak yapıldığı göz önüne alındığında, iletişimin sanal ortamda devam etmesi yeni

şiddet senaryolarının kapılarını aralamıştır. Siber zorbalık, zaman ve mekân gözetmeksizin her an yaşanabilmekte, şiddet kendisini bir kişi yerine artık milyonlarca kişiye gösterebilmektedir (Kaygısız, 2019).

Teknolojik ilerlemeyle birlikte, sanal ortamda sosyal medya (instagram, facebook, twitter vb.), çevrimiçi mesajlaşma ve görüntülü görüşme uygulamaları, çevrimiçi oyunlar, forumlar ve bloglar iletişim halindeki kişilerin birbirlerine yaptıkları zorbalıkların yayılma ve daha fazla insana ulaşarak şiddetin etkisinin çoğalmasına sebebiyet verebilmektedir.

Bu şiddeti yaşayanlar ve zorbalığa uğrayanlar genellikle ergenlik çağında bulunan çocuklar olarak görülür. Kandırma yoluyla çıplak fotoğrafların alınması, müstehcen konuşmaların ekran görüntülerinin yayılması gibi tehditlerle ergenlik çağında bulunan çocuklar şiddete uğramakta ve kendini kurtarmaya çalışırken daha çok batarak intihara doğru sürüklenmektedirler. Üstelik yayılması muhtemel bu görüntüler ve yazışmalar, mağdurun kötü niyetli kullanıcılar tarafından açık hale getirilmesine sebep olur. Bu bakımdan siber şiddet psikolojik ve kendine yönelik şiddeti tetikleyici niteliktedir.

Siber şiddet ya da diğer adıyla siber zorbalığın tehlikesi, fiziksel ya da psikolojik şiddet türlerinden az değildir. Siber ortamda mağdurun uğradığı muhtemel zorbalığın aynı anda binlerce kişi tarafından izlenebilir olması, zorbalığın yayılarak devam etmesi kişiye yaşadığı olumsuz deneyimin sürekli hatırlatılmasına sebep olabilmektedir. Ayrıca zorbalık uygulayan saldırganın anonim olarak ortaya çıkmayışı, mağdurun kendisini savunma yolunu da tıkamaktadır. Saldırganın uyguladığı zorbalığın mağdur üzerindeki sonuçlarını fiziksel olarak göremeyişi, daha kolay biçimde bu eylemlere devam etmesine de sebebiyet verir. Bu nedenle siber zorbalık oldukça ağır sonuçlara sebep olabilmektedir (Kaygısız, 2019: 164).

Zabcı (2023: 194), teknolojik araçların zorbalığı basit bir biçimde uygulanabilir hâle getirdiğinden söz eder. Sanal ortamın sonsuz özgürlük tanınması yasakları ortadan kaldırmaktadır. Zabcı, bu noktada yeni bir soru ortaya koyar: Yasakların ortadan kalkması, kişinin üstbenliğinin zayıflamasına sebep olabilir mi? Üstbenlik, diğer adıyla “süperego” insanın yasaklar ve sınırlarını belirlediği bir mekanizma olarak

çalışmaktadır. Yasakların ortadan kalkması ve kişinin sanal ortamda anonim kalmasıyla birlikte; düzeni belirleyen, kişinin vicdanını harekete geçiren üstbenliğin zayıflaması, bireyin sanal ortamda zorbalık yapmasını kolaylaştırabilir.

1.1. Şiddetin Sebepleri

Şiddetin sebepleri söz konusu olduğunda bu konu hakkında farklı fikirler bulunmakta ve farklı sebepler ortaya konulmaktadır. Şiddetin temelinde yaşam mücadelesi, nefis, iktidar istenci, egemenlik-başatlık arayışı, ölüm dürtüsü gibi kavramların olduğuna dair savlar öne sürülmüştür (aktaran Güleç ve arkadaşları, 2014: 116). Şiddetin özellikle biyolojik, sosyolojik ve psikolojik boyutları ele alınarak bu konu hakkında farklı fikirler ortaya atılmıştır.

Bu görüşler arasında öne çıkanlardan biri, şiddetin sebeplerinin sosyolojik bir biçimde ele alınmasıdır. Toplum, şiddetin oluşumu ve insanlar arasında yayılma konusunda etken bir durumdadır. Bu sebeple şiddetin ortaya çıkmasında önemli bir rolü olduğu söylenebilir.

Ergil (2001: 41)'e göre: “Şiddet olgusunun çok önemli bir yönü de, toplum içinde ve toplum tarafından nasıl sunulduğu ve kabul gördüğüdür. Çünkü kabul gören veya makul görülen şiddet, ‘meşru’dur. Şiddet, genellikle bir yaşam biçimi olarak benimseniyorsa toplumsal davranışlar listesinde yer almakla kalmaz, sorun çözmenin bir aracı olarak da onay görür”.

Buna göre şiddetin kabul gördüğü ve uygulandığı toplumlarda şiddet artarak devam eder. Kabul gören ve normalleştirilen şiddet eylemleri, toplum içerisinde benimsendikçe daha fazla uygulanmaya müsait hale gelebilir. Şiddet gören mağdurlar da gördükleri şiddeti öğrenip benimseyerek daha sonraları bu şiddeti başkalarına uygulamaya başlayabilirler. Bu durum şiddetin öğrenilen ve taklit edilebilen bir eylem olmasına da bağlıdır.

Şiddetin öğrenilen bir eylem olması durumu psikoloji içerisinde “Sosyal Öğrenme Kuramı” adı verilen bir kuram ile açıklanmaya çalışılmıştır. Şiddetin öğrenilen bir eylem olduğunu bu kuram ile açıklamaya çalışanların başında Albert Bandura gelmektedir. Sosyal Öğrenme Kuramına göre birey, sosyal bir varlık olarak çevresiyle olan etkileşimi sayesinde öğrenerek davranışlarını oluşturmaktadır. Özellikle

çocukların etkilendiği bu duruma göre aile içerisinde şiddete maruz kalan ya da gözlemleyen çocukların bu davranışları taklit ettiği fikri bu kuramda hâkimdir. Bandura, bu şiddet davranışlarının etkileşim, gözlem ve taklit yoluyla öğrenildiği ve bir davranış biçimi halini aldığı teorisini kanıtlamak amacıyla “Bobo Doll” adı verilen önemli bir deneye imza atmıştır. Bu deneye göre 3-6 yaş arasında 24 çocuk 3 gruba ayrılmış ve gruplardan birine, Bobo Doll’a saldırgan davranışlarda bulunan yetişkinlerin görüntüleri izletilmiştir. Saldırıyı izleyen gruptaki çocukların da model alarak bu davranışı tekrarladıkları görülmüştür (Tathioğlu, 2021: 16).

Şiddet davranışını yaşayan değil, gören bireylerin dahi şiddet uygulamaya meyilli hale geldiklerini kanıtlayan bu deneyden hareketle; şiddetin özellikle kabul gördüğü ve yaygın olarak uygulandığı toplumlarda şiddet seviyesinin daha yüksek olabileceğini söylemek mümkündür. Bunun sebebi yaygın olarak uygulanan ve kabul gören şiddetin, daha fazla birey tarafından görülebilmesi ve bunu taklit etme davranışına yönelmesidir.

Sosyal Öğrenme Kuramına yakın düşüncelere sahip “Araçsal Öğrenme Kuramı” da bu kuramdan hareket etmektedir. Araçsal Öğrenme Kuramı, davranışların pekiştirilmesi ya da ödüllendirilmesiyle birlikte, bu davranışların öğrenilerek taklit edilmeye yol açtığını savunmaktadır. Araçsal öğrenme sürecine göre birey ceza göreceğini beklediği davranışlar yerine ödül almayı beklediği davranışları tekrarlar (Efilti, 2016: 29). Söz konusu ödül olarak sosyal onaylanma, şeker, para, ilgi ya da saldıran kişinin acı çekmesi gösterilebilir. Buradan hareketle ataerkil toplumların içerisinde erkeklerin kadınlara olan üstünlüğü ve şiddeti, gelecek nesildeki erkeklere bu üstünlüğü bir ödül olarak lanse etmekte ve yeni neslin de şiddet ile kendi üstünlüklerini kurmaya çalışmalarına sebep olabilmektedir denilebilir.

Türkiye özelinde bakıldığında şiddetin toplum içerisinde bir davranış biçimi olarak görülmesinde kültürel birçok etmenin rol oynadığını ve bu rollerin çocuklar tarafından öğrenilip taklit edilerek yeni nesillere aktarıldığını söylemek mümkündür. Bu gelenek ve göreneklerin Türkiye’deki örnekleri olarak erkekliklerin yüceltilmesi, erkek çocuklara silah hediye edilmesi ve onlara savaşçılığın meziyet olarak öğretilmesi; çocuk ve kadınlara karşı dayanın bir nevi eğitimsel araç olarak uygulanması, adak ve

kurbanların teşhir edilmesi, kan davaları, namus cinayetleri ve bekâret kontrolleri sıralanabilir (Ergil, 2001: 41).

Sosyal Öğrenme Kuramı dışında, şiddetin çevreden öğrenilen ve etkilenilen bir eylem olmadığını savunan kuramlar da bulunmaktadır. Şiddetin, insanın içerisinde bulunan içgüdüsel ya da dürtüsel bir eylem olduğunu savunan dürtüsel-içgüdüsel kuramlar, şiddet ve saldırganlığın içgüdüsel bir biçimde insanın doğasında var olduğu görüşünden hareket eder. Psikanalitik kuramın kurucusu olan Freud, şiddet ve saldırganlık barındıran eylemlerin bireyin doğasında olduğunu savunmakta ve bu savunmasını psiko-seksüel bir yaklaşımla açıklamaya çalışmaktadır. Bu yaklaşımı daha sonrasında bir üst seviyeye çıkararak saldırganlık ve şiddet eylemlerini biyolojik bir içgüdüye bağlamıştır (aktaran Önal, 2011).

Freud'un *Haz İlkesinin Ötesinde* adlı kitabında bahsettiği üzere şiddet ve saldırganlık eylemlerinin altında yaşam dürtüsü ve ölüm dürtüsünün çekişmesi yatmaktadır. Yaşam dürtüsü, arzular, doyumlar gibi durumlar Freud tarafından "Eros" olarak adlandırılmıştır. Yaşam dürtüsü kişinin arzularını yaşayabilmesi için itici bir güç niteliği taşımaktadır. Bu sebeple kişinin aynı zamanda cinsel dürtüler ile hayatta kalma ve hayatın devamını sağlamasına da sebep olmaktadır. "Eros'un amacı, yaşamı devam ettirmek adına, yeni bağlantılar kurarak bütünler oluşturup, bu bütünlüklerin bozulmadan devamlılığını sağlamak[tır] (Güner, ve diğerleri, 2018: 638).

Yaşam (Eros) dürtüsünün tam karşısında Freud tarafından daha sonra konumlandırılan diğer dürtü ise "Thanatos" olarak adlandırılmıştır. Ölüm dürtüsü olarak da bilinen Thanatos, yaşamdan ziyade ölüm ile ilişkilendirilmektedir. "Freud'a göre yaşamın nihai hedefi ölümdür ve cansız olan maddeler canlılardan önce var olduğu için ölümlerle her canlı bir kez daha cansız bir konuma geri dönecektir." (Güner, ve diğerleri, 2018: 638). Bu noktada ölüm ve yaşam dürtüsü sürekli bir mücadele halindedir denilebilir. Bir yandan arzuların itkisiyle yaşama ve yaşamı çoğaltmaya doğru ilerlerken bir yandan ölüm dürtüsüyle cansız haline geri dönmeye karşı bilinçsiz bir istek duymaktadır.

"Freud, ölüm duygularını dışarıya bir şekilde aktardığı üzerinde durur. Örneğin, agresiflik eylemlerimiz, tam olarak ölüm duyguların dışarı yansımasıdır. Bu

duygularımızı kendimize yansıttığımız durumlarda kendine zarar verme davranışı ya da intihar davranışı gözlemlenebilirken, ötekilere (diğer canlılara veya nesnelere) de yansıtması da mümkün olabiliyor. Bu nedenle, yaşam dürtülerimizin tam tersine, varlığın sebepleri veya toplumsal ve ruhsal problemler kişiyi saldırganlığa ve ölüme itebiliyor.” (Sarı)

Görüldüğü üzere yaşam ve ölüm dürtüsü insanda aynı anda bulunmakla beraber bir denge halindedir. Bu dengenin ölüm dürtüsü tarafından bozulması Freud’a göre şiddeti doğurmaktadır. Ölüm içgüdüğü kişinin kendine yöneldiğinde intihar olarak kendini gösterebilmektedir. Organizmanın kendi dışında bir nesneye yönelmesi ise çevresine zarar veren bir durumu ortaya çıkarmaktadır. Freud’a göre cinsellik ve ölüm içgüdüğüünün birleşmesiyle ortaya sadizm ve mazoşizm gibi durumlar ortaya çıkar (aktaran Karacan Işık, 2021: 14).

Sadizm ve mazoşizm iki farklı kavram olmakla birlikte cinselliğin uç noktalarda yaşanması ve şiddet eylemleriyle aynı anda hareket etmesi olarak yorumlanabilir. Sadizm terimi, *Sodom’un 120 Günü* ve *Yatak Odasında Felsefe* adlı eserleriyle tanınan Donatien Alphonse François le Marquis de Sade’in adından gelmektedir. Sade, eserlerinde yer verdiği sadik kahramanlar vasıtasıyla sadizmin temelini atmıştır. Sadizm psikolojiye göre kişinin karşısındakine acı çektirmesi ve çektirdiği bu acının sonucundan cinsel ya da zihinsel haz duyması olarak tarif edilebilir. Sade, cinsel olarak doyuma ulaşmayı, bedensel ve psikolojik acı ile birlikte düşünmektedir. Kişinin, karşısındakine acı çektirdiğinin farkında olması; kötülüğün ve egemenliği duyumsayarak haz almasına sebep olur ve kişiyi doyuma ulaştırır. Acı çektirmenin zevk almaya yönelik bir araç olması durumunu savunan Sade’in düşünceleri, sadizmin temelini oluşturmaktadır (Sade, 2016: 3).

Sadizmin karşısında konumlanan Mazoşizm terimi ise 19. yüzyıl yazarlarından Leopold von Sacher Masoch’un adından hareketle terim haline gelmiştir. *Kürklü Venüs* adlı romanı ile tanınan Masoch’un, kendi ilişkilerinden izler barındıran bu eserinde yer alan mazoşist kahramandan hareketle, söz konusu davranışlar onun adıyla kavramsallaştırılmıştır. Eserde Severin adlı kahraman, sevdiği kadın olan Wanda’nın kölesi olmayı arzulamaktadır. Wanda tarafından kırbaçlanmaktan, onun kölesi olmaktan zevk alan Severin mazoşist bir karakter olarak tasvir edilir. Sadizmin kişinin

karşısındakine acı vermesinden zevk almasının tam tersi olan mazoşizm; kişinin kendisine acı verilmesinden, eziyet edilmesinden cinsel ve ruhsal bir haz alarak doyuma ulaşması olarak tarif edilebilir.

Freud ile yakın fikirlere sahip Lorenz'in Etolojik Kuram'a yönelik düşüncelerine göre ise "insan saldırganlığı, sürekli akan bir enerji pınarının beslediği bir içgüdüdür ve dış uyaranlara karşı bir tepkinin sonucu olması gerekmez. Lorenz, içgüdüsel bir harekete özgü enerjinin, o davranış kalıbıyla ilişkili sinir merkezlerinde sürekli olarak biriktiğini ve eğer yeterince enerji birikmişse, bir uyaran olmasa bile, bir patlamanın meydana gelmesi olasılığı bulunduğunu savunmaktadır." (aktaran Fromm, 1993). Etolojik kuram, şiddetli saldırgan eylemlerin biyolojik açıdan hayvanlarda ve insanlarda bulunduğu görüşünü savunmaktadır. Bu davranışların dış uyaranlardan bağımsız halde, içgüdüsel biçimde bulunduğunu savunan etolojik kuram, içgüdüsel olarak saldırı altında olduğunu hisseden insan ve hayvanların saldırmaya hazır olduklarını ortaya koyar. Kısacası bu kuramlar için saldırganlık, doğuştan getirilen dürtü kaynaklı bir enerjiye benzetilmektedir ve toplumsal düzenin sağlanması açısından gerekli görülmektedir (aktaran Efilti, 2016: 25).

Tüm bu psikolojik kuramların yanı sıra şiddet ve saldırganlık eylemlerinin nereden kaynaklandığı sorusuna cevap arayan biyolojik temelli yaklaşım, farklı bir noktadan hareket eder. Biyolojik temelli yaklaşım, saldırganlık eylemlerinin insanın biyolojik olarak merkezi sinir sistemlerinden ya da organizmanın çeşitli sorunlarından kaynaklandığını düşünmektedir (Efilti, 2016: 19).

Efilti aynı zamanda, çalışmasında "Biyolojik temelli yaklaşım, somut ve nesnel verileri içermesi açısından önemli olmakla birlikte, saldırganlığın oluşumunda etkili olan, bireyin zihinsel, duygusal ve sosyal süreçlerini göz ardı etmesi nedeniyle yetersiz kalmaktadır. Bu açıdan temel yapı olarak göz önünde tutulurken, psikososyal değişkenlerle birlikte ele alınmasında fayda vardır" der (Efilti, 2016: 19).

Bu açıklama, biyolojik temelli yaklaşımın, psikososyal değişkenler ile ayrı tutulamayacağını göstermektedir. Dış etkenler, kişinin saldırgan davranışlarının ortaya çıkmasında önemli bir etken olarak her durumda göz önünde bulundurulmaktadır.

Tüm bu kuram ve düşünceler, saldırganlığın doğuştan geldiği, dürtüsel olduğu ya da sosyal bir canlı olarak insanın çevresinden etkilenecek şekilde ortaya çıkardığı bir güç olmak üzere iki fikir etrafında oluşmaktadır. Saldırganlık doğuştan gelen fizyolojik bir özellik olarak ele alınsa bile bu dürtünün harekete geçmesi için dış etkenlere maruz kalması gerekmektedir. Bu da biyolojik ve dürtüsel kuramların bir yanı sıra eksik kalması şeklinde yorumlanabilir. Psikolojik kuramlar içerisinde yer alan Sosyal Öğrenme kuramı, çocukluktan taklit yoluyla öğrenilmesi ve bunun kişinin tüm hayatını etkileyen bir davranış biçimi haline alması sebebiyle daha güçlü bir argüman sunduğu söylenebilir. Yalçın Tosun'un öyküleri incelendiğinde öykü kahramanlarının şiddet davranışlarını Sosyal Öğrenme Kuramı'na uygun biçimde taklit yoluyla öğrendikleri saptanmıştır. Nitekim yazar bu konu hakkında düşüncelerini "Aile, Hukuk ve Edebiyat" adlı yazısında şu şekilde ifade etmiştir: "Toplumun dikenli kucağına itilmeden önce ailenin tedrisatından geçer çocuk ve öğretilenlerden çok gözlemledikleriyle kaçınılmaz olarak kopyalar davranışları." (Tosun, 2023: 44). Öykülerde ele alınan şiddet temsilleri göz önünde bulundurulduğunda özellikle çocuk öykü kişilerinin sosyal bir varlık olarak akranlarını taklit ederek saldırıya geçmesi bu durumun örneği olarak gösterilebilir.

1.2. Şiddetin Sonuçları

Şiddet, sadece şiddet gören ve şiddeti uygulayan kişiler açısından olumsuz sonuçlar doğurmaktan öteye geçmektedir. Şiddet eylemini uygulayan ve yaşayanın yanı sıra şiddet eylemine şahit olan, duyan; şiddet uygulanan ortamda bulunan kişiler de şiddetten olumsuz bir şekilde etkilenmekte ve bu etkileri uzun vadede yaşamaktadır.

Şiddet mağdurları ele alındığında özellikle bu eylemin olumsuzluklarını ağır bir şekilde yaşayan bazı gruplar bulunmaktadır. Kadınlar, çocuklar ve LGBTIQ+ bireyler açısından şiddet eyleminin çok uzun vadede ruhsal ve fiziksel sonuçları bulunmakta ve bu olumsuz sonuçlar tedavi edilmelidir. Şiddetin olumsuz sonuçlarını hayatının tümünde yaşama ihtimali yüksek olan çocuklar, özellikle aile içerisinde şahit oldukları veya bizzat yaşadıkları şiddet sebebiyle hem belli başlı zorluklar yaşamakta hem de bir zaman sonra bu şiddeti taklit ederek öğrenme yoluyla ileride hayatlarının bir parçası haline getirmeye meyilli hale gelebilirler. Küçüklükte yaşanan bu olumsuz deneyimler kişide travmaya sebep olur ve bu travmalar, kişinin ileride problem çözme becerilerinin

gerilemesine; yaşadıkları problemleri konuşarak çözme, düşünerek ve sabrederek problemleri ele alma yetilerini aktif bir şekilde kullanamamalarına sebep olabilmektedir.

Çocuklukta psikolojik şiddetin bir alt türü olan ihmal ile yüzleşen çocukların fiziksel, sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimleri de olumsuz sonuçlar ortaya çıkarmaktadır (Güleç, Topaloğlu, Ünsal ve Altıntaş, 2014: 127). Çocukluk, insanın ve toplumun nasıl şekilleneceğinin önemli bir evresi olarak görülebilir. Sosyal olarak gördüğünü tekrar etmeye yönelik tutumları olan bir yaş grubunda bulunan çocuklar şiddete maruz kaldığında şiddete eğilimli hale gelmektedirler. Bunun sonucu olarak ileride anksiyete sorunları, yeme bozuklukları, zararlı madde ve alkol kullanmaya meyilli olma durumları ortaya çıkar ve bu durumlar kimi zaman şiddet uygulayan kişi olma yoluna girmelerine sebep olur (Güleç, Topaloğlu, Ünsal, ve Altıntaş, 2014: 129).

Şiddete en çok uğrayan ve en çok hasar gören grup olarak çoğu araştırmada kadınlar gösterilmektedir. Kadınlar şiddetin farklı türlerine maruz kalmaktadırlar ve çoğunlukla bu durumun aile içerisinde kalması için şiddeti saklamayı seçerler ya da buna zorlanırlar. Şiddet gören kadınlar kendilerine olan güvenlerini kaybeder ve toplum içerisinde farklı sorunlarla da baş etmek zorunda bırakılırlar. Şiddetin süreklilik boyutu ele alındığında kadınlar şiddet uygulayan eşten ya da partnerden kaçabilmek için sürekli yer değiştirmek, kendini gizlemek zorunda kalabilirler. Bu gibi durumlarda kişinin sosyal yaşantısı ve ekonomik yaşantısı da dolaylı yoldan sekteye uğrayarak kadına zarar verir hale gelir (Öztürk, Öztürk, ve Tapan, 2016: 142).

Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, kadına yönelik şiddetin genel sonuçlarını:

“Şiddet bireyin ‘öğrenilmiş çaresizlik’ düşüncesine kapılmasına sebep olmaktadır. Birey şiddeti mümkün olduğunca geciktirebilmek için çevre ve insanları kontrol etmeye çabalayabilir ve her gün hayatta kalmaya yönelik taktikler geliştirmek zorunda kalır. Çaresizlik, güvensizlik, ümitsizlik duyguları, endişe, panik, uyku bozuklukları (Kâbuslar, tetikte uyumak, uykusuzluk vb.), yeme bozuklukları (aşırı yeme, anoreksiya), fiziksel ve psikolojik kaynaklı şikâyetler, sakat kalma derecesine varabilen yaralanmalar, depresyon, ölüm isteği ve intihar düşünceleri, suçluluk duygusu, utanç, öfke patlamaları şiddete maruz kalmanın sonuçları...” olarak

aktarmaktadır (aktaran Fidan, 2020;30). Bu sonuçlar sadece kadınlar için değil şiddet yaşayan tüm bireyler ele alındığında ortak sonuçlar olarak değerlendirilebilir.

Kadınların şiddet eyleminin sonuçlarını bu kadar yoğun yaşamalarının sebebi olarak ataerkil düzenin kadınlar üzerinde yarattığı baskı gösterilebilir. Süreç içerisinde mağdur kadınların desteklenebilmesi ve sonuçların zararlarından arınabilmeleri için aile üyelerinin desteğine ihtiyaçları olabilmektedir. Bu noktada tam tersi bir davranış sergileyen ailenin kadını suçlu bulması, ona şiddeti hak ettiği yönünde eleştirilerde bulunması, suçu kendinde aramasını ima etmesi kadınlar üzerinde ikinci tür bir umutsuzluk, duygusal şiddete yol açabilir.

Bireysel olmaktan ziyade toplumsal bir şekilde şiddete uğrayan LGBTIQ+ topluluğu üyelerinin çoğu şiddeti ilk olarak ailenin içerisinde, daha sonra toplumda görür. Şiddetin aile içerisindeki ilk biçimi, eşcinselliğin aileye açıklanması sorunu olarak kendini göstermektedir. Özellikle Türkiye gibi eşcinselliğin bir tabu olarak görüldüğü ve dinî anlamda hoş karşılanmadığı toplumlarda eşcinsel bireylerin ailelerine açılırken bile dışlanma korkusu, dayak, reddedilme gibi korkular yaşadığı bilinmektedir.

Açılma sürecinde yaşanan olumsuz tecrübeler bireyin ailesine olan güveninin kırılmasına, kendisini yalnız ve terk edilmiş hissetmesine sebep olarak onu duygusal olarak yaralamaktadır. Kabacaoğlu (2015: 88), eşcinsel bireylerin açılma sürecini ele aldığı çalışmasında, bu süreçte ailesi tarafından olumsuz tepki alan bireylerin aynı zamanda olumsuz duygular yaşadığını da ortaya koymuştur. LGBTIQ+ bireylerin maruz kaldığı en büyük şiddetin duygusal şiddet olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Toplumun büyük çoğunluğu tarafından dışlanmak ve ötekileştirilmek bu topluluğun bireyleri üzerinde kurulmuş yoğun bir baskı olarak kendini hissettirebilir. Toplumdan cinsel yönelimi sebebiyle dışlanan bu bireyler kendilerini çoğunlukla yalnız hissetmekte ve ağır bir duygusal şiddetin acısını yaşamaktadırlar. Okul, çalışma alanları gibi sosyal yaşamın her türlü kesitinde dışlanan ve toplumun büyük bir kısmı tarafından hastalıklı olarak nitelendirilen LGBTIQ+ üyeleri, günümüzde sadece cinsel yönelimleri sebebiyle öldürülmekte ya da sosyal ölümleri toplum tarafından oluşturulmaktadır.

Şiddetin tüm türlerine ve maruz kalan tüm topluluk ve bireylere bakıldığında kaçınılmaz olarak yaşanan büyük bir duygusal zorluk ve bununla baş edebilmek için kendi hayatından, kişiliğinden ödün verme görülmektedir. Üstelik şiddet sonrasında

bireylerin yaşadığı travmalar uzun dönemde ele alındığında kişilerin fiziksel sağlığına zarar vermektedir. Ayrıca mağdur edilen bireylerin mağdur edilmeyen bireylere oranla alkol tüketimi, aşırı ilaç kullanımı, sigara içme ve aşırı yemek yeme gibi zararlı durumları daha fazla uyguladıkları da ortaya konmuştur (Polat, 2017: 278). Bu uygulamaları bir kaçış yöntemi olarak kullanmaya çalışmaları şiddet mağdurlarını sağlıklarından etmeye ve kendileriyle daha fazla küskün olmalarına itmektedir denilebilir.

Tüm şiddet türleri, fiziksel veya duygusal bakımdan mağdura zarar vermekle birlikte sosyal açıdan tüm sosyal çevreyi dolaylı yoldan etkilemektedir: “Sorun, toplum ruh sağlığı ve çocuk gelişimi açısından değerlendirildiğinde, böyle bir ortamda yetişmenin, kişiliğin normal yapısında bozulma, psikopatolojiye yatkınlık ve özkıyım girişimi riskinde artma gibi ruh sağlığı üzerine olumsuz etkileri olduğu açıktır.” (Okan İbiloğlu, 2012: 212). Görüldüğü üzere şiddetin sonuçları sadece mağdur ve saldırgan arasında ortaya çıkan olumsuzluklar olarak gösterilemez. Bu sonuçlar toplumsal olarak tüm çevreyi; tanık olan, işiten, her yaştan ve cinsiyetten bireyi olumsuz etkilemektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

YALÇIN TOSUN'UN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1. HAYATI

Yalçın Tosun, 14 Mayıs 1977 tarihinde Ankara'da dünyaya gelmiş öykü yazarı, şair, hukukçu ve akademisyendir. 2000 yılında Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun olan yazar, 2001 yılında Fransa'da Montpellier Üniversitesinde Fikri Mülkiyet Hukuku Programı yüksek lisansını bitirmiş ve daha sonrasında 2008'de Galatasaray Üniversitesinde özel hukuk doktorasını tamamlayarak akademisyenliğe adımını atmıştır. Günümüzde ise İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi bünyesinde doçent olarak faaliyet göstermektedir. Yalçın Tosun, kendisiyle yapılan röportaj ve söyleşilerde özel hayatının edebî yayınlarının önüne geçmesini istemediği gerekçesiyle hayatı hakkında bilgi vermekten kaçınmış ve eserleriyle anılmak istediğini belirtmiştir. Bu durum hayatı hakkında bilgi edinmemizi sınırlandırmıştır.

2. EDEBİ KİŞİLİĞİ

Yazın hayatı ile ilgili ilk adımlarını lise yıllarında attığını belirten yazar, bu yıllarda bir takım şarkı sözü yazma denemelerine giriştiğini, daha sonrasında üniversite yıllarına geldiğindeyse Zeki Demirkubuz, Hümeysra, Derya Alabora, Oğuz Aral gibi sanatçılarla röportajlar yaptığını belirtmiştir (Artjurnal, 2016). Yazarın ilk gençlik yıllarından itibaren yazmaya, üretmeye olan ilgisi, yirmili yaşların ortalarına geldiğinde somut hâle gelerek onu eser vermeye yöneltmiştir. Sinema, müzik gibi güzel sanatlara da meraklı olan Tosun, yazın hayatının temelini oluşturan öykücülüğe kendi deyimiyle geç başlamıştır.

Yaratım süreci her sanatçı için farklı ilerlese de sanatçılar yaşadığı sosyal çevreden, yaşamdan, iletişim içerisinde olduğu her türlü nesneden birtakım etkilenmeler yoluyla eserlerini ortaya koyar. Yalçın Tosun, yazarken etkilendiği bu kaynakları; sokak yaşantısı, aile kurumu, günlük yaşam, cinsellik, yaşlılık, gençlik ve çocukluk dönemleri olarak belirtmiştir. Bunun dışında yazar özellikle bazı edebî şahsiyet ve dönemlerden özellikle beslendiğini belirtmiştir. Kendisini yazma eylemine iten ve etkileyen dört

yazarı sıralayan yazar: Fûruzan, Katherine Mansfield, Sevim Burak ve Raymond Carver’ın onda bir “kıvılcım çaktığını” belirtir (Artjurnal, 2016). Sanatçının, okuduğu her eserden kendisine bir şey kattığını belirten yazar bu durumu şöyle açıklar:

“Okuduğumuz her yazarın –sevelim ya da hiç sevmeyelim– üstümüzde emeği olduğuna inanıyorum. Bu yüzden de öyküde, eskiden yeniye bir sürekliliğin izi sürülebilir. (Bu süreklilik aynılık değildir elbette ve dilde, anlatının yeni sınırlarında, birbirini çağrıştıran duyarlıklarda ve dertlerdeki karşılaşmaları da içerir). Kendi adıma genç bir yaştayken Fûruzan’ın kıvılcım çaktığı bir fişeği yıllarca söndürmedim ve birçok usta yazarın yazıdan ateşiyle harladım. Başta Sait Faik olmak üzere, Bilge Karasu, Sevim Burak, Vüs’at O. Bener, Haldun Taner, Fikret Ürgüp, Murathan Mungan, Ayfer Tunç ve diğerlerini okumasaydım yazar mıydım ya da bugün yazdıklarım acaba nasıl olurdu diye zaman zaman düşünüyorum...” (Gümüş, 2015).

Özellikle Fûruzan ve Sevim Burak’ın kendisi için önemli olduğu konusuna birçok söyleşisinde yer veren yazar, bu etkilenmeler ile birlikte yirmili yaşlarının ortasında yazmaya başlamış ve ilk öyküsünü 2004 yılında *Adam Öykü*’de yayınlamıştır. “Pasta” isimli bu öykü daha sonra ilk öykü kitabı olan *Anne, Baba ve Diğer Ölümcül Şeyler* adlı kitabına eklenmiştir. *Adam Öykü* ile başlayan yayın hayatına daha sonra *Notos*, *Kitap-Lık* gibi dergilerde yazarak devam etmiştir. Uzunca bir müddet öykülerini dergilerde yayınlayan yazar, yazdığı öyküler çoğalmaya başladıktan sonra ilk öykü kitabı *Anne, Baba ve Diğer Ölümcül Şeyler*’i 2009 yılında yayınlamış ve bu ilk öykü kitabıyla “Notre Dame de Sion” ödülüne layık görülmüştür. Daha sonra sırasıyla *Peruk Gibi Hüzünlü*, *Dokunma Dersleri*, *Bir Nedene Sunuldum* ve *Mesafenin Şiddeti* adlı öykü kitaplarını çıkarmıştır. Sanatçı, ikinci öykü kitabı *Peruk Gibi Hüzünlü* ile Sait Faik Hikâye Armağanı; dördüncü kitabı *Bir Nedene Sunuldum* ile de Yunus Nadi Öykü Ödülüne layık görülmüştür.

Öykü kitaplarının yanı sıra yazdığı şiirleri 2016 yılında *Kendini Tutan Su* adı altında kitaplaştırmış, hukukçu kimliği ile ele aldığı kitapları ise *Edebiyat*, *Hukuk* ve *Sair Tuhaflıklar* ve *Sözün İkiz Çocukları* *Edebiyat ve Hukuk İlişkisi* adı altında Cemal Bâli Akal ile birlikte yayınlamıştır. Ayrıca Tosun, öykü, şiir ve akademik çalışmaların dışında uzun süredir bir novella/roman yazım sürecinde olduğundan da söz etmektedir.

Yalçın Tosun kitaplarının yayın sürecinde en çok dikkat ettiği hususun özellikle kitapların isimleri olduğunu belirtir. Yazar, isimlerin aylar süren düşünceler sonunda ortaya çıktığını, kitabın tamamını kapsayan isimler bulmak için çabaladığını ve bunun kendince saplantıya yakın bir tutku olduğunu ifade etmiştir (Gümüş, 2015).

Yaptığı söyleşilerde yazarlık serüveninden bahseden Tosun, kendisini özellikle sezgileriyle hareket eden bir yazar olarak tanıtır. İçinden geldiği şekilde, kesip biçmeden yazdığını belirten yazar; bir yola benzettiği yazı evrenini, ana yoldan çok fazla sapmadan patikalara yönelerek devam ettirdiğini belirtir. Öykülerin geneline yayılan ana konuların fazla değişmemesini, Tosun’un yazı evreninin bir bütün oluşturması ve bu bütünden fazla uzaklaşmak istememesinden kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Yalçın Tosun’a göre yazar, yazdıklarının türünü değiştirebilir, farklı mecralarda ürünler ortaya çıkarabilir, yazdıklarının biçiminde oynayabilir; örneğin kendisi gibi öykü dışında şiir yazmaya yönelebilir ama tüm bunlar yazarın yazı evreninin birer parçaları olarak görülmelidir (Türkiye Yayıncılar Birliği, 2020). Bu açıdan bakıldığında Tosun’un da belirttiği gibi yazar “kendi yolum” dediği bir yol oluşturmuştur. Tosun, yazarlığından söz ederken, zaman zaman kendi deyimiyle öykünün sınırlarını zorladığını, bu sınırları keşfettiği zamanlar olduğunu belirtir. Fakat kendisi için asıl değerli olanın, okuyucular tarafından kendi öykülerinin tanınması ve “bu Yalçın Tosun’un öyküsü” denilmesi olduğunu belirtir. Öykülerin içeriği, öykülerdeki kişilerin yaşadığı acıların, umutsuzlukların, şiddetin dozu göz önüne alındığında Yalçın Tosun’un öykülerinin belli bir “edebî yol” oluşturduğunu ve öykülerin ona ait olduğunu anlamanın mümkün olabileceğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Yalçın Tosun’un öykülerindeki üslup özelliklerinden bir diğeri “sezgisellik” olarak kendini gösterir. Yazar, öykülerinde olayın tamamını apaçık şekilde okuyucuya aktarmak yerine bazı olayları sadece sezdirme yöntemini kullanarak okuyucuya aktarır. Bu yöntem, öykü içerisinde merak unsurunun öne çıkmasına yardımcı olur. Sezginin kendisi için ne kadar önemli olduğunu yazar şu şekilde açıklar:

“Sezgi, sezdirmek, sezmek bunlar benim öykülerimde çok önemli kavramlar bence. Çünkü ben hep sezginin gücüne inanarak yazıyorum ve okurların da sezgisine

inandığım için böyle yazıyorum Bana bir şeyler sezdiren edebiyatçıları sevdim hep. Bana bir şeyler direten değil, beni aptal yerine koyan değil, benim elimden tutan yazarları sevdim. Öyle yazmaya da çalışıyorum” (textfilm.tv, 2019).

Öykü metinlerinde bilinçli bırakılan boşluklar sezdirme tekniğinin oluşturulmasına yardım etmektedir. Öykü kahramanlarının yaşadığı olayların bir noktadan sonra okuyucu tarafından takip edilemeyişi; yazar tarafından okuyucunun aktif olarak kurguya katılmasının bir yolu olarak kurgulanmıştır. Örneğin *Dokunma Dersleri*’nde bulunan “Dilan’ın Ormanı” adlı öyküde kaçırılan çocuğun bir müddet sonra kendi kendine ortaya çıkması fakat kaçırıldığı yerde neler yaşadığının bilinmemesi gibi boşluklar, okuyucunun aktif olarak metne katılmasının bir yolu olarak öyküde yer alır. Dilan’ın öyküde kaçırılıp istismar edilmesi okuyucuya sezdirilse de tam olarak neler yaşadığını tahayyül etmek okuyucuya bırakılmıştır. Aynı şekilde *Anne, Baba ve Diğer Ölümcül Şeyler*’de bulunan “Aterina” adlı öyküde de sezdirme tekniğine yer verildiği görülmektedir. Burada kullanılan sezdirme biçimi, rüya şeklinde ortaya çıkmaktadır. Öyküde babaanne olarak tanıtılan kahramanın geçmişte yaşadığı bir olayın, yıllar sonra torunu tarafından rüyada görülmesi, geçmişte yaşananları okuyucuya sezdirme amacıyla kullanılmıştır.

Yalçın Tosun’un öykülerinin biçimini ele aldığımızda birkaç öyküde farklı biçim denemeleri olduğunu, öykünün konusuna ve aktarmak istediklerine bağlı olarak farklı yollara başvurduğunu görmek mümkündür. Bazı öykülerin günlük biçiminde kurgulanması ve ölen bir kahramanın geçmiş hayatının kendi günlük parçalarından öğrenilmesi, öykülerdeki duygunun yoğunluk kazanması bakımından önemlidir. *Anne, Baba ve Diğer Ölümcül Şeyler*’in ilk öyküsü olan “Aterina” bu yapıya örnek olarak gösterilebilir. Öyküde geçmişe bir günlük vasıtası ile gidilir ve olaylar bu şekilde aktarılır.

Biçimsel açıdan bir diğer farklılık öykü karakterleri arasındaki düşüncelerin karşılıklı konuşma yerine iç monolog kullanılarak okura yansıtılmasıdır. Kurgusal anlamda bu yaklaşım öykülerdeki “iletişimsizlik” temasının daha yoğun biçimde aktarılmasına olanak sağlamaktadır. Örneğin iletişimsizlik yaşayan anne ve kızın yaşadıklarını konu alan “Kereviz” adlı öykü bu biçim kullanılarak kurgulanmıştır. *Anne, Baba ve Diğer Ölümcül Şeyler*’de bulunan öyküde kahramanların bir yandan diyalog

halindeki iletişimi aktarılırken diğer yandan asıl içlerinden geçirdikleri düşünceleri iç monolog halinde verilmektedir. Bu yöntem ile birlikte çoğul bakış açılı anlatım da kullanılmaktadır. Bu da öyküler içerisinde kahramanların duygu durumlarının okuyucuya daha detaylı biçimde yansıtılmasına olanak sağlamaktadır.

Yalçın Tosun, öykülerinde çoğul bakış açısını da sıkça kullanmaktadır. Çoğul ya da çoklu bakış açısı, anlatılarda alışılan aksine farklı kahramanların anlatıcı durumuna getirilmesi olarak tanımlanabilir. Öyküde belirli bir konu hakkında birden fazla öykü kişinin anlatıcı durumuna getirilmesiyle; kahramanın düşüncelerinin öğrenilmesi, öykülerdeki karakterlerin ruhsal yapılarının anlaşılması ve öyküde gerçekleşen olaya karşı farklı bakış açılarını aktarması bakımından önemli bir unsur olarak görülebilir.

Yalçın Tosun bazı öykülerini tiyatro metni biçiminde aktarır. Aynı zamanda sinema tekniklerinin de kurguya yedirildiği görülmektedir. Güzel sanatlara merakı olduğunu belirten Tosun bu merakını öykülerine de yansıtmaktadır. Öykülerinde bazı şarkılara yer vermesi, diyalog, monolog, sahne talimatı, dramatik çatışma gibi farklı unsurları kullanarak öykülerin kurgusunu güçlendirmektedir. Tiyatro metni şeklinde ele aldığı öykülerde mekân, zaman, kahraman gibi unsurların, öykülerin başında okuyucuya talimat biçiminde sunulması, tiyatro metinlerine benzer bir biçimde kurgulanmasından kaynaklanmaktadır. *Peruk Gibi Hüzünlü* kitabında “Yakup’un Bulduğu”; *Dokunma Dersleri* kitabında “Drama Queen” adlı öykü bu biçimin kullanımına örnek olarak gösterilebilir.

“Yakup’un Bulduğu”nda öykü sahne talimatları ile başlar ve kahramanlar hakkındaki bilgi okuyucuya direkt olarak en başta verilir:

“İstasyon – Dış – Gece /

Yakup, Annesi, Babası ve Kız Kardeşi

Yakup ela gözlü, kumral, on üç yaşında bir oğlandır. Biraz zayıf, biraz uzundur. Genelde ellerini kollarını nereye koyacağını bilemez ve susar.

Babası vardır; iri yarı, bıyıklıdır.

Annesi genç ama geçkin, güzel ama çirkindir.

Kız kardeş üç-dört yaşlarında. Sarı saçları var. Kendini çok güzel duyar.

Yakup’un içinde geçmez bir sıkıntı vardır, nereye giderse götürdüğü. Karnından yarıverse kendini, sıkıntısı dışında bir şey çıkmayacaktır sanki dışarı.

Tüm aile boş istasyondaki banklardan birine oturmuş duruyorlardır.” (Tosun, 2020: 55).

Görüldüğü üzere öykü, bir tiyatro metninin yapısına benzetilerek kurgulanmış; öykünün başında mekân, zaman ve kahramanlara ait bilgiler direkt olarak okuyucuya aktarılmıştır.

Öykü kitaplarının içeriği söz konusu olduğunda ise öykülerin geneline huzursuzluk, mutsuzluk, şiddet gibi olumsuz durumların/duyguların yayıldığını görmek mümkündür. “Edebiyatta huzursuzluğu seviyorum. Dürtükleyici, soru sordurucu, gülerken birden bir darbe almamızı seviyorum... ..Huzursuzluğun benim edebiyatımda hep olacağına inanıyorum. Edebiyatta huzur istemiyorum.” (Çevik, 2012) diyen Yalçın Tosun, edebî eserlerinde olumsuz duyguların yoğun bir şekilde kullanılmasının bilinçli bir tercih olduğunu göstermektedir.

Kullandığı temaların da büyük bir çoğunluğunun mutsuzluk duygusundan hareketle kurgulandığı görülmektedir. Öykü kişilerinin duygusal bakımdan yaralı, çoğunluğun içinde yer almayan ya da alamayan insanlardan seçilmesi de mutsuzluk temasının kurgulanmasına yardım etmektedir (Türkiye Yayıncılar Birliği, 2020). Kullandığı diğer belli başlı temalar göz önüne alındığında özellikle aile kurumu Yalçın Tosun’un öykülerinin çoğunda karşımıza çıkmaktadır. Aile kavramının kendi öykücülüğü için oldukça “bereketli” bir malzeme sunduğunu belirten yazar sıklıkla bu konu üzerine eğilir. Ortaya çıkardığı öykülerin çoğunda ortak bir unsur olarak görülen aile kurumu birleştirici, pozitif yönlerinden ziyade olumsuz, yıkıcı, yaralayıcı tarafları kurgulanarak yansıtılmaktadır. Yazar bu seçiminin sebebini şu şekilde açıklar:

“Aile çok verimli ve farklı alanlardan bakabildiğimiz bir alan. Ben, edebiyatımızda buna çok farklı yönlerden bakıldığını, karanlık tarafının çok değiştiğini düşünmüyorum. İlla şiddet illa taciz, enstest de değil gayet sağlıklı görünen bir ailenin de ciddi iletişim sorunları var. Aile, o iktidar savaşlarının ilk alevlendiği, kendimizi ilk tartıştığımız yer.” (Börekçi, 2015).

Aile temasının işlendiği öykülerde genel anlamda aile içerisinde oluşan sevgisizlik, iletişim sorunları, ailenin kısıtlayıcı rolü gibi faktörler, öykü kahramanının hayatını, seçimlerini ve yaşayacağı olayları şekillendirici biçimde kurgulanmıştır. Kişinin içine doğduğu aileyi seçememesi ve belki de kişisel bakımdan kendisiyle

benzerlik kuramadığı kişilerle yan yana olmak zorunda olması bazı öykülerin kilit noktasını oluşturur. Ailenin bireye olan etkisini yazar şu şekilde açıklar:

“Ailenin zaman zaman öldürücü bir şey olabileceğini düşünüyorum, özellikle bizim toplumumuzda. Herkesin her şeyi sır olarak görüp bir yandan da bu sırları gizli kapaklı konuştuğu, birbirine karşı dürüst olmanın öneminin yadsındığı bir toplumda, aile de bu çürümeden payını alıyor. Bu noktada ailenizin kim olduğu, nasıl olduğu, sizin nasıl birisi olacağınızı çok etkiliyor. İnsanın seçemediği bir şeyin, onun benliğini bu kadar etkilemesine karşı bir tepkim var. Aile bizi koruyan, kollayan bir şey olduğu kadar zaman zaman başımıza bela olan, korkunç, kurtulması zor bir şey de olabilir. Ve bu kitapta, daha çok ikinci tip aileler ve insanlar var.” (Yerlikaya, 2010).

Yalçın Tosun’un öykücülüğünde aile kavramı ile birlikte en belirgin özellik, öykülerin yarısından fazlasının cinsellik içermesi olarak kendini göstermektedir. Cinselliğin öykülerindeki yoğunluğu hakkında:

“...her kitabımda vardır. Çünkü cinsellik hayatın tam merkezinde yer alır. Dolayısıyla her şeyin içine işlemiştir, öyküler de bundan kaçamaz. Her kitabımda vardır dedim ama yüzlerce şey yanında vardır. Cinsellik sadece doğası gereği diğerlerinin yanında daha çok dikkat çekiyor. Hepsi bu.” (Tohumcu, 2016) açıklamasını yapan Tosun; ergenlik dönemi, gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık olmak üzere yaşamın her döneminde cinselliği ele almış ve öykülerinde kullanmıştır.

Öykülerde yaratılan kurguda cinsellik hem karakterlerin sosyal bir varlık olarak cinsel kimliklerinden dolayı dışlanması hem de dışlanmamak için kendi benliğini gizleyici tavır sergilemesi bakımından önemlidir. Öykülerin çoğunda cinsellik bir nevi gerilim unsuru olarak kullanılmış ve çoğu öyküde cinsel kimlikleri bakımından kendini gizlemek zorunda kalan bireylerin mutsuzluğunun ana kaynağı olarak işlenmektedir. Yalçın Tosun’un hayatta mutluluktan ziyade acı, endişe ve korku gibi duyguların sürekliliğine inanması, öykülerinde kurguladığı bu mutlak mutsuzluğunun sebebini açıklar (Tohumcu, 2016).

Yalçın Tosun’un edebî eserleri kendine özgü bir çizgide ilerlemektedir. Onu edebiyat içerisinde hangi sınıflandırmaya almak gerektiği sorusu tam olarak bir tanım ile ortaya koyulacak türden değildir. Öykülerini bir yandan gerçekçi bir çizgide

ilerletirken bir yandan da modernist bir düzlemde ilerlediğini görmek mümkündür. Yazar, Türkiye'nin güncel sorunlarını, toplumun içerisinde bulunduğu sıkıntılı durumları takip etmekte ve bu sıkıntıları öykülerinde işleyerek güncel bir edebiyat sunmaktadır. Gerçekçi yanı bulunan öykülerde, farklılıkları sebebiyle toplum içerisinde yer bulamayan ve dışlanan toplulukları, kadına yönelik şiddetin aile içerisinde topluma yayılan olumsuzlukları, akranlar arasında yaşanan olumsuz durumların sosyal açıdan nedenli tehlikeli hale gelebileceği gibi konular ele alınmıştır. Tüm bu konuların öykülerde işleniyor oluşu, Yalçın Tosun'un güncel sorunlara dair bilgisini de göstermektedir. Hukukçu olarak tüm bu durumların farkında olmakla beraber bu durumların olumsuz yanlarına da hâkim olan Tosun'un gözlem gücü de öyküler içerisinde kendini göstermektedir.

Diğer bir yandan toplumun yanında bireyin de sıkıntıları ve mutsuzlukları öykülerin içerisinde kendine yer bulur. Aşk acısı, iletişimsizlikten meydana gelen mutsuzluk halleri, ötekileştirilmiş bireylerin psikolojik sıkıntıları ve bunlarla başa çıkma yöntemleri, yalnız çocuklar, yabancılaşan bireyler, yaşlılığın getirdiği yalnızlık ve terk edilmişlik hissi, geçmişe duyulan özlem gibi bireysel sorunlar da öykülerde işlenmektedir. Tüm bu konular ele alındığında bir bireyden hareketle toplumsal olanı, toplumdan hareketle de bireysel olanı aktarabilen Tosun, tüm bu anlatılanları psikolojik ve sosyolojik bir zemine de oturtarak öykücülüğün olanaklarını sonuna kadar kullanmaktadır denilebilir. Yazar kendisini herhangi bir sınıflandırma içerisine sokmaktan ve kendisini toplumcu gerçekçi diye adlandırmalarından hoşnutsuzluk duymaktadır. Fakat öykülerin ele aldıkları ve yansıttıkları, Tosun'un öykülerinin bir kısmının toplumcu ve gerçekçi konulara eğildiğini bir kısmının da modernist bir biçimde bireyin açmazlarını aktardığını söylemek yerinde olacaktır.

Tosun, ülkemizde cinsellik konusundaki tabunun aksine farklı cinsellik türlerini öykülerinde ele almaktan çekinmemiştir. Daha önce de belirtildiği gibi çoğunluğun içinde olmayan ve olamayan karakterleri işlemekten hoşlanması, toplum içerisinde dışlanan bir azınlık olan eşcinselleri öykülerine konu etmesinin sebebi olarak gösterilebilir. Aynı zamanda yazarın bir hukukçu olmasının, öykülerinde bu şekilde bir bakış açısına sahip olması üzerinde etkisi olduğu söylenebilir.

Yazarın dil ve üslubu ele alındığında oldukça yalın ve anlaşılır bir dil kullanarak yazdığı söylenebilir. Öykülerin barındırdığı tüm olumsuz ve şiddetli temalar, yazarın argo dil kullanması ile pekiştirilmiştir. Yazım teknikleri açısından birçok farklı yazım tekniği kullanan yazar, okuyucuya aktarmak istediklerini en iyi şekilde aktarabilmek için çeşitli tekniklerden yararlanmıştır. Bu teknikler içerisinde diyalog, monolog, bilinç akışı gibi teknikler örnek gösterilebilir.²

3. ESERLERİ

3.1. Anne, Baba ve Diğer Ölümcül Şeyler

Anne, Baba ve Diğer Ölümcül Şeyler adlı ilk öykü kitabı 2009 yılında Yapı Kredi Yayınları tarafından basılmıştır. 16 öykü ve 87 sayfadan oluşan öykü kitabı genel olarak Yalçın Tosun'un yazın hayatının büyük bir bölümünü kaplayacak olan çocukluk, ergenlik, gençlik, aile ilişkileri gibi temaların yoğunlukta olduğu bir eser olarak karşımıza çıkıyor. Kitabın giriş epigrafi olarak Andre Gide'in *Dünya Nimetleri* adlı kitabından alıntı yapan yazar "Senin için kendi ailen kadar, kendi odan kadar, kendi geçmişin kadar tehlikeli bir şey yoktur." cümlesiyle okuru karşılar. Bu epigraf hem kitabın ismini hem de kitabın genel temasını yansıtmaktadır. Kitabın isminde bulunan diğer ölümcül şeylerin ne olduğu konusunda yazar: "bu boşluğu doldurmayı kitabı okuyanlara bırakmak isterim. Ama birkaç ipucu vermek gerekirse: İletişimsizlik, aşk, bir türlü geçmeyen o geçmiş, elbette kendimiz ve bütün ötekiler..." (Aşıyan Aylık Edebiyat Dergisi, 2016) cevabını vermektedir. Kitabın geneline bakıldığında aile kavramının özellikle çocukluk ve ergenlik dönemi üzerindeki olası yıkıcı etkilerin işlendiği görülmektedir. Aile kavramının özellikle birleştirici tarafının sıkça işlendiği literatürde, aynı kavramın çocuklar üzerinde bırakabildiği olumsuz etkilerin işlenmesi farklı bir bakış açısı yaratıyor. Henüz ilk öykü kitabıyla Notre Dame de Sion ödülüne layık görülmesi, yazarın kendini bir öykü yazarı olarak kanıtlamasında önemli bir ilk adım olarak yorumlanabilir.

² Yalçın Tosun'un öykülerine dair zaman, mekan, dil ve anlatım, kişiler ve olay örgüsü hakkında daha detaylı bilgi için: Zeybek, B. (2017) "Yalçın Tosun'un Hikâyeleri Üzerine Bir İnceleme". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Manisa Celâl Bayar Üniversitesi, S.B.E**, Türk Dili ve Edebiyatı, Manisa.

3.2. Peruk Gibi Hüzünlü

2011 yılında Yapı Kredi Yayınları tarafından basılan *Peruk Gibi Hüzünlü*, 16 öyküden ve 115 sayfadan oluşmaktadır. Kitap numaralarla 4 bölüme ayrılmış ve her bölüm dört öykü içermektedir. Her bölümün başında bulunan alıntılar, Yalçın Tosun'un yazdığı ve Mabel Matiz tarafından bestelenen, kitabın adıyla aynı adı taşıyan şiirden alınmıştır. Tosun, kitabın isminin kendi için ne anlama geldiğini şu şekilde açıklar:

“Kitabın ismi bir şiirimden geliyor. Yazmaya başladığımda Aysel Gürel yeni ölmüştü. Gürel, hem benim hem de şiiri besteleyen Mabel Matiz'in tanımadan çok sevdiğimiz biriydi. Ölümünden sonra yazmış olsam da tamamen onu anlatan bir şiir değil. Peruk imgesine insanların yüklediği bütün o farklı anlamların yanında, peruğun hüzünlü olabileceğini bana ilk hissettiren isimlerden biriydi Aysel Gürel. O deli dolu yaşantısına rağmen renkli peruklarla bunu bir maske gibi kullandığını düşünüyordum” (Çevik, 2012).

Temalar ve işlenen konular bakımından ilk öykü kitabı ile paralel ilerleyen *Peruk Gibi Hüzünlü* kitabında ergen cinselliği, akran zorbalığı, eşcinsellik, ötekileştirme gibi yine olumsuz duyguların ön plana çıktığı öykülerin çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir. Yazar ikinci kitabı ile az da olsa farklı biçem denemelerine yer verdiğini düşünmektedir. İlk kitap ile kıyaslandığında, tiyatro metni biçiminde ele alınan bir öykü dışında biçim bakımından gözle görülür bir farklılık ortaya çıkmamaktadır. Kitabın ilk öyküsü olan “Muzaffer ve Muz” adlı öykü 2019 yılında Broadway’de sahnelenmiştir (Mağden, 2019). *Peruk Gibi Hüzünlü* yazara bir diğer önemli sayılabilecek ödül olan Sait Faik Hikâye Armağanı’nı kazandırmıştır.

3.3. Dokunma Dersleri

2013 yılında Yapı Kredi Yayınları tarafından basılan *Dokunma Dersleri* 4 farklı başlık altında ayrılmış beşer öykü olarak düzenlenmiş 121 sayfa içermektedir. *Dokunma Dersleri*, yazarın ilk iki kitabında kullandığı karakterlerin yaş aralığı bakımından az da olsa farklılık göstermektedir. Çocuk ve ergen karakterlerin yanında yaşlılığın getirdiği yalnızlık ve geçmişe olan özlem konu olarak ele alınmaya başlanmıştır. 20 öyküden oluşan ve dört bölüm başlığı ile ele alınan öykü kitabının başlıkları “Arzuyu Örtüsünden”, “Tanıdık Yabancılar Makamı”, “Bilindik Sırlar Makamı” ve “Küçük Kesikler” adını taşımaktadır. Her başlık, kendi adını çağrıştıran öykülerle

kurgulanmıştır. Yazar “Arzuyu Örtüsünden” adlı kısımda hiç olmadığı kadar erotizmi işlemiş, “Tanıdık Yabancılar Makamı” bölümünde aile konusunu ele alınarak aslında tanıdığımızı sandığımız ve bize yabancı olan bir kurumu işlemektedir. “Küçük Kesikler”, Raymond Carver’ın “Short Cuts” adlı sinema filmine bir gönderme olarak adlandırılmıştır. Son olarak “Bilindik Sırlar Makamı” ise herkesin bildiği ama söylemekten çekindiği gerçeklerle yüzleşme konusunu ele almaktadır. Yazar, *Dokunma Dersleri* için şiddet dozunun daha az olduğunu söylemektedir fakat öykülerin içeriği ele alındığında bir sonraki kitabı olan *Bir Nedene Sunuldum* adlı kitabın şiddete daha az yer verdiğini görmek mümkündür. Yaptığı bir söyleşide kendisine yöneltilen ‘Dokunma Dersleri neyi anlatıyor?’ sorusunu yanıtlayan yazar, kitabın içerisinde dışarda kalanlar, dokunmaya korkanlar, dokunulduğu için rahatsız olanlar, bir şeyler gizleyenler ve saklayanları işlediğini belirtmektedir. (textfilm.tv, 2019).

3.4. Bir Nedene Sunuldum

2015 yılında Yapı Kredi Yayınları tarafından basılan *Bir Nedene Sunuldum* adlı öykü kitabı, dörder öykünün yer verildiği beş başlık halinde düzenlenmiştir. Yirmi öykünün bulunduğu kitap 130 sayfadır ve her bölüm Lale Müldür, Raymond Carver, Andre Gide, Murat Yalçın, ve Murathan Mungan’ın alıntıları ile başlatılmaktadır. “Bir Nedene Sunuldum’daki öyküleri tek tek düşündüğümde dilde ve anlatımda bugüne kadar tuttuğum yoldan biraz ayrılarak, keçi yollarına, hatta bazen uçurum kenarlarına saptığımı hissediyorum” (Gümüş, 2015) diyen yazar, aynı zamanda bir önceki kitaplarına kıyasla yaşlılık temasını da daha fazla kullanarak alışkın olduğu yoldan ayrılmaya başladığını da göstermektedir. Öykülerde ele alınan şiddet teması düşünüldüğünde ilk üç kitaptan ve kendinden sonra gelen *Mesafenin Şiddeti* adlı kitaptan daha az şiddetin işlendiği kitap bu bakımdan diğerlerinden ayrılmaktadır. Diğer kitaplarla ortak özelliği, kullanılan umutsuzluk, mutsuzluk, yalnızlık, cinselliğin getirdiği sorunlar, dışlanmışlık gibi temalardır.

3.5. Mesafenin Şiddeti

2020 Yılında Yapı Kredi Yayınları tarafından basılan *Mesafenin Şiddeti* adlı öykü kitabı 16 öyküden ve 113 sayfadan oluşmaktadır. *Mesafenin Şiddeti*, temalar bakımından önceki dört öykü kitabı ile paralellik göstermektedir. Çoğunlukla dışlanmışlık, cinsellik, aldatma, ölüm, mutsuzluk gibi temalara değinmektedir. Antalya

Edebiyat Ödülleri: En İyi Öykü Kitabı Ödülü'ne layık görülen *Mesafenin Şiddeti*, Yalçın Tosun'un diğer öykü kitaplarının isimlerinde olduğu gibi dikkat çekici ve öykülerin hislerini kapsayıcı bir özelliğe sahip olarak nitelendirilebilir. Mesafe ve Şiddet kavramlarının öykülerde nasıl bir yere sahip olduğunu:

“Buradaki şiddeti bir sessizlik, bir gerilim, bir iç çekiş, bir yanlış anlama ya da bunlara benzer binlerce şeyle anlatabiliriz...doğru ayarlanmamış her mesafe kişinin kendisi, ailesi, yakınları ya da yabancılarla gireceği çıkışsız yolların başlangıcı olabilir” (Tosun, 2020) şeklinde belirten yazar, buradaki mesafeyi somut bir mesafeden ziyade bireyin çevresindeki insanlar ile olan ilişkilerindeki mesafeden söz etmektedir. Bireyin, öykü karakterlerinin çevresi ile kurduğu mesafenin yanlış ayarlanmasının getirdiği şiddet öykülerde ele alınmaktadır.

3.6. Diğer Eserleri

- 1) Kendini Tutan Su (Şiir, 2016)
- 2) Edebiyat, Hukuk ve Sair Tuhaflıklar (İnceleme, 2016)
- 3) Sözüñ İkiz Çocukları Edebiyat ve Hukuk İlişkisi (İnceleme, 2023)

4. TÜRK EDEBİYATINDA ŞİDDET OLGUSUNUN İZLEKLERİ

Şiddet, bireyi ve toplumu ilgilendiren ve insanlık tarihi kadar eskiye dayanan bir olgu olarak görülmektedir. Şiddet olgusunun bu özelliği onu, edebiyat yaratmaları içerisinde de sıklıkla başvurulmuş bir konu-tema haline getirmektedir. Edebiyat, insanı ve yaşamı ele alır, şiddet de bireysel olarak insanı ve ayrıca toplumu etkileyen bir durum olarak nitelendirilebilir. Bu sebeple bireyin ve toplumun etkilendiği şiddet olgusunun edebi eserler içerisinde de yer alması olağandır. Şiddet, eserlerde farklı konuların içerisinde aksiyon unsuru olarak kullanılabilirdiği gibi, toplumsal sorunlara ve şiddetin birey ve toplum üzerinde bıraktığı olumsuz deneyimlere dikkat çekmek amacıyla da kullanılabilir. Tüm bunlar dışında:

“...batılılaşmanın doğurduğu sorunlar, kölelik, ataerkil kültür, aile içi ilişkiler, çocukların yetiştirilmesi doğrultusunda geleneksel terbiye ve eğitim konusu, kadınların aile içindeki konumu, çalışma koşulları, aydın eleştirisi, politik düşmanlıklar, ideolojik çatışmalar, işçi işveren ilişkisi, işsizlik ve göç, bağımlılıklar, savaş, kapitalizmle dönen çarkların ve post modern yaşam tarzının yol açtığı bireysel bunalımlar, gençlerin

özgürlük ve adalet arayışları, akademik camianın yozlaşması, askeri müdahaleler vb tarihsel ve toplumsal olayları sosyal tenkit bağlamında işleyen eserlerde şiddetin her türünden örneğe [de] rastlamak mümkündür.” (Pulat ve Karacan Işık, 2020: 2005).

Şiddet, edebiyat içerisinde dönemine ve türüne göre farklı biçimleriyle ele alınmıştır. Edebî eserlerin, yazıldığı dönemin sosyal sorunlarından ve çevreden etkilenmesi, her eserin kendi döneminde yaşanan şiddet unsurlarını kurgu içerisinde barındırmasıyla sonuçlanır. Geniş bir perspektiften Türk edebiyatına bakıldığında İslamiyet öncesinden başlayarak edebî ürünlerde şiddet öğelerinin sıklıkla işlendiği görülebilir. Destanlar, halk hikâyeleri ve atasözleri bu örnekler arasında gösterilebilir. İslamiyet öncesi Türk edebiyatında savaş, destanlar ve kahramanlık hikâyeleri üzerinden sıkça işlenir. Bu destanlarda, kahramanların savaşçı nitelikleri ve savaş meydanlarında gösterdikleri cesaret ve kahramanlık vurgulanır. Şiddet, genellikle düşmanlar arasında geçen çarpışma ve savaş sahnelerinde betimlenir. Bunun dışında ³örneğin Osmanlı Dönemi ele alındığında karşılaşılan ve düşmana karşı yapılan savaşların ele alındığı Gazavatnâmeler şiddet olgusunun edebiyat içerisinde ele alınışının örnekleri arasında sayılabilir. Gazavatnâmeler: “Türk edebiyatında Osmanlı akınlarının yoğun şekilde yaşandığı XV. yüzyılda başlar ve XVI. yüzyılda büyük bir gelişme gösterir. Konusu gazâ olan bu tür, Osmanlı devletinin gerilemeye başlayıp akınların durmasıyla azalır, gazâ geleneğinin ortadan kalkmasıyla da türün devamlılığı sona erer.” (Şahin, 2015: 236).

Buradan anlaşılabacağı üzere savaşlarda ve dolayısıyla şiddette azalma yaşanması, bu konunun edebî eserlerde de daha az kullanılmasına sebep olmuştur. Türk edebiyatının erken dönemlerine bakıldığında şiddetin edebiyattaki yansımalarının daha çok politik, savaş içerikli mücadelelerden kaynaklandığını söylemek yanlış olmayacaktır.

³ Örnek olarak Atasözleri ve Sibirya Türk Destanlarında bulunan şiddet unsurlarının incelendiği kaynaklar için bkz: Öksüz, Z. (2022) “Sibirya Türk Destanlarında Şiddet”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, E.E**, Türk Dili ve Edebiyatı, Çanakkale.
Öngay, C. (2019) “Türk Atasözlerinde Şiddet Olgusu”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, S.B.E**, Türk Dili ve Edebiyatı, Muğla.

Tanzimat Dönemi Türk Edebiyatı ele alındığında bu dönem eserlerinde dönemin sosyal sorunları olan esaret, kadın-erkek çatışması, zorla evlilik gibi temel meseleler üzerinde ağırlıklı olarak durulduğu söylenebilir. Yazarlar bu dönemde ortaya çıkan modernleşme sürecinde özellikle toplumdaki adaletsizlikleri ve şiddeti sorgulayıcı bir tavır sergilemişlerdir. Bu sosyal sorunlar, eserler içerisinde farklı şiddet türleri etrafında şekillenmektedir. Örneğin esirlik konusunun ele alındığı *Sergüzeşt*'te Dilber'in köle olarak alınıp satılması, hürriyetinden yoksun bırakılması bir bakımdan ekonomik bir bakımdan fiziksel ve psikolojik şiddet olarak değerlendirilebilir. *Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat*'ta, Hacı Mustafa'nın Fitnat'ı sevmediği biriyle zorla evlendirmesi sonucu Fitnat'ın intihar etmesi; *İntibah*'ta Dilaşub'un; Mahpeyker'in oyunları neticesinde kocası tarafından şiddete uğraması gibi örnekler, bu dönemde sosyal açıdan kadın esaretinin yaşandığını ve bu esaretin eserlerde yansımalarının görülmesiyle sonuçlanır.

Servet-i Fünun eserleri söz konusu olduğunda ise şiddet unsurlarının sosyal çevrede gerçekleştiğini görmek mümkündür. Bu dönemde yaşanan doğu-batı çatışması kahramanlar üzerinde de çatışmalara sebep olmakta ve toplumsal açıdan psikolojik bir şiddet ortaya koymaktadır. Bu olumsuz psikoloji bireyler üzerinde ruhsal açıdan olumsuz durumlar yaratır. Bunun dışında şiddetin temsili olarak ise Halid Ziya Uşaklıgil'in önemli eserlerinden *Mai ve Siyah*'ta, İkbâl'in Vehbi Bey tarafından fiziksel şiddete maruz bırakılması ve hatta bu şiddet sonrasında çocuğunu düşürmesi örnek gösterilebilir. Aynı zamanda *Aşk-ı Memnu*'da Bihter'in; *Mai ve Siyah*'ta Ahmet Cemil'in intiharı da kişinin kendine yönelik şiddetinin temsilleri olarak görülmektedir. Servet-i Fünun romanlarında karşılaşılan bu intihar eylemleri ve olumsuz arka plan öğelerin, dönemin sosyal sıkıntılarından etkilenerek ortaya çıkarıldığı tespitini yapmak yanlış olmayacaktır.

Türk edebiyatı ve şiddet söz konusu olduğunda Cumhuriyet dönemi edebiyatının bu olguyu yoğun bir şekilde işlediğini söylemek yanlış olmayacaktır. Bu dönemde özellikle yakın tarihli savaşlar ve toplumsal çatışmaların yarattığı travmalar, yazarların eserlerine derinlik kazandırmıştır. Anadolu'da yaşanan köylü-ağa çatışması, işgaller sırasında yaşananlar ve cephe gerisinde kalan insanların yaşadığı dram, şiddetli bir biçimde ele alınır. Bu dönemde şiddet olgusunun ele alınışı açısından özellikle toplumcu-gerçekçi Kemal Bilbaşar, Samim Kocagöz, Kemal Tahir, Orhan Kemal ve

Yaşar Kemal gibi yazarların ön plana çıktığını söylemek mümkündür. Örnek olarak Yaşar Kemal'in *İnce Mehmed* adlı romanında, köylü-ağa arasındaki çatışmalar sonucu ortaya çıkan şiddeti ve bu şiddetin bireyler üzerindeki etkileri görülmektedir.

Bu yazarlar dışında Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Halide Edip Adıvar, Reşat Nuri Güntekin'in eserlerinin çoğunun da arka planda yaşanan işgal yıllarının etkisinin yansımaları barındırdığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bu durum eserlerde şiddet temsillerinin de yer almasına vesile olur.

Günümüz edebiyatına gelindiğinde, yazarların güncel sorunları eserlerine yansımalarından hareketle işgal ve savaş unsurlarının geçmişe nazaran azaldığını, bunun yerine bireysel sıkıntıların, psikolojik şiddet öğelerinin, aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet gibi güncel konuların eserlerde yer aldığını söylemek mümkündür. Bu durum yazarların güncel sorunlardan hareket etmelerinden kaynaklanmaktadır. Söz konusu Yalçın Tosun'un eserleri göz önünde bulundurulduğunda yazarın, yaşadığı çevreye ve döneme kayıtsız kalmadığı, toplumun aksayan yönlerini ve şiddet unsurlarını eserlerinde ele aldığı görülmektedir.

Görüldüğü üzere Türk Edebiyatı söz konusu olduğunda şiddet olgusu her dönemde edebi eserlerin bir parçası olarak yer almıştır. Bu durum şiddet olgusunun insanın olduğu her yerde bulunması ve Türkiye'nin savaşlar ve işgallerle dolu bir geçmişe sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Günümüze gelindiğinde ise savaş ve işgal yıllarının nispeten uzun yıllar öncesinde kalmasından dolayı şiddet eylemleri daha farklı biçimlerde eserlerde yer almaya başlamıştır. Bu şiddet öğeleri eserlerde günümüzde sıklıkla tartışılan kadına yönelik şiddet, çocuğa yönelik şiddet ve aile içi şiddet olarak ortaya çıkmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YALÇIN TOSUN'UN ÖYKÜLERİNİN ŞİDDET BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Yalçın Tosun'un, yazın evreninde yayımladığı birçok öyküde şiddet unsurunun kullanıldığı görülmektedir. Şiddetin birçok türünün kullanıldığı bu öyküler, şiddet olgusunun incelenmesi bakımından oldukça fazla metinsel malzeme sunmaktadır. Öykülerin incelenmesi sırasında Yalçın Tosun'un öykülerinde kullanmayı tercih ettiği şiddet türleri ele alınacaktır. Yazarın öykülerinde kullandığı şiddet türleri: kadına yönelik, erkeğe yönelik, çocuğa yönelik, yaşlıya yönelik, akranlar arası, kardeşler arası, engelliye yönelik, LGBTİQ+ bireylere yönelik ve kendine yönelik şiddet olarak tespit edilmiştir. Tespit edilen bu şiddet türleri öykülerde psikolojik, fiziksel, ekonomik ve cinsel şiddet olarak uygulanmaktadır. Sadece öykülerin barındırdığı şiddet türlerine ait yapılan bu sınıflandırma, şiddet unsurunun daha iyi ele alınabilmesi için tercih edilmiştir. Öyküler, şiddete maruz kalan kişiye yönelik ele alınan başlıklar altında incelenecektir. Bu kişiler: kadınlar, çocuklar, LGBTİQ+ bireyler, akranlar, engelli bireyler, yaşlılar, erkekler ve kişinin kendisine karşı uyguladığı şiddet olarak ele alınacaktır. Ayrıca bu kişilere yönelik fiziksel, psikolojik, duygusal, sözel, ekonomik, cinsel şiddet tipleri öykülerde belirlenerek incelenecektir.

1. YALÇIN TOSUN'UN ÖYKÜLERİNDE KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Yalçın Tosun, öykülerinde farklı kesimler ve farklı yaş aralıklarında kadınlara yer vermiştir. Çoğunlukla aile kurumu içerisinde yer alan kadın kahramanların yanı sıra iş hayatında yer alan modern kadınlar, okul çağında bulunan genç kızlar, yaşlılıkları sebebiyle unutulduğunu düşünen kadınlar da öykülerde kahraman olarak yer almıştır. Öykülerinde farklı sosyal statülerde bulunan ve farklı yaş aralığından kadın kahramanlara yer vermesi, şiddet ögesinin fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel biçimlerinin öykülerde işlenmesine olanak sağlamıştır.

Kadına yönelik şiddet, tipi bakımından psikolojik/sözel, fiziksel, ekonomik ve cinsel şiddet olmak üzere dört şekilde kendini göstermektedir. Kadına yönelik şiddet, kadın bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin çoğunlukla erkek bireyler tarafından kısıtlanması şeklinde özetlenebilir. Özellikle erkek egemen toplumlarda gerek sosyal

çalışma alanlarında gerek aile kurumu içinde kadınların baskılanması ve toplumsal olarak aşağı bir statüde görülmesi bir eşitsizlik ortamı yaratmaktadır. (Akkaş ve Uyanık, 2016: 37). Bu eşitsizlik toplum içerisinde tekrarlandıkça sıradanlaşmakta; sıradanlaştıkça normalleştirilmiş bir davranış haline gelmektedir. Normalleştirilme haline geldikten sonra kadın bireyler toplum içerisinde daha savunmasız hale gelmekte ve daha fazla şiddete maruz kalmaktadırlar. Öykülerde çoğunlukla aile içerisinde şiddete uğrayan kadınlar psikolojik, fiziksel ve yoğunlukla cinsel şiddete maruz kalırlar ve bu kadınların öykülerde yer alması kadına yönelik şiddetin her türünün incelenmesi açısından oldukça fazla malzeme sağlamaktadır.

Anne, Baba ve Diğer Ölümcül Şeyler adlı öykü kitabında bulunan “Aterina” adlı öykü, kadına yönelik cinsel şiddetin ensest biçimiyle ele alınmıştır. Öyküde, bir günlük vasıtasıyla geçmişini öğrendiğimiz “Babaanne”nin gençlik döneminde yaşadıkları, kadına yönelik şiddetin aile içerisinde nasıl tezahür ettiğinin bir örneği olarak incelenebilir.

Öykünün başında anlatıcı, adı belirtilmeyen bir kız çocuğudur. Kız çocuğunun, babaannesine ait günlüğü okumasıyla beraber anlatıcı değişir. Babaanne, gençlik yıllarında Marko adlı Hristiyan bir gence âşıktır fakat aynı zamanda kim olduğu belirtilmeyen biri tarafından hamile bırakılmıştır. Marko ile kaçma planları yaparlar fakat Marko kaçmaktan vazgeçip başka bir kızla şehri terk edince genç kız bir başına ortada kalır. Öykünün geri kalanında “babaanne”, babasına olan nefretini her satırda dile getirirken babası tarafından zorla başka biriyle evlendirilir. Metnin sonuna doğru kızı hamile bırakan kişinin babası olduğu sezdirme yöntemiyle okuyucuya aktarılır.

Öykünün başında, küçük kız -torun-, babaannesinin öldüğü günlerde gördüğü rüyayı aktarır. Küçük kızın rüyasında gördükleri, öykünün sonunda yaşanacakların okuyucuya önceden sezdirilmesi amacıyla kurgulanmıştır: “...o gece garip bir rüya gördüm. ...Elime bir oğlan çocuğu veriyorlar. Bense delirip bağırmaya başlıyorum: ‘Aynı o, aynı o.’ Oğlanın yüzü babam. Hem de sakallı, bıyıklı. Babamı doğuruyorum rüyamda” (Tosun, 2021: 10). Torunun, rüyasında babasını doğurduğunu görmesi, geçmişte babaannesinin de kendi babası tarafından ensest cinsel şiddete maruz bırakılmasına gönderme olarak kurgulanmıştır. Küçük kızın rüyasında babasını

doğurması, babaannesinin de öykü gerçekliğinde öz babasından bir oğul doğurması dikkat çekicidir.

Yalçın Tosun'un öykücülüğünde özellikle sezdirme ve okuyucuyu aktif hale getirmenin önemi büyüktür. Babaanne'nin gençliğinde babası tarafından tecavüze uğraması, kurguda kesin bir dille doğrulanmaz, sezdirilir. Bu anlamda torununun gördüğü bu rüya, genç kızın öz babası tarafından tecavüze uğradığı konusunda bir sezdirme niteliğinde değerlendirilebilir.

Öyküde babaannenin gençliğinin, babası hakkında aktardığı negatif düşünceler başta genç bir kızın babasına karşı kızgınlığından kaynaklanan bir nefret olarak yorumlanmaya müsaittir. Fakat daha sonrasında bu düşünceler yoğunlaştıkça ve babası ile ilişkisi hakkında daha fazla bilgi edindikçe genç kızın, babası tarafından cinsel şiddete uğraması şüpheyi yer bırakmamaktadır: "Bugün kırk iki gün oldu. Babam bir aydır Nis'te. Bugün yarın gelir. Belki mucize olur da gelemez. Titanik bile batmamış mı?" (Tosun, 2021: 10).

"Akşam babama bebeği söyledim. Kıllarla dolu yüzünde herhangi bir dalgalanma oldu mu anlamadım. 'Bakarız bir çaresine' dedi babacanlığını zorlamadan. ...Bazen babamı öldürme planları yapıp vakit geçiriyoruz Necla'yla. O aç köpeklerle verelim diyor. Ben türlü zehirler sayıyorum kendimce" (Tosun, 2021: 11).

Babanın, bebek karşısındaki umursamaz ve duygusuz tavrı, kızının hamile kalması karşısında tepkisizliği, bebeğin kendisinden olduğuna dair yorumlanabilir. Babaannenin gençliğinde babasını öldürme planları yapması, durumun ciddiyetini ortaya koymakla beraber babasına olan nefretinin büyüklüğünü de göstermektedir. Bu nefretin sebebi, uğradığı cinsel şiddetten kaynaklanmaktadır.

Şahin ve Ayşin Taşar (2012: 160-161), araştırmalarında enstest ilişkide en sık rastlanan istismarcının öz baba olarak görüldüğünü ve anne yokluğunun enstest istismar eyleminin ortaya çıkmasında risk etmeni olarak görülebileceğini belirtir. "Aterina" adlı öykünün içerisinde de babaannenin gençliğinde herhangi bir anne figürüyle bağlantısından söz edilmemesinden hareketle annesinin öldüğü ya da ayrı yaşadığı sonucuna varılabilir ki bu da enstest ilişki riskini ortaya çıkaran bir durum olarak gösterilebilir.

Marko ile genç kızın kaçma planları, Marko'nun genç kızın hamile olduğunu öğrenmesi ve başka biriyle kaçması sebebiyle gerçekleşmez. Bütün umutlarını kaybeden hamile genç kız, babasının kendisini zorla evlendirmesiyle hissizleşir: “Babam büyük planından bahsetti. Şu yanında çalışan kambur Ersin’le evlendirecekmiş beni. Günahından böyle kurtulacak aklı sıra...” (Tosun, 2021: 12). Babanın kızını zorla evlendirerek kendi suçunu örtbas etmeye çalışması cinsel şiddetin yanında kadına yönelik psikolojik bir şiddetin de uygulandığını göstermektedir. Kişinin istemediği biriyle evlendirilmesi, kişilik ve seçim haklarının yok sayılması ileride kişi üzerinde psikolojik çöküntülere sebep olarak negatif sonuçlar doğurabilmektedir.

Kadına yönelik cinsel şiddetin işlendiği bir diğer öykü olan “Pasta” adlı öykü *Anne, Baba ve Diğer Ölümcül Şeyler*’de yer almaktadır. Öyküde yine babası tarafından ensest tecavüze maruz bırakılan Meliha adlı kahramanın yaşadıkları aktarılır. Babası tarafından belediyede memur olarak iş bulan Meliha, yaşadıklarıyla kendine yabancılaşmaya başlayan bir kahraman olarak tasvir edilmektedir. Memur olarak çalışan Meliha, geçmişi hatırlaması ve yaşadığı olayları aktarmasıyla hayatıyla yüzleşir. Öykü kahramanı, çocukluğunda babasının annesine çektirdiklerinden ve daha sonra annesinin ölümüyle babasının durulduğundan bahseder: “Ya anneme çektirdikleri? Bütün hayatın ona yüklediklerinin esiri yapmıştı annemi. Olsun, öldü o da. Biraz oldu. Babam duruldu. Bize zararı yoktu zaten. (Yok muydu?)” (Tosun, 2021: 39). Burada aktarılan “yok muydu?” ifadesi, babası tarafından şiddete uğramaya devam ettiklerinin bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Aile içerisinde, babası tarafından annesine uygulanan şiddete şahit olan Meliha bu olumsuz olaylardan olumsuz etkilenmiştir. Yaşadığı travmalardan ötürü erkeklere olan bakışı olumsuz etkilenen Meliha hem evliliğe hem de erkeklere karşı negatif bir tutum takınmaya başlar: “Evlenme yaşı: komikleme ad tamlaması. Hayır baba. Evlenmeme yaşıdayım ben. Hem sevmiyorum erkekleri... .. erkeklere özel bir garezim var. Aslında evlenmeliyim belki. Böylelikle en azından birinin hayatını zehir etmem garanti olur.” (Tosun, 2021: 39). “Tüm erkekleri kızartmak lazım.” (Tosun, 2021: 41). Meliha şahit olduklarından sonra erkeklere olan güvenini kaybetmiş, evliliğe ve erkeklere düşmanca bir gözle yaklaşmaya başlamıştır. Bu durum özellikle baba

figürünün bir erkek olarak kızına yaşattığı cinsel saldırının psikolojik olarak olumsuz bir sonucu olarak gösterilebilir.

Baba kahramanının cinsel saldırısı ilk olarak eve içkili gelerek Meliha'ya annesinin adıyla seslenmesi ve kızının eteğini kaldırmaya çalışmasıyla ortaya çıkar. Daha sonrasında asıl saldırı, kazandığı ilk maaşı ile eve pasta getiren Meliha'nın bilinç akışı tekniğiyle hatırladıklarını aktarmasıyla anlaşılır: “Allah’ın cezası. Pasta ye biraz. Sesini çıkarma, ye sen pastayı. Ne annesi? Annen daha gelmez, korkma. Baba deme bana. Ya da de! Evet, baba de bana, baba. Dönme arkana. Kıpırasma, eğil biraz. Hepimiz pastadan yiyelim. Pasta, pasta, pasta, pasta...” (Tosun, 2021: 40-41). ‘Ne annesi, annen daha gelmez’ ifadeleri, annenin yokluğunun tehlikesini bir kez daha ortaya koymaktadır. Daha önce de belirtildiği üzere enstest ilişkisinin yaşandığı evlerde annenin yokluğunun enstest ilişki tehlikesini artırması “Pasta” adlı öyküde de örnek olarak gösterilebilir.

Polat (2017: 287), aile içerisinde şiddete tanık olan çocukların, davranış problemleri, şiddete meyilli olma gibi riskler taşıdığını belirtir. Öykünün sonuna doğru yaşananlara tanık olan erkek kardeşin, babayı bıçaklayarak öldürmesi, aile içinde yaşanan cinsel şiddete tanıklık eden diğer bireylerin de zarar görebileceğini göstermektedir. Meliha'nın, çocukken şahit olduğu şiddet sahnesinin kendisini psikolojik olarak etkilemesi gibi, küçük kardeşin de tanık olduğu aile içi şiddet kendisine zarar vermiştir. Öykünün sonunda Meliha'nın, babasının ölü bedeninin önünde hiçbir şey olmamış gibi pasta yemeye başlaması, yaşadığı saldırının kendisinde yarattığı travmanın büyüklüğünü ve yaşadıklarından sonra hissizleştiğini göstermektedir: “Babamı izlerken yavaş yavaş yedim pastayı. Sanki bir şeyler düşünmeliymişim gibi hissettim... Sonra geçti.” (Tosun, 2021: 41).

Meliha karakterinin babası tarafından şiddete uğramasından sonra duygusal olarak olumsuz etkilenecek erkeklerle karşı davranışlarının ve duygularının değişmesi durumunun başka bir örneğini *Mesafenin Şiddeti* adlı kitapta bulunan “Bu Işık Hiç Sönmeyecek” adlı öyküde de görmek mümkündür. Öyküde babasının annesine olan şiddetli davranış ve tavırlarına tanık olan genç kızın erkeklerle olan ilişkisi olumsuz yönde etkilenmiştir:

“Adam yıllar boyunca karısına yönelttiği sebepsiz, hoyrat kıskançlığını birkaç yıldır kızına yöneltmişti ve artık ona nefes aldırılmıyordu. Sonra, kızını hiç tanımaya çalışmıyordu, bir zamanlar karısını tanımayı hiç denemediği gibi. Babasının korkusundan erkeklerle kurduğu ilişki de -eh bu karşılaşmalara ilişki denebilirse tabii- bir tuhaf olmuştu. Örneğin okulda bir oğlan yanına yaklaştığında ve ergenliğin armağanı abuk sabuk sözlerinden birini söylediğinde kızmak ya da başından defetmek yerine başını eğerek itaat edici bir gülümsemeyle karşılıyordu” (Tosun, 2020b: 48).

Genç kız, babası tarafından annesine uygulanan aşırı kıskançlık, sosyalleşmekten uzaklaştırma, tanıdıklarıyla görüşmesine mâni olma şeklinde uyguladığı psikolojik şiddetten olumsuz etkilenmiş ve annesinin yaptığı gibi erkek karşısında itaat etme davranışını benimsemiştir.

Kadına yönelik cinsel şiddetin farklı bir yönünü anlatan “Üç Kadınlı Şehir” adlı öykü *Peruk Gibi Hüzünlü* adlı kitapta bulunmaktadır. Öyküde, fakir bir ailede yaşayan kızını okutmak için kocasını ikna etmeye çalışan Zöhre’nin, bu isteğinin kocası tarafından suistimal edilmesi okuyucuya aktarılır. Kadının cinselliğinin erkek tarafından kötüye kullanılmasına örnek gösterilebilecek öyküde evlilik içerisinde kadının rızası olmadan cinsel ilişkiye girildiği aktarılmaktadır:

“Kocasını kızını okutsun diye ikna etmek için ne diller döktüğünü bir o biliyor. Hatta pis kocası evlendiklerinden beri hep tutturduğu o ayıp şeyi bir kerecik yaparsa kızı okula yollayacağını söylediğinde birden orta yere kusuverdiğini hatırlıyor. Ama bunu kızının okula gidebilmesi için yaptığından kendine çok günah yazılmamış olduğunu umuyor.” (Tosun, 2020a: 42-43). Zöhre’nin isteğini kötü emellerini gerçekleştirmek için kullanan eş, evlilik içi cinsel şiddet uygulayarak kadına zarar vermiştir.

Mesafenin Şiddeti’nde bulunan “Lunapark” adlı öykü, Yalçın Tosun öykülerinin genelinden farklı bir şekilde, şiddet mağdurunun farklı bir bakış açısıyla kurgulanmıştır. Öykünün içeriğinde, bir erkek tarafından bodrum katına kapatılmış ve çeşitli işkencelere maruz bırakılmış yaşı belirtilmeyen bir kadının yaşadıkları aktarılmaktadır. Öykünün kahramanı olan kadın, kendisine uygulanan psikolojik ve cinsel şiddetten hoşnut olarak tasvir edilmiştir: “Hiç gitmesin istiyorum, çırlıçıplak uyuyalım. Bir süre yan yana

yatalım hiç olmazsa. Kokusunu sonra hatırlayacağım kadar saklayayım içimde. Ama o işini bitirip gidiyor” (Tosun, 2020: 36).

Kadın kahramanın, kendisine şiddet uygulayan erkeğe karşı duyduğu bu yakınlık psikoloji biliminde Stockholm Sendromu⁴ olarak adlandırılan sendrom ile açıklanabilir. Stockholm sendromu, mağdur kişinin saldırganı yönelik sempati gibi olumlu duygular geliştirmesiyle ortaya çıkmaktadır. Bu olumsuz duyguların altında yatan nedenler şiddetin mağdur üzerinde ortaya çıkardığı çaresizlik, kaygı ve hayatta kalma isteğidir. Sürekli şiddete uğrayan kişi dış dünyadan soyutlanmışsa umutsuzluğa kapılmakta ve yavaş yavaş saldırganla uyum sürecine girmektedir. Yaşanan tüm bu sürecin sonunda birey hem yaşadığı şiddeti kabullenir hem de saldırganı anlayıp onu savunmaya başlar (Küçük Durur, 2022). Öykü kahramanı saldırganına karşı o kadar yoğun duygular beslemektedir ki bir süre sonra işkenceye uğradığı nesnelere anlam yüklemeye ve onları da romantize etmeye başlar: “Yatağımız. Kenarından ipler sarkan, kirli, korkak, zalim, şefkatli, can yakan, canımı çoğaltan, beni öldüren ve sonra doğurtan. Bazen çıkmadan önce o iplerle yatağa sıkı sıkı bağlıyor beni, bazense unutmuş gibi yapıyor. Ve sonra, üstüme kilitlenen kapının sesini duyuyorum” (Tosun, 2020: 36-37). Kahramanın, uğradığı şiddet biçimlerine rağmen konuşmalarındaki bu olumlu tavır, saldırganıyla bir çeşit bağ kurmasından kaynaklanmaktadır. Her ne kadar rızası var gibi görünse de (rıza olsa da şiddet meşrulaştırılmaz) fiziksel ve ruhsal açıdan zarar gördüğünü duygu durumlarından anlamak mümkündür bu sebeple rızası var gibi görünse de bu durumu şiddet olarak ele alıp yorumlamak gerekmektedir.

Kadın kahramanın saldırganına karşı olumlu duygular beslediği bir diğer öykü *Anne, Baba ve Diğer Ölümcül Şeyler* adlı kitapta bulunan “Aynada” adlı öyküdür. Öykü, kadın karakterin bir erkekle tanışması ve onun evine gitmesiyle başlar. Eve getirdiği kadına cinsel ve psikolojik şiddet uygulayan adam, kadının kendine yönelik şiddet uygulamasına sebep olur.

Öykü kişisi olan Adam, kadını bir aynanın önüne getirip “Kendin dışında aynada gördüğün her şeye bakmanı istiyorum.” (Tosun, 2021: 42) demektedir. Ayna, yapısı

⁴ Stockholm Sendromu hakkında bilgi için: Dilek Özdoğan, Muhammet Düşükcan, “Stockholm Sendromu”, **Yönetim ve Organizasyon Sendromları 2**, Editör: E. Kaygın, E. Topçuoğlu, B. Turan Torun, Eğitim Yayınevi, 2023, s. 7-19.

gereği karşısında duran her şeyi yansıtan bir eşyadır. İnsanların aynaya bakmasının birincil sebebi kendisini görmek istemesidir. Bu öyküde ise durum tam tersidir. Kadını aynada kendisi dışında her şeye bakması yönünde uyaran adamın; sembolik olarak kadının değersizliğini, eşyanın kendisinden daha bakılması olduğunu, ortamda en önemsiz şeyin kendisi olduğunu kadına göstermeye çalışması şeklinde yorumlamak mümkündür. Bu durum, öykünün ilerleyen sayfalarında adamın kadını gerçekten yok sayması ve değersizleştirmesine yönelik bir gönderme niteliğindedir.

Beraber oldukları gecenin sabahında hiçbir açıklama yapmadan kadına “şimdi gitmelisin” diyen adamın cinsel birliktelikten sonra kadını hemen göndermek istemesi kadını bir seks objesi olarak görmesinden kaynaklanmaktadır. İlişkilerinde zaman aktıkça adamın kadına karşı daha ağır şiddetli davranışlarda bulunduğu aktarılır: “Yoksa o geçen gün müydü? Hani beni yatağa bağlayıp dışarı çıktığın ve tam on beş saat sonra geldiğin gecedен sonra...” (Tosun, 2021: 44). Bu durum, mağdurun şiddete boyun eğmesiyle birlikte şiddet eylemlerinin dozunun artmasıyla ilişkilendirilebilir. Öykünün devamında adam, kadının özgürlüğünü kısıtlama yoluyla fiziksel ve psikolojik şiddete devam etmektedir: “Yatağın altındaki oyuncakların mesela. Biliyorum onlarla oynamayı çok seviyorsun, canımı yakmana ses etmemem bu yüzden.” (Tosun, 2021: 44).

Uğradığı tüm bu cinsel, fiziksel, psikolojik şiddete rağmen saldırganıyla bağ kuran kadın bu davranışları normal olarak nitelendirilemeyecek şekilde karşılar. Öykünün sonlarına doğru eve başka bir kadın daha getiren adam, yeni gelen kadın vasıtasıyla ilk kadına cinsel şiddet uygulamaya devam eder. İlk kadın, bu işkencelerden ziyade yeni kadınla adamın ilişkisinden rahatsızlık duyar. Bu da mağdurun saldırgana bağlanma derecesini gösterir niteliktedir: “Sigara içip konuşuyor, gülüyordunuz. Benimle hiç böyle konuşmadığını fark ettim. Uyandığımı gördüğünde ben yokmuşum gibi davranmaya ve gülmeye devam ettin.” (Tosun, 2021: 45). Uğradığı bunca şiddetten sonra bile hayata tutunan kadın, yeni bir kadının gelmesi ve kendisini değersiz hissetmesiyle birlikte intihar etmeye karar verip balkondan atlar. Yaşadığı tüm bu şiddet eylemlerinin kendisini psikolojik açıdan olumsuz etkilemesi, kadını kendine yönelik şiddetin bir türü olan intihara sürükler.

Kadına yönelik psikolojik şiddetin işlendiği öykülerden bir diğeri *Bir Nedene Sunuldum* adlı öykü kitabında bulunan “Fesleğenler” adlı öyküdür. Öyküde Sâre Hanım

adlı öykü kahramanının, kocası tarafından aldatma ve kadına yönelik şiddete maruz bırakılması konularına değinilmektedir.

Öykünün kahramanı Sâre Hanım kocası tarafından sevilmeyen bir kadın olarak tasvir edilir: “Aslında bilirdi ki, pek bir işe yaramazdı. En azından kocasına göre böyleydi bu. Sâre Hanım da uzun zamandır buna inanmaya başlamıştı.” (Tosun, 2022b: 17). Psikolojik şiddet türlerinden ihmâle maruz bırakılan kadın, kocası tarafından yok sayılmaktadır. Kocasının sözel şiddet uyguladığı Sâre Hanım, kendisini değersiz hissetmeye ve kendini işe yaramaz biri olduğuna inandırmaya başlamıştır. Kocası tarafından bir hiç olarak görülen öykü kişisi, kocasının sevgisizliğini yüzüne karşı söylemesine de alıştırılmış bir biçimde yaşamaya devam eder: “Kocası hiç beğenmezdi Sâre Hanım’ı gene de. Gebersin diye gözünün içine bakardı. Gözüne bakmakla kalmaz, açıkça dile getirirdi.” (Tosun, 2022b: 17). Sevilmediği yüzüne vurulmasıyla sözel şiddete maruz bırakılan kadın bir süre sonra psikolojik şiddetin bir türü olan aldatılma ile de sınanacaktır: “Tülün arkasından kocasını ve kucağına oturttuğu komşunun ortanca kızını fark etti. ...Adam da Sâre Hanım’ın gölgesini fark etmiş, ağzının kenarına pis bir gülüş kondurmuştu.” (Tosun, 2022b: 20). Aldatılmak bir şiddet biçimi olarak psikolojik açıdan insanı yaralar, onurunu zedeler. Adamın, aldatmanın yanı sıra, bunu gören eşine “sırıtmayı” bilinçli bir şiddet eylemi olarak yorumlanmalıdır.

Günlük hayatta karşılaşılması en muhtemel şiddet türü olan sözel/duygusal/psikolojik şiddet özellikle kadınlara yönelik olarak sıkça uygulanmaktadır. Bu konuyu barındıran öykülerden biri *Mesafenin Şiddeti* adlı kitapta bulunan “Rüya Fotoğrafçısı” adlı öyküdür.

Öykünün bir kısmında, çocuğu olmadığı için kendisine ‘Çorak Hacer’ lakabı verilmiş genç bir kadının yaşadıkları aktarılmaktadır:

“Zavallı kadına evleneli beş yıl geçmesine rağmen bir türlü çocuğu olmadığından bu lakabı takmışlar, o da bu durumun yarattığı baskıdan olmalı, hiç itiraz etmeden sahiplenivermişti, ne yapsın... ...o artık herkes için Çorak Hacer olmuştu ve bununla yaşamaya alışmaktan başka çaresi yoktu.” (Tosun, 2020b: 31).

Sözel şiddet, kadının duygularına yönelik olarak dilsel biçimde uygulanmakla beraber aşağılamak, lakap takmak, duygularını önemsememek gibi şekillerde kendini

gösterebilir (Polat, 2017). Öykü içerisinde Hacer'in, çevresi tarafından duygularının yok sayılarak kendisinde kusur olarak görülen bir duruma yönelik lakap takılması, sözel şiddet uygulandığının göstergesidir. Ayrıca hamile kalamamasından ötürü kendisine aile içi fiziksel şiddet uygulandığı da aktarılır: “Kör olasıca kaynanamın elinden kaç kere aldın, o öküz kocasıyla oğullarının gazabından kaç kere koruyup sakladın beni...” (Tosun, 2020b: 32).

Kadına yönelik psikolojik temelli bir diğer şiddet, aldatma biçiminde ortaya çıkmaktadır. Aldatma konusu Yalçın Tosun'un öykülerinde bir şiddet biçimi olarak işlenmektedir fakat diğer şiddet biçimlerinin yanında aldatmak yan unsur olarak da kullanılmaktadır bu sebeple öykülerde genellikle derinlemesine işlenmez. Öykülerde kimi zaman öykünün ana kahramanları aldatılırken kimi zaman dekoratif unsur olarak yerleştirilen kahramanların aldatıldığı öğrenilir. Bunun yanında bazı öykülerde aldatılan kişi yerine aldatan kişinin yaşadıkları aktarılmaktadır. Örneğin *Mesafenin Şiddeti* adlı kitabın içerisinde bulunan “Çok Mutsuz Ama Çok Neşeliydik” adlı öyküde, aldatılan kadın yerine aldatan kadın ve aldatan kocanın aşkı okura aktarılır.

Öyküde aldatılan kadının sadece adı geçmesine rağmen psikolojik şiddete uğradığı gerçeği değişmez. Öykünün kahramanı olan Sevtap, bir hayat kadınıdır ve evli bir erkekle sevgili olur. Adamın Sevtap'a yazdığı mektup parçaları vasıtasıyla olaya şahit oluruz: “Benimkini köye göndermiştim, anası hastaymış, ondan çağırmışlar. Bende bir sevinç baş vermesin mi hemen. Yüreğim pırıpırlandı. Bütün gece kalacaktım ya yanında, içim içime sığmıyordu.” (Tosun, 2020b: 14). Karısını bir hayat kadınıyla aldatan adam, hayat kadını olan sevgilisine son derece sevgi dolu davranırken kendi eşine hem fiziksel hem de aldatma dolayısıyla psikolojik şiddet uygulamaktadır: “Çabuk alevlenen bir adamdı. Bana hiç el kaldırmadı gerçi. ...ama bana dokunmasa da bazen karısını döver, gelir anlatırdı.” (Tosun, 2020b: 14).

Aldatma konusunun işlendiği bir diğer öykü olan “Primadonnanın Ölümü” adlı öykü de *Mesafenin Şiddeti* adlı kitapta bulunmaktadır. Öyküde aldatma kurgusu, kocanın hem eşine hem de bu aldatışa şahit olan küçük kız çocuğuna psikolojik açıdan zarar vermesi bakımından farklıdır.

Daria ve Arya adında iki küçük kızın dadısı olan Ursula, kızların babası ile birlikte olarak, aldatma yoluyla kadına yönelik psikolojik şiddet uygulamaktadır: “...ağzımı açıp tam bunlardan söz edecektim ki dilini birden ağzımda hissettim. Ölü bir balık misali öylece duruyordu ağzımda. Ne yapacağımı bilemeden kalakaldım öylece. Baktı ki ben karşı koymadım, birden canlandı sonra o balık, beni de şaşırtacak bir şekilde benimkiyle buluştu.” (Tosun, 2020b: 22).

Evin beyefendisi ve dadısı arasında yaşanan bu aldatma olayı bir süre sonra hem evin küçük kızı Arya hem de anne tarafından fark edilir:

“Bir gün babamı Ursula’yı kucağına oturtmuş, kollarıyla sıkı sıkı sarmış ve kulağına bir şeyler fısıldarken yakalamıştım. ...biri kolumdan hızla çekerek dikizlediğim kapı aralığından hızla uzaklaştırdı beni. Kolumdan tutup çeken annemdi ve mutfığa kadar canımı acıtacak şekilde sürüklemeye devam etti. ...Hiçbir şey söylemedi, sadece parmağını ince dudaklarına götürerek tuhaf bir şekilde gülümsedi.” (Tosun, 2020b: 24).

Kadına yönelik psikolojik şiddetin mağdur üzerinde bazı olumsuz sonuçlar ortaya çıkardığı bilinmektedir. Bu sonuçlardan bazıları intikam almaya yönelme ve bastırılmayan öfke olarak gösterilir. Öykü kahramanı olan kadının aldatılma karşısında susması ve dadıyı tamamen kendi hizmetine almasıyla devam eden öyküde, kadının tepkisini susmak olarak göstermesindeki sebep hastalık ve yaşlılığı boyunca dadıyı kendi hizmetine zorlayarak intikam almak istemesi şeklinde yorumlanabilir. Bir diğer yorum, ses sanatçısı olarak önemli ve değer verilen biri olarak tasvir edilen kadının; bu sırrın ortaya çıkması karşısında itibarının zedeleneyeceği düşünmesi şeklinde yapılabilir.

Öykü boyunca sesinin güzelliği tasvir edilen evin hanımefendisi, nekâhet dönemine girdiğinde, Yalçın Tosun öykülerinde sık rastlanmayan fantastik bir unsura şahit olunur. Sesinin güzelliğini en değerli varlığı olarak gören kadın ses tellerini bir kutunun içine koyarak yakılmasını ister. Bu durum kızıyla şahit olduğu ve hiç açığa çıkarmadığı sırrın kendisiyle birlikte yok olmasını istemesinin bir sembolü şeklinde okunabilir: “...ağzını açtı, kolyesinin içinde gizlediği ucu sivri yakut yüksüğü işaret parmağına takarak boğazına soktu, boğazına kaçmış bir kılçığı çıkarırcasına sesini özenle çıkardı.” (Tosun, 2020b: 27). Öykü içerisinde kocası tarafından kaprisli biri

olarak tasvir edilen kadın, başarılı bir ses sanatçısı olarak bu aldatılmanın kendisini küçük düşürmesinden çekinmiştir demek yanlış olmayacaktır.

Yalçın Tosun'un öykülerinde aldatma konusu hem erkeğe hem kadına yönelik sıkça işlenmiş bir konudur. İşlenmesi bakımından bazı öykülerde yan unsur olarak, bazı öykülerde ana unsur olarak kurgulanmaktadır. Bu nedenle yan unsur olarak kullanılıp çok detaya inilmeyen aldatma durumlarının geçtiği öykülerin sadece adı anılmakla yetinilecektir. Bu öyküler *Bir Nedene Sunuldum* kitabında bulunan "Siyah Külot" ve *Dokunma Dersleri* kitabında yer verilen "Homoeroticus" adlı öykülerdir.

2. YALÇIN TOSUN'UN ÖYKÜLERİNDE ÇOCUĞA YÖNELİK ŞİDDET

Yalçın Tosun'un yazın hayatında kahramanların yaş aralığı göz önünde bulundurulduğunda en sık tercih ettiği öykü kişilerinin çocuk kahramanlar olduğu fark edilmektedir. Yazar, çocukluk döneminin duygusal bakımdan çok daha gerçek yaşandığını ve öyküleştirmek için çok bereketli bir dönem olduğunu belirtir. Bu sebeple çocuk karakterlerin fazlalığı ve kitaplarındaki şiddet dozu düşünüldüğünde en fazla şiddete uğrayan kahramanların çocuklar olduğu sonucuna ulaşmak mümkündür.

Çocuğa yönelik şiddet Yalçın Tosun'un öykülerinde kendini en çok duygusal ve cinsel anlamda göstermektedir fakat fiziksel açıdan da çocukların şiddete maruz bırakıldığı görülmektedir. Cinsiyet fark etmeksizin öyküdeki çocuklar şiddete uğrarlar. Taciz edilir, istismar edilir, kaçırılırlar. Kimi zaman öykülerde şiddetin içeriği doğrudan aktarılırken kimi zaman çocuğun yaşadığı durumun cinsel şiddet olduğu sezdirme yöntemiyle okuyucuya aktarılır. Cinsel istismara uğradığı direkt belirtilmeyen fakat okuyucuya sezdirilen çocuklardan birinin öyküsü, *Dokunma Dersleri* adlı kitabın içerisinde bulunan "Dilan'ın Ormanı" adlı öykü olarak karşımıza çıkar. Bu öyküde Dilan adlı küçük kız, kim olduğu belirtilmeyen biri tarafından kaçırılır ve istismar edilir. İstismar edildikten sonra Dilan'ın bir çocuk olarak yaşadığı şiddetin etkileri konu edilir.

Öyküde anlatıcı, Dilan'ın mahallesinde yaşayan ve olayları gözlemleme fırsatı bulan bir çocuktur. Dilan fiziksel özellikleriyle diğer çocuklarca sıradan bulunmasına rağmen ilgi çekici bir kız olması ile tanıtılır: "Bir Dilan başkaydı aralarında. En uzunlarıydı bir kere. Saçları da ötekilerden farklı olarak upuzundu. ...Çok güzel de değildi aslında, şimdi düşününce. Gene de sokaktaki oğlanlar ne zaman bir araya gelsek

laf önünde sonunda Dilan’a varırdı.” (Tosun, 2022a: 75-76). Bir gün Dilan’ın apartmanının önünde polisler belirir ve Dilan’ın kaçırıldığı öğrenilir: “Bir ormandan söz ediliyordu. Dilan’dan sonra. ‘Alıp götürmüş şerefsiz’ dedi, köşedeki bakkal. ‘Birkaç saat sonra getirmiş’ diye tamamladı, komşusu kel kuaför. Tanımadığım uzun boylu bir adam ‘Amcasının oğlu muymuş?’ diye sordu yaşlı kadına.” (Tosun, 2022a: 76).

Dilan, kim olduğu tam belirtilmeyen bir adam tarafından ormana kaçırılmış ve birkaç saat sonra geri getirilmiştir. Bu birkaç saatlik zaman dilimi içerisinde yaşananlara dair öyküde bir aktarım söz konusu olmasa da Dilan’ın geri getirildikten sonra hayatında yaşadığı olumsuz değişimler, onun cinsel tacize ya da istismara uğradığını göstermektedir. Bu durum yazar tarafından sezdirme tekniği ile okuyucuya aktarılmıştır. Dilan’ın yaşadığı bu olaydan sonra dışarı çıkmak istememesi ve davranışlarındaki değişim, yaşadığı şiddetin doğurduğu psikolojik hasara örnek olarak gösterilebilir:

“Ne kadar sonraydı onu tekrar görüşüm bilmiyorum... ..perdeyi ürkekçe aralayan bir elle karşılaştım önce. Sonra kül gibi bir yüz belirdi. Onun yüzüne benziyordu benzemesine ama tuhaf olan bir şeyler vardı. Sanki yüzü acemi bir yüz tarafından bozularak parçalarına ayrılmış, sonra tüm parçalar itinayla bir araya getirilse de tam olarak eski haline dönememişti.” (Tosun, 2022a: 77).

Dilan hem kaçırıldığı için yaşadığı travmadan ötürü dışarı çıkamamaktadır hem de psikolojik anlamda çökmüş bir çocuk olarak hayatına devam etmeye mecbur bırakılmıştır. Bir süre sonra da anlatıcı, rüyasında Dilan’ı gördüğünü belirtip rüyasını aktarır. Rüyasında Dilan’ın uzunluğuyla tasvir edilen güzel saçlarının kazındığı öğrenilir. Öyküde uzun saçın kesilmesi sembolik açıdan şiddetin bir çocuğun hayatı üzerindeki etkisini göstermek için kurgulanmıştır. Rüya Dilan’ın yaşadığı korku sebebiyle dışarı çıkmaya çekinmesi de şu şekilde aktarılır: “Sonunda cesaret edip perdeyi araladığında sokağın olduğu yerde o aynı orman belirdi. Dilan’ın ormanı. Sonra hızla büyüüp fişkırlarak evin içine kadar girdi, güçlü dallarıyla sıkı sıkı sardı Dilan’ı. Boğana, yok edene kadar sıktı, sarmaladı.” (Tosun, 2022a: 77).

Anne, Baba ve Diğer Ölümciül Şeyler adlı kitapta bulunan “Sinema” adlı öyküde, çocuğa yönelik cinsel şiddetin nasıl sonuçları olabileceği hakkında bilgiler

vermektedir. Öykü hemcinsi tarafından cinsel şiddete uğrayan küçük bir çocuğu ele almaktadır.

Öyküde yaz tatilinde babalarının dükkanında çalışan sekiz yaşındaki Selim ve anlatıcı durumunda olan arkadaşının hayatından bir kesit aktarılır. Mahallelerinde bulunan sinemaya kaçarak çizgi film izlemekten hoşlanan çocuklar, babalarının kendilerini yakalamasıyla korkuya kapılırlar. Daha sonrasında Selim'in babası, kendisinden izin alması ve yanında çırağı Necdet'i de göndermek şartıyla sinemaya gidebileceğini söyler. Selim sinemaya gitmek istediğinde Necdet onu pornografik içeriklerin izlendiği Merkür adlı sinemaya götürür. O günden sonra Selim'in olumsuz şekilde etkilendiğine dair durumlar ortaya çıkar.

Öykü içerisinde Necdet olumsuz bir şekilde aktarılır: “Selim'in yanından hiç ayrılmıyor. Gölgesi gibi dolanıyor etrafta. Lise 1'den terk Necdet. Biraz zor anlıyor.” (Tosun, 2021: 29). Necdet'in Selim'i Merkür sinemasına götürdüğü bilinmekte fakat içeride neler yaşandığına dair herhangi bir bilgi verilmemektedir. Bu da yazarın yine sezdirme tekniği ile olayı okuyucuya aktarmasından kaynaklanmaktadır: “Sahil kasabasındaki iki sinemadan Selim'in hiç gitmediği bir tanesine; sex ve ucuz karate filmleri gösteren ‘Merkür’ sinemasına götürüyor onu Necdet.” (Tosun, 2021: 30). Selim'in yaşı göz önünde bulundurulduğunda henüz psiko-sosyal gelişimini tamamlamadığı söylenebilir. Sadece pornografik içeriğe maruz bırakılması bile cinsel istismar olarak nitelendirilebilir. Olay karşısında Selim'in babasının, hastaneye kaldırılacak kadar bu durumdan etkilenmesi; çocuğuna fiziksel olarak bir zarar verildiğinin de göstergesi olarak yorumlanabilir.

Sezdirme tekniğinden yararlanılarak çocuğa yönelik şiddetin okuyucuya aktarıldığı bir diğer öykü olan “Altın Günü” adlı öykü *Peruk Gibi Hüzünlü* adlı kitabın içerisinde bulunmaktadır. Mehpare Hanım, sürekli burnunu karıştırma alışkanlığı olan kızıyla beraber tek başına yaşamakta ve kızına bakmaktadır. Altın günü ile mahalledeki komşularıyla bir araya gelen kadının evinde, mahalle kadınları birbirlerinin dedikodusunu yapıp sohbet etmektedirler. Altın günü devam ederken Mehpare Hanım'a kocasının mahalle civarında görüldüğü ve artık kızıyla bu konu hakkında konuşması gerektiği söylenir. Öykünün sonunda net olarak belirtilmese de küçük kızın babası

tarafından cinsel tacize uğradığı ve Mehpare Hanım'ın bu yüzden kocasını evden kovduğu öğrenilir. Öyküde küçük kız burnunu oyma alışkanlığı ile tanıtılır:

“İlkokul dörde giden kızından akıllı bir kız olmasını, arkadaşları gelince hoş geldiniz dedikten sonra odasına gitmesini ve hiç çıkmamasını istedi. Kız olur olmadık yer ve zamanda burnunu karıştırma alışkanlığına sahipti ve bunu arkadaşları görecekti diye Mehpare Hanım'ın ödü kopuyordu.” (Tosun, 2020a: 16). Küçük kız sebebi belli olmayan ve zaman zaman kanatmasına rağmen burnunu karıştırma alışkanlığından vazgeçemez. Bu sebeple mahalledeki insanlar ve Altın gününe gelen kadınlar tarafından ayıplanarak dışlanır. Yine de küçük kız burun oyma alışkanlığı ile yalnızlığı ve sorunlarıyla başa çıkabildiğini düşünmektedir:

“Allah'tan altın gününe çocuk getirmeme kuralı var. Gerçi böyle bir kural olmasaydı da bizim eve gelmezdi çocuklar, çünkü benden pek hoşlanmıyorlar. Başlarda buna üzüliyordum ama daha bu yaşında insanın hayatta bazı seçimler yapması gerektiğini kavradım. Ben burnumla, onlarla olduğumdan daha mutluyum. Buna karar verdiğimden beri ne tiksinen ve küçümseyici bakışlara ne de alaycı sözlere ve itip kakmalara kafamı takıyorum.” (Tosun, 2020a: 17).

Öyküde kızın gördüğü ilk şiddet biçimi, burun karıştırma alışkanlığından kaynaklı olarak diğer insanlar tarafından dışlanma yoluyla psikolojik şiddet olarak gösterilebilir. Küçük kız, annesi Mehpare Hanım'ın, babasını evden kovması sebebiyle babasını tanınamakta ve kim olduğunu merak etmektedir. Öykünün ilerleyen kısımlarında misafir olarak gelen kadınlardan birisi Mehpare Hanım'a kocasını gördüğünden bahseder: ““Seninkini Devran'ın meyhanesinde görmüş Yusuf. Buralarda dolanmaya başlamış gene haberin olsun. ’ Bu haberi garip bir kayıtsızlıkla, adeta inceden zevk alırcasına vermişti. ‘Bakın, benim kızım birazcık saf olabilir, ama ellerde de ne dertler var.’ ” (Tosun, 2020a: 20).

Mehpare Hanım'ın kocasının, evin etrafında gezinmesinin daha büyük bir dert olarak aktarılması, adamın affedilmeyecek kadar büyük bir hata yaptığını okuyucuya sezdirir niteliktedir. Babasının geldiğini duyan küçük kız, babası ile ilgili hayallere dalarken onu gördüğü son anı hatırlamaya çalışır ve yaşadığı anının babası tarafından tacize uğraması olduğunu anlarız:

“Pencerenin hemen yanındaki en rahat koltuktaydı ve beni de kucağına oturtmuştu. Orada öylece, hiç konuşmadan sokağı seyrediyorduk. Arada kulağımın hemen arkasında duran babamın ağzından mırıltıya benzeyen garip sesler çıktığını hatırlıyorum. Sıcacık nefesini kulağımda hissediyordum. Bir şeyler yanlış gibi geliyordu bana ama neydi hiç anlamıyordum. Buna rağmen, dünyadaki en güvenli yerde, babamın kucağındaydım işte, mutluydum.” (Tosun, 2020a: 21).

Küçük kız, yaşı dolayısıyla yaşadıklarından bir şey anlamamış ve trajik biçimde kendisini taciz eden babasının kucağını dünyadaki en güvenli yer olarak tanımlamıştır. Bu durum, çok küçük yaştaki çocukların uğradığı şiddetin farkında olmadıklarını ve aile yakınlarına sonsuz güvendiklerinin göstergesidir. Abdal (2018: 24), *Yalçın Tosun Öykülerinde Geleneksel Ataerkil Erkek ve Kadın Kimliklerinin İnşası* adlı makalesinde kadınların ve erkeklerin özel alanları olduğundan söz eder. Abdal’a göre, mahallede yaşayan kadınların özellikle altın günü düzenleyerek bir araya gelmesi kadınlara ait özel alanın bir gösterim biçimi olarak kurgulanmıştır. Mehpare Hanım’ın kızının bu özel alanda bir erkek tarafından taciz edilmesi, kadınlara ait alana erkeklerin müdahalesi şeklinde yorumlanabilir. Diğer öykülerde aktarıldığının aksine anne figürünün öyküde yer alması, belki de çocuğa yönelik cinsel şiddetin yalnızca taciz biçimiyle atlatılmasına vesile olmuş ve kadın-erkek arası çatışmanın bir örneğini temsil etmiştir. Kızının babasının kucağında yaşadıklarını gören Mehpare Hanım hemen olaya müdahale etmiştir: “Annemin eve gelmesi ve bağıra çağıra beni babamın kucağından almasıyla bütün büyü bozulmuştu. ... Sonrasında hiç etmedikleri bir kavga etmişler, annem delirmiş, eline ne geçirmişse babamın kafasına atmış.” (Tosun, 2020a: 21-22).

Çocuğa yönelik şiddeti barındıran öykülerinde net bir şekilde saldırıyı aktarmak yerine, yaşanmış olabilecek sahneleri okuyucunun zihninde canlandırmasına izin veren Tosun, *Mesafenin Şiddeti* adlı kitabında bulunan “Çok Mutsuz Ama Çok Neşeliydik” adlı öyküde yaşanan şiddeti açıkça ortaya koymayı tercih etmiştir. Öyküde, sevgilisine gitmek için tamamlanmamış bir inşaatın içinden geçerken, istismar edilmiş bir çocuk bedeni ile karşılaşan adamın, mektup vasıtasıyla aktardıkları okuyucuya sunulur:

“Bir köşede gördüm onu, buruşturulup atılmış bir bez, bir paçavraydı sanki, öylece kıvrılmış boylu boyunca yatıyordu. Biraz yaklaştım, yüzüne bakınca hemen

tanıdım. Hani şu boş arazide hep top peşinde koşan güzel yüzlü, fındık burunlu yavrucağ... Sonra diğer köşeye attım kendimi. Donup kalıverdim orada ne oradan ayrılabiliyor ne oğlanın yanına gidebiliyordum...” (Tosun, 2020b: 15).

“Çok fenaydı Sevtap’ım çok... Yırtık pırtık pantolonu dizlerinde. Anladım, kirletmişler sabiyi. Gözleri hâlâ açıktı yavrucağızın, canlı gibi bakıyordu. Kafasının kenarından kan şıp şıp yerdeki çerçöpün üstüne damlıyordu. Hiçbir şey yapamadım, hiçbir şey...” (Tosun, 2020b:15). Öyküde sözü edilen erkek çocuk, kim olduğu bilinmeyen biri tarafından cinsel istismara uğramış ve daha sonrasında vahşice öldürülmüştür. Yalçın Tosun’un öykülerinin arasında çocuğa yönelik şiddet aktarımının en net, sezdirme yöntemi kullanılmadan ve yoğun biçimde aktarıldığı öykü “Çok Mutsuz Ama Çok Neşeliydik” adlı öykü olarak tespit edilmiştir.

Cinsel şiddetin çocuklara karşı yöneltildiği bir diğer öykü olan *Anne, Baba ve Diğer Ölümcül Şeyler*’de yer alan “Unutmabeni Çiçekleri” adlı öykü de sezdirmeden, net bir biçimde ve mağdurun ağzından aktarılan bir cinsel şiddet öyküsüdür. Öyküde üç çocukluk arkadaşı olan Saliha, Cevher ve Sinan’ın, Saliha’nın köyden taşınmasıyla birlikte ayrılmaları ve farklı hayatlar yaşamaya başlamaları konu edilmektedir. Çoğul bir bakış açısıyla ele alınan öyküde, Sinan’ın anlatıcı konumuna geldiğinde aktardıklarından, çocukken akrabası tarafından cinsel istismara maruz bırakıldığı öğrenilir: “Zaten başıma ne geldiyse bu kuş merakından geldi. O kümese paçalı güvercinleri görmek için girmeseydim, başıma o iş gelmezdi dokuz yaşımda.” (Tosun, 2021:83). “O çok sevdiği bacısının köse kocasının güvercin kümesinde boğazıma çöke çöke bana yaptıklarını, sonra ahırda, sonra kendi evinde, sonra beni ne zaman yalnız sıkıştırırsa yaptıklarını, hepsini anlatacağım.” (Tosun, 2021: 85). Aynı kişi tarafından defalarca cinsel istismara maruz kalan Sinan, daha sonra Üniversiteyi kazandım diye yalan söyleyerek ailesinin yanından ayrılmıştır. Ayrılma nedeni olarak yaşadığı bu cinsel istismardan kurtulma isteği gösterilebilir.

“Bir Berber Hikâyesi” çocuğa yönelik cinsel tacizin, yanlış aile davranışlarıyla daha da ağır travmalara sebep olabileceğini gösteren unsurlar barındırmaktadır. Bir *Nedene Sunuldum* adlı kitapta bulunan öykü, ekonomik zorluğun da çocuklar üzerinde olumsuz etkiler yarattığını göstermektedir. Öyküde anlatıcı, şiddete maruz kalan küçük

çocuktur. Oldukça yoksul olan aile çok zor şartlar altında yaşamaktadır. Evin babası geçirdiği trafik kazası sonucu sakat kalmış ve tuvalet ihtiyacını bile gideremeyecek hâle gelmiştir. Günlerden bir gün çocuğun saçını kestirmesi için okuldan talimat gelir fakat çocuk ailenin zor durumundan ve babasından korkusundan para istemeye çekinerek para ister ve berbere gider. Tanıdığı berberin kapalı olduğunu görmesiyle mahalle tarafından olumsuz tasvir edilen Tahsin Bey'in berber dükkanına gitmek zorunda kalır. Oraya gitmek istemese de eve tıraş olmadan döndüğünde dayak yemekten korktuğu için sandalyeye oturur. Berber Tahsin tarafından cinsel tacize uğrayan çocuk korkusundan hareket edemez ve ancak tıraş bittiğinde eve dönebilme cesaretini kendinde bulur. Eve döndüğünde ise babasının istediği şekilde saçını kısa kestirmeyen çocuk, babası tarafından azarlanarak taciz edildiği dükkâna tekrar gönderilir ve taciz edildiği yere ikinci kez tekrar gitmek zorunda kalır.

Öyküde öncelikle babanın sakatlıktan dolayı çalışamaması ve eve giren paranın miktarının düşmesi çocuğun ihtiyaçlarının karşılanamamasına sebep olur. Çocuğun saç kesme gibi küçük olarak adlandırılabilen ihtiyaçları için para isterken kendini kötü hissetmesi ve hatta düştüğü zor durum sebebiyle ağlaması, çocukta psikolojik olarak olumsuz bir durum yaratmaktadır. Bu durum, ekonomik açıdan ihtiyaçları karşılanamayan çocukların düştükleri zor durumu da örneklendirmektedir: “Bense sabahtan beri kıvranıyordum; çünkü saçımı kestirmem gerekiyordu ve bunun için babamdan para istemeliydim. Bu gerçek bir meseleydi benim için.” (Tosun, 2022b: 36).

Babanın hastalığından kaynaklanan sinirli yapısı, çocuk üzerinde bir baskı kurulmasına ve psikolojik açıdan kendini ifade etmekten çekinen, korkan biri haline gelmesine sebep olmuştur: “‘Ağladın mı sen?’ dedi gözlerimin tam içine bakarak. Düşündüm, ağlayıp ağlamadığımı hatırlamıyordum. Yine de başımı ‘evet’ anlamında eğdim. Nedenini sordu, ‘müdür yardımcısı’ dedim, ‘berber’ dedim, yarım yamalak bir şeyler anlattım.” (Tosun, 2022b: 37). Berber parasını aldıktan sonra babası tarafından farklı bir zorlamaya maruz kalan küçük çocuk, sürekli para verilemeyeceği için saçlarını üç numara kestirmek zorunda kalır “Üç numaradan nefret ettiğimi biliyordu. Herkes nefret ederdi. Daha önce birçok kez konusu geçmişti bunun.” (Tosun, 2022b: 37). Tanıdık berberin kapalı olduğunu gören çocuk Tahsin Berber’e geldiğinde taciz edildiğini anlar ve rahatsız olur:

“Neden daha önce bana hiç tıraş gelmedin bakayım?” diyerek yanağıma dokundu elinin tersiyle. Ürperdim, başımı yana eğdim. Ne yapacağımı bilemediğimden gülümsedim. Gülümseyişimden güç almışçasına vücudunu yine yaklaştırdı ve bana doğru eğildi. Sol yanımda durarak, elinde bir makasla düzeltmelere girişmişti şimdi. Sıcak soluğunu ensemden, pantolonunun rahatsız edici dokunuşunu omuz başımda -bir sertlik dokunuveriyor, ben onu hisseder hissetmez kayboluyordum- duyuyor, tüm bunların bir an önce bitmesi için dua ediyordum.” (Tosun, 2022b: 39).

Açık bir biçimde cinsel tacize uğrayan bir çocuğun hem orada tacize uğraması hem de saçını kestirmeden eve giderse azar işiteceğini bilmesi hem cinsel hem psikolojik şiddeti aynı anda yaşadığının göstergesi olarak yorumlanabilir. Bu durum ailenin çocuğa yönelik davranışlarının, çocuk üzerinde yaratabileceği olumsuz psikolojik durumu gözler önüne sermektedir. Yaşadığı kötü deneyimin sonrasında küçük çocuğun tek düşünebildiği saçının babasının istediği kısalıkta kesilmemiş olmasıdır: “Ne kadar kızgın olsam da ancak ‘Üç numara değil ama bu’ diyebildim evde çiş gelmiş bir halde, sabırsızca beni bekleyen babamı düşünerek.” (Tosun, 2022b: 39).

Küçük çocuk eve vardığında babası tarafından saçını uzun bıraktığı gerekçesiyle sözel şiddete de maruz kalır, sakatlığı olmasaydı çocuğa yönelik fiziksel şiddet uygulayacağı da açıkça anlaşılabilmektedir:

“Saçıma dikkatlice baktı. Donmuştu sanki, hiçbir şey söylemiyor, istediğince kesilmemiş saçlarıma, öfkesi ve kırmızılığı gitgide artan gözleriyle bakıyordu. Birden uykudan uyanmışçasına bu kez bana bağırmaya başladı. ...Bana kocaman elleriyle uzanmaya çalışıyor ama akıllıca ayarladığım mesafe ve ağrıyan beli yüzünden kolları havayı dövmek dışında bir şey yapamıyordu.” (Tosun, 2022b: 40).

Çocuğun saçlarının yeterince kesilmediğine sinirlenen baba ona yeniden berbere gitmesini ve saçını kestirmesini söyler fakat çocuğunu tacizcisinin yanına göndermek istediğinden haberi yoktur.

Tüm bu azarlama, sözel şiddet ve fiziksel şiddete yeltenmeler sonrasında küçük çocuk, yaşadığı tacizi babasına anlatmaktan ve ondan yardım istemekten korktuğu için yeniden tacizcisinin yanına gitmek zorunda kalarak bir kez daha tacize uğrayacaktır:

“Berberin benden para almadığını, benim isteğime rağmen saçlarımı bu şekilde kestiğini, omuz başımdaki sıcak sertliği, oradan nasıl korkarak kaçtığımı... Hiçbir şeyi anlatamadım.” (Tosun, 2022b: 41). Bu durum, çocukların ailelerine olan güvenlerinin, yaşadıkları şiddeti onlara anlatması bakımından önemli olduğunu gösterir.

Çocuklara karşı yöneltilen hakaret içerikli konuşmalar, onlara lakap takmak, kişisel ya da fiziksel farklılıklarına yönelik olumsuz eleştirilerde bulunmak; onlar üzerinde psikolojik açıdan ileriye dönük sorunlar yaratabilmektedir. *Bir Nedene Sunuldum* adlı kitapta bulunan “Pembe Yuvarlak” adlı öykü, çocuğa yönelik sözel biçimdeki şiddetin işlendiği öykülerden birisi olarak ele alınmaktadır.

Öyküde babası ölen ve annesi tarafından babaannesine bırakılan küçük bir erkek çocuğunun, amcası ile olan ilişkisi aktarılır. Henüz cinselliği keşfetmemiş olan çocuk, amcası ve onun arkadaşı Hüseyin ile birlikte vakit geçirmektedir. Küçük çocuğun feminen davranışlarından rahatsız olan ve onu değiştirmeye çalışan amca ile küçük çocuk arasında yaşanan sevgisizlik ve anlaşmazlık öykünün temelini oluşturmaktadır.

Ailesi yerine amcası ile yaşamak zorunda olan küçük çocuk amcasından gördüğü olumsuz tavırların farkında ve bundan dolayı mutsuzdur: “Tüm varlığımı kendine dert edinmişti sanki. Her davranışımı, ağzımdan çıkan her sözcüğü beklenmedik bir yaraymışçasına karşılıyor, belli etmemeye çalışsa da her şeyimden acılanıyordu.” (Tosun, 2022b: 50). Ailesinden ayrı kalarak psikolojik olarak zarar gören çocuk, amcası tarafından da kendisine yöneltilen bu olumsuz tavırlar karşısında üzülmekte ve kendisini fazlalık olarak görmektedir. “Ama belki de korkuyordu benden. Olacağımı düşündüğü kişiden. O yüzden değiştirmeye çalışıyordu.” (Tosun, 2022b: 50), diyen çocuk, amcasının davranışlarının kendi feminen hareketlerinden kaynaklı ortaya çıktığını ve kendisini değiştirmeye çalıştığının farkındadır. Psikolojik açıdan, aileden olmayan Hüseyin’in davranışları bile küçük çocuğu öz amcasının davranışları kadar yaralamamaktadır: “Amcamın tavırları kadar irkiltmiyordu beni. Öylesine, dışarıda ve değersiz hissettirmiyordu.” (Tosun, 2022b: 51). Bu durum, ailesi olarak görülen amcasının çocuğa karşı sevgi ihmalinden kaynaklanmaktadır ve çocuğu duygusal olarak yaralamaktadır. Küçük bir çocuk olarak, olduğu gibi ailesi tarafından bile kabul

edilemeyen çocuk bir nevi ait olamama sıkıntısıyla yalnız hissettirilmiş ve psikolojik şiddete maruz bırakılmıştır.

Bir gün pantolonunu keserek şort haline getirip giyen çocuk amcası tarafından sözel olarak azarlanmıştır. O şortu bir daha giymemesi sert bir dille kendisine bildirilince, çocuk bu durumdan büyük rahatsızlık duymuştur. Korktuğu gibi, feminen davranışlarına devam eden erkek çocuğuna sözel yolla amcası tarafından şiddet uygulanmıştır: “Bir süredir hazırlanmamı bekleyen amcam, beni nefret ettiği kot şortumla karşısında dikilir görünce kızardı, boyun damarlarını iyice şişirerek bağırmaya başladı. Bir ara eliyle şortumu göstererek ‘ Kız mısın oğlum sen?’ dedi. Anlamamıştım ama ‘Değilim’ dedim.” (Tosun, 2022b: 51). Okunduğu üzere çocuk kendisine yakıştırılan kız sıfatının anlamını dahi kavrayamayacak, bunu hakaret olarak algılayamayacak derecede cinsel kimlik olgusundan bihaberdir. Kendi davranışlarının doğal olduğuna inanan küçük çocuğa yöneltilen bu suçlayıcı sert söylemler ona karşı uygulanan psikolojik bir şiddettir.

Cinsel kimliğin ne olduğundan habersiz olduğu halde psikolojik şiddete maruz kalan bir diğer çocuk kahramanı *Mesafenin Şiddeti* adlı kitabın “Makaslar” adlı öyküsünde de bulmak mümkündür. Makaslar adlı öyküde iki farklı zaman dilimine ait olaylar aktarılmaktadır. İlk zaman diliminde bir sünnet merasiminde, cinsel organı zarar görmesin diye giydirilen entariyi çıkarmak istemeyen çocuğa yöneltilen olumsuz davranışlar aktarılır. İkinci zaman diliminde ise aynı çocuğun kaybolduğu ve daha sonra bulunduğu olay aktarılır. İki zaman dilimi, olayın çocuk üzerinde yarattığı travmayla birleşecek biçimde kurgulanmıştır.

Sünnet edileceği zaman kendisine giydirilen entariyi çok seven çocuk, sünnetten sonra da onu üzerinden çıkarmak istemez “Benim de eteğim vardı, sünnetten sonra giymiştim, pipin acımasın demişti annem.” (Tosun, 2020b: 7). Çocuk bir yandan babasıyla olan ilişkisinden bahsederken bir yandan da başkaları tarafından kendisine yöneltilen olumsuz tutumu aktarır: “Beni ‘aslan oğlum’ diye seven ama nedense her hareketimi endişeyle süzen babam.” “Eteğimle dönüşlerimi kıskanırdı da döverdi, belki de.” “Sonra amcalarımla karıları, onların toraman, erkek çocukları. (Onlar etek giymediler ama sıklıkla köşelerde sıkıştırdılar beni.” (Tosun, 2020b: 8). Küçük çocuk

yine cinsel kimlik kavramından habersizdir fakat bu durum, kendisine yöneltilen psikolojik şiddet ve baskıyı engelleyecek bir sebep olarak karşılanmamıştır. Babaannesi tarafından sürekli çocuğa karşı kışkırtılan baba, sonunda annesini dinleyerek çocuğun sıkı sıkı bağlandığı entarisini parçalayarak çocuğunun kalbini kırar: “Oğlan kısmı entari mi giyer, nerede görülmüş bu?” (Tosun, 2020b: 10). “Babam bağırdı, çağırdı, kesti paramparça etti eteğimi, yine de gıkım çıkmadı, ağlamadım.” (Tosun, 2020b: 11). Kendisine yönlendirilen bu şiddet karşısında en çok güvendiği insanlardan birisi olan babasına karşı, kendisini korumadığı için artık güvensizlik duymaktadır: “Babam da gitmişti elbet, en çok o gitmişti hatta.” (Tosun, 2020b: 9). “Güvenmiyordum artık ona ama seviyordum da.” (Tosun, 2020b: 11). Anlaşılabacağı üzere öyküde toplumsal olarak atanmış “erkeklik” rolüne uymayan küçük yaştaki çocuğun, bu durumdan dolayı ailesi tarafından psikolojik şiddete maruz kaldığı görülmektedir.

Yalçın Tosun’un öykülerinde görülen çocuğa yönelik şiddetin son örneklerini *Bir Nedene Sunuldum* kitabının ilk öyküsü olan “Kiraz’ın Kokusu” ve *Peruk Gibi Hüzünlü* adlı kitabının ilk öyküsü olan “Muzaffer ve Muz” adlı öyküde görmek mümkündür. “Muzaffer ve Muz” adlı öykü içerisinde, ergenlik dönemindeki iki gencin, ergenliğin ve değişim sürecinin getirdiği fiziksel farklılaşmanın, diğer insanlar tarafından alay konusu edildiği görülmektedir: “Otobüse bindiğimiz anda içerdekiler, belki sadece şişman ergenlere karşı kullandıkları o iğrenmeyle dolu yüz ifadelerini takınarak bizi baştan aşağı süzmüşlerdi.” (Tosun, 2020a: 11). Ergenlik dönemi, çocukluktan yetişkinliğe geçiş süreci olarak adlandırılmaktadır, bu dönem içerisinde fiziksel ve psikolojik olarak değişim sürecinde bulunan çocuklara yönelik dışlayıcı, küçük düşürücü bakışlar, konuşmalar ve davranışlar onların psikolojisini olumsuz yönden etkilemektedir.

Çocuğa yönelik şiddet başlığı altında incelenecek son öykü olan “Kiraz’ın Kokusu”, çocuğa yönelik fiziksel şiddet kullanımının aktarıldığı bir öykü olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyküde, üvey annesinin âşık olduğu erkek çocuğunun büyümesi ve büyümesiyle birlikte cinsel münasebete varan ilişkileri konu edilmektedir. Öyküde küçük çocuğun bazı zamanlar babası tarafından fiziksel şiddete maruz bırakıldığı aktarılmaktadır:

“Bazen de nasıl domuzlaşırdı, bir görseydin. Hele babası eve döndüğünde, beni önce gözleri, sonra elleriyle köşeye sıkıştırmaya hepten hilelenirdi o bakışlar. Az mı dayak yedi babasından. Baktı oğlan somurtuyor, ‘ne bu surat’ der girişirdi acımadan. Dövmesi için bir sebep de aramazdı ya. Zaten nereden baksan birkaç gün kalırdı evde, onda da morartırdı sabinin her bir yanını.” (Tosun, 2022b: 12). Babası tarafından herhangi bir sebebe gerek bile kalmadan fiziksel şiddete maruz bırakılan çocuk kendisini savunamaz fakat güçlü kalmak için ağlamayı da reddeder.

Yalçın Tosun, belirttiği üzere çocukların öykü yazımında çok bereketli bir kaynak olduğunu düşünür. Öykülerin büyük kısmında çocuk kahramanları şiddete maruz bırakarak, onlara şiddet uygulatarak kullanmıştır. Bu bakımdan şiddetin psikolojik, cinsel, ekonomik ve fiziksel tiplerinin tamamını öykülerdeki çocuklar üzerinden takip etmek mümkün olmaktadır.

3. YALÇIN TOSUN'UN ÖYKÜLERİNDE LGBTİQ+ BİREYLERE YÖNELİK ŞİDDET

Yalçın Tosun, çağdaş bir yazar olarak toplumun ve bireyin sorunlarını öykülerinde irdeleyip yansıtırken özellikle eşcinsel bireyler üzerinde oldukça fazla durmaktadır. Eşcinsellik öykülerde LGBTİQ+ bireyler ve LGBTİQ+ bireylere karşı olan toplumun şiddet davranışları ele alınır. Öykülerde birden fazla cinsel yönelime yer verildiği için ‘eşcinsel’ yerine LGBTİQ+ adlandırması tercih edilmiştir. Yalçın Tosun öykücülüğünde farklı yaş ve sosyal statülerde bulunan bireylerin cinsel yönelimleri sebebiyle çoğu zaman aileleri tarafından olmakla birlikte hiç tanımadığı insanlar tarafından psikolojik, fiziksel, cinsel ve ekonomik şiddete maruz bırakıldıkları yansıtılmaktadır.

LGBTİQ+ bireylere yönelik uygulanan şiddetin işlendiği öykülerden incelenecek olan ilki “Kibritçi Kız” adlı öyküdür. *Dokunma Dersleri* adlı kitapta yer verilen bu öyküde kahraman olarak transseksüel bir birey kurgulanmıştır. Öyküde transseksüel bireyin bir telefon kulübesinden evine telefon etmesiyle birlikte geçmişte yaşadıklarını aktarılır. Babasının, cinsel yönelimini fark etmesiyle fiziksel şiddete uğraması sebebiyle hem yaşadığı evden hem de ülkeden kaçmak zorunda kalır. “Ben de hiç sesimi çıkarmadım babam üstümde tepinirken; nasıl inadımdır çocukluğumdan beri,

gebersem gık demem.” (Tosun, 2022a: 85). Evin yanı sıra ülkeden kaçıyor olması babasından ne kadar korktuğuna ve öldürülme korkusu yaşadığına dair yorumlanabilir: “Hem de bir kalemde silip evden ve hatta yetinmeyip ‘Öldürürüm gitmezsen’ diyerek ülkeden kovduğu ibne oğlundan...” (Tosun, 2022a: 85).

Öldürülme korkusuyla ülkeden kaçan birey, ülkesini ve ailesini özlemektedir fakat hayatı üzerine yapılan tehdit karşısında yapacak bir şeyi kalmamıştır ve hayata tutunmaya çalışmaktadır. Bir yandan babası tarafından dolaylı yoldan yakınlarından uzakta kalması, kendisine uygulanan bir psikolojik şiddet olarak gösterilebilirken bir yandan da fiziksel şiddete maruz bırakılmıştır. Bir transseksüel olarak kaçtığı ülkede yaşarken, başına gelen zorluklar, LGBTIQ+ bireylerin toplum içerisinde ne gibi şiddet davranışlarına maruz bırakıldıklarını yansıtır. Yaşayabilmek için geldiği bu yeni ülkede cinsel yönelimi sebebiyle çalışma alanı bulmakta zorlanan karakter ekonomik şiddete uğramakta ve bu sebeple cinsellik yoluyla para kazanmak zorunda bırakılmıştır:

“İnat ettim çok, ‘Para için yatmayacağım tanımadığım adamların altına’ diye. Yabancı dilim sayesinde iş bulurum sandım, bulamadım. Büyük konuşmuşum, açlık adamı hizaya getiriyormuş. Yattım ben de... Yatılıyormuş... Kadın gibi görünme hevesim olmadı aslında hiç, ama el mecbur başka türlü iş yapamadım. Erkekliklerine dokunuyordu müşterilerin. Kaporta kadın gibi olmazsa, yüzleşmekten korkuyorlardı herhalde kendi gerçekleriyle.” (Tosun, 2022a: 86).

Toplum baskısı, karakteri sadece istemediği işe zorlamakla kalmamış aynı zamanda kendi gibi hissetmediği bir görünüşe bürünmesine de zorlamıştır: “Canım sakallar gitti, memeler takıldı muntazam, hiç istemememe rağmen. Kadın gibi giyinmek, boyanmak desen ayrı bir dert. Oysa görüntümden memnundum ben, sakallarımı, düz göğsümdeki gür kılları seviyordum. Ama yok işte, başka türlü olmadı, oldurtmadılar.” (Tosun, 2022a: 86).

Daha sonra evi bir kez daha arayan karakter telefonu babasının açması ve onun sesini duymasıyla beraber babası hakkındaki duygusal düşünce ve eleştirilerini dile getirmektedir. Babası tarafından duygusal bir bağ kuramayan karakter, babasının kendisine yönelik sadece olumsuz duyguları yansıttığından ve kendisine olan tutumundan rahatsız olduğunu da belli etmektedir:

“Sesi her zamanki gibi tınlıyordu: ‘Erkeğim ben, tam bir erkek. Öyleyse her zaman bu davudi sesimin arkasına saklanmalı, anlık öfke patlamaları dışında duygularımı göstermemeliyim. Olur da -maazallah- başkaca herhangi bir duygunun ağına yakalanırsam, ne sesime ne davranışlarıma yansımaya izin vermemeliyim bunun. Yutup sindirmeliyim bir an önce, kimseler fark etmeden.’” (Tosun, 2022a: 84-85). Bu öyküde yer alan ebeveynlerin çocuğa yönelik duygusuz davranışları, ihtiyaçları olan sevgi ve ilgiyi onlara göstermemeleri psikolojik şiddetin bir biçimi olarak kendini göstermektedir.

Öykünün kahramanı, geriye dönüş yöntemiyle yabancı ülkeye geldiğinde yaşadığı zorluklardan sonra ilk kez annesini aradığı ânı okuyucuya aktarır. “Hiçbir şey demeden birkaç hıçkırıkla cevapladı annem beni. Bu da yetti bana, sarılmış gibi hissettim ona. Telefonu kapattığımda biraz olsun rahatlamıştım, yalandan, geçici bir huzur kalbime bir serinlik üfleyivermişti.” (Tosun, 2022a: 87). Yaşadığı bunca şiddet ve zorluktan sonra annesinin sesini duymak ona iyi gelmiş ve kendisiyle yüzleşip istemediği bir hayatı yaşamadığının farkına varmasına sebep olmuştur:

“Ben de aynanın karşısında ağladım. Memelerimden, mini eteklerimden, allıklarımın, tıraşlı bacaklarımdan kurtulmak istedim. Kılıklı göğsümü, sakallarımı, eski kavruk yüzümü tekrar istedim. Sadece istediğim adamlarla yatmak istedim. Bir kez olsun, canım istediği için sevişmek istedim. Biri beni sevsin istedim. Ama en çok da, aynada kendimi görebilmek, belki onu yeniden sevmek, sevebilmek...” (Tosun, 2022a: 88).

Toplum tarafından bastırılmış kişiliği, kendisine şiddetle dayatılmış yeni bir ülkede yaşama zorunluluğu ve vücudunu gelir kaynağı olarak kullanmasına sebep olan ekonomik şiddetle birlikte kendisine zorla biçilen fiziksel görünüşünün farkına varan karakter, aynada kendisiyle yüzleşmiştir. Hayata yeniden tutunmak ve istediği kişi olabilmek için değişmeye karar vermiştir. Bunun sonucunda yeni bir iş bularak öykünün sonunda yeni hayatına ilk adımı atmıştır: “Şimdi bir zamanlar müşteri beklediğim köşede duruyorum. Aslında yine müşteri bekliyorum ama bu sefer başka. Saçlarımı siyaha boyattım, atkuyruğu yapıp kafama bir şapka taktım. İşler umduğum gibi giderse,

eskisi gibi kısacık kestireceğim, belki memelerimi de çıkartır atarım...” (Tosun, 2022a: 88).

LGBTIQ+ bireylere yönelik farklı şiddet türlerinin birlikte işlendiği bir diğer öykü *Mesafenin Şiddeti* adlı öykü kitabında bulunan “Gün Işırken İkisi” adlı öyküdür. Öykü Helin, Sevda, Selami ve Gönül adındaki transseksüel bireylerin hem hayatta kalabilmek için hem de cinsiyet değiştirme ameliyatı parası biriktirebilmek için çalıştıkları pavyonda geçmektedir. Konsomasyon yaparak para kazanan bu dört kişiden biri olan Helin cinsiyet değiştirme ameliyatı olmuş ve bununla diğerlerine hava atmaktadır. Öyküde asıl olarak Helin ve Selami’nin yaşadıkları üzerine kurulmuştur.

Selami geçmişte üniversitede okumuştur fakat cinsel yönelimi toplumsal alanlarda kendisine zorbalık yapılmasına sebep olduğu için okulu bırakmak zorunda kalmıştır. Geçinebilmek için arasını konsomasyon yoluyla kazanmaya başlamıştır: “Veterinerlik fakültesinden terkti, büyüdüğü o küçük kasabada hep içli dışlı olduğu hayvanları çok sevdiğinden seçmişti o bölümü. Seçmişti seçmesine de bir türlü rahat bırakmamışlardı çocuğu.” (Tosun, 2020b: 100). Bir önceki öyküde olduğu gibi Selami de farklı bir meslek yapmak istemiş olsa da LGBTIQ+ bireylere yönelik toplumsal baskı, seks işçiliği dışında başka bir yerde çalışmalarına engel olmaktadır. Ekonomik açıdan özgürlüklerini eline almak isteyen kahramanlar, bir yerden sonra hep aynı ortak noktada buluşmaktadırlar.

Selami okulda gördüğü bu psikolojik şiddetin dışında ayrıca âşık olmuştur. Adanalı olarak adlandırılan yurt arkadaşı bir gün Selami’nin yatağına girip onunla birlikte olmuştur. Fakat Adanalı olarak anılan kahraman toplum içerisinde farklı bir kişiliğe bürünerek Selami ile dalga geçenlere katılmaktadır: “Ancak Adanalı, o vuslat gecesinden sonra hiçbir şey olmamış gibi davranmış, okulda onunla dalga geçenlere katılmış ama yurt odasında yalnız bulduğu her defasında Selami’nin üstüne çullanmaktan geri kalmamıştı.” (Tosun, 2020b: 100). Adanalı, yalnızken Selami’yi bir seks objesi olarak görerek Selami’nin duyguları ile oynamaktadır. Toplum içerisinde Selami ile görüşmeyerek ve ona hakaretler ederek toplum tarafından dışlanmaktan kaçmaktadır. Bu yolla Selami Adanalı tarafından da hem sözel hem psikolojik hem de cinsel şiddete maruz bırakılmıştır.

Öykünün diğer kahramanı Helin ise cinsiyet değişiminden sonra hayatının tamamen değiştiğine inansa da geçmişi peşini bırakmamıştır. Helin’in pavyona düşmesinin sebebi aile şiddetinden kaynaklanmaktadır: “Elinde bavuluyla, kulübün önüne oturmuş bekleyen hâli. Bavulun üstünde çaprazladığı o çarpık, incecik bacaklarına bakan çocuk zannederdi onu. Doğudaki kasabaların birinden geliyordu. ‘Adım Hasan’ demişti utanarak.” (Tosun, 2020b: 102). Ailesinin Helin’i öldüreceğini bilen bir tanıdığı tarafından bir mektupla yollanan Hasan, kulübün işletmecilerinden Sevda’ya emanet edilmektedir: “Sevda, Yıllar oldu biliyorum. Nereden çıktı bu şimdi diye kızıyorsundur. Kızma. Bu mektubu sana veren çocuğun adı Hasan. Komşumun oğlu ama elimde büyüdü say sen. İlkokulu da benim sınıfımda okudu. Kırık diye, babası ve ağabeyleri öldüreceklerdi, gecenin bir yarısı bana sığındı.” (Tosun, 2020b: 102).

Hasan, öldürülme korkusuyla doğduğu topraklardan kaçmak zorunda bırakılmış ve hayatının tüm düzenini değiştirmek zorunda kalmıştır. Yine de şiddet peşini bırakmaz. Ailesi Helin’in izini bulmuştur: “Birkaç gün önce ağzından kaçırdı Helin, ‘Kendimi öldürmezsem onlar beni öldüreceklermiş güya. Haber salmışlar.’” (Tosun, 2020b: 106). Kulüpte şarkı söylemek için sahneye çıkan Hasan yani Helin, memleketinden gelen biri tarafından fiziksel şiddetin son adımı olan cinayete kurban gider:

“Tam o anda bir çılgılığı takip eden bir gürültü kopuyor içeriden, ikisi birden kapıya doğru fırlıyor. Helin’i yere düşerken görüyorlar. Sahne denen o çıkmanın üstünde kalmış ayakları, bedeni ise aşağı kaymış, öylece hareketsiz yatıyor şimdi. Anlayamıyorlar önce. Sıcacık kanı ufaktan göllenmeye başlıyor karnının hizasında. Sonra kirli sakallı, gençten bir çocuğun elindeki kanlı bıçağı savurarak bağırıldığını görüyorlar ama hiçbir şey anlaşılmıyor dediklerinden.” (Tosun, 2020b: 107).

Ailesi tarafından öldürülmek üzere genç bir çocuğun yollanması hem LGBTIQ+ birey olan Helin’in hayatının son bulmasıyla sonuçlanmış hem de öldürmek için yolladıkları genç çocuğun da hayatının kararmasına sebep olmuştur.

LGBTIQ+ bireylere yönelik uygulanan şiddetin konu edildiği öykülerden bir diğeri *Peruk Gibi Hüzünlü* kitabında bulunan “Madam Marini’nin Tamamlanmış Bir Resmi” adlı öyküdür. Öykünün kahramanları Madam Marini ve onun üst komşusu

Malik'tir. Madam Marini yetmiş yaşlarında, Hristiyan bir kadındır. Tüm ailesi Atina'ya taşınsa da kendisi İstanbul'dan başka yerde yaşayamayacağı için ailesiyle gitmemiştir. Ailesi ve en son olarak da oğlunun ölmesiyle yalnız ve fakir kalmıştır. Üst kat komşusu Malik ise transseksüel bir bireydir ve evine aldığı erkeklerle cinsel ilişkiye girerek para kazanmaktadır.

Malik, para kazanmak için evine çağırdığı erkek müşterileri tarafından fiziksel şiddete maruz kaldığından bahsetmektedir. Kendisine saplantılı biçimde âşık olan müşterisi Malik'i hem darp etmekte hem de onu eşi yapmak istemektedir: “Malik sırf bir şeyler anlatmış olmak için geçen akşam kendisini benzeten manyak müşterisinden bahsediyordu. Adamın evli ve bir çocuk babası olduğunu söylüyor, kafayı kendisine taktığından dert yanıyordu. ...Beni sadece kendisi becermek ve canı çektiği her an bir güzel benzetmek için kapatmak istiyor. Adamın erkeklikten anladığı da bu hani.” (Tosun, 2020a: 110). Malik diğer öykü karakterlerine nazaran kendine güveni olan ve yaşadıklarının pişmanlıklarından çok bahsetmeyen bir karakter olarak tasvir edilmektedir.

Öykünün ilerleyen satırlarında Madam Marini ve Malik birlikte evde uyurlarken bir gürültü kopar ve herkesi uyandırır. Malik'in saplantılı aşığı kapıya dayanmıştır: “Birisi Malik'in adını bağılıyor, küfrediyor ve kapısını yumrukluyordu.” (Tosun, 2020a: 111). Ertesi gün erkenden uyanan Madam Marini, Malik'i uyandırmadan evden işe gitmek için çıkar. Malik'in saplantılı aşığı Madam Marini'yi durdurur ve Malik ile ilişkilerine yardım etmeyi reddettiği için onu bıçaklayarak öldürür. Malik, en yakın arkadaşını kaybetmenin üzüntüsüyle acı çeker: “Malik başını Madam Marini'nin az önce yattığı yere çevirdi ve onun ölü bedeninin polis tarafından beyaz tebeşirle çizilmiş sınırlarının oluşturduğu resmi gördü. Konuşmasına ara vermeden, soluk soluğa bir hâlde bu resmin yanına, o hâlâ orada yatıyormuşçasına uzandı.” (Tosun, 2020a: 115). Bir LGBTIQ+ birey olarak yaşadığı zorlukların ve uğradığı şiddetin üzerine bir de en yakın arkadaşının kendisi yerine ölmesi Malik'i psikolojik olarak olumsuz etkilemiştir.

LGBTIQ+ bireylere yönelik uygulanan sözel ve psikolojik şiddetin farklı bir açısını yansıtan “Saklı” adlı öykü *Dokunma Dersleri* adlı kitapta bulunmaktadır. Öykü bir tren yolculuğunda başlamaktadır ve çoğul bakış açısıyla kurgulanmıştır. Trendeki

erkek bir yolcu, başka bir erkek yolcunun kendisine baktığını söyleyerek kavga çıkarmıştır. Kendisine bakmakla suçladığı yolcunun eşcinsel olduğunu söyleyerek ona sözel şiddet uygulamaktan çekinmez: “Öldürürüm lan seni! Diye var gücüyle bağırdı herkesin içinde.” (Tosun, 2022a: 62). Kendisine tehdit savrulan yolcu hem masumdur hem de söylendiği gibi eşcinsel değildir. Kendisini savunmak için “Evliyim ben abi” (Tosun, 2022a: 62) diyerek kendini aklamaya çalışan adam şiddete maruz kalmaya devam eder. “İbne, oyarım senin o gözlerini.” (Tosun, 2022a: 62).

Öykünün ilerleyen kısımlarında bakış açısı değişir ve anlatıcı olaya şahit olan yaşlı bir teyze olarak değişir: “Çocuk da ne efendi görseniz, tertemiz yüzlü, yakışıklı. ...öbürü afedersin çocuğu şorolo yerine koyuyor. Neymiş çocuk buna bakmışmış.” “Vallahi öldürecekti çocuğu. Bir yandan da minibüsü durdurmaya çalışıyor, onu da alıp aşağı inecekmiş, artık orada Allah ne verdiyse.” (Tosun, 2022a: 63). Öyküde sadece bir bakış ile LGBTIQ+ olduğu sanılan bir bireyin ne denli şiddete uğrayabileceği ihtimali aktarılmaktadır. Tek bir bakışla fiziksel, sözel ve psikolojik şiddete maruz kalınması, LGBTIQ+ bireylerin toplum içerisinde ne kadar baskılandığının göstergesi olarak yorumlanabilir.

Öykünün trajikomik kurgusu gereği kendisine bakmakla suçladığı yolcu yerine kavga çıkaran adamın eşcinsel olduğunu tavırlarından anlaşılır. Kendisine bakmakla suçladığı adama bakarken kendisi yakalanmıştır ve bu durumda erkekliğinin sorgulandığını ve eşcinsel olup olmadığının düşünüldüğü fikri onu çıldırtmış ve kavga etmesine sebep olmuştur: “Biner binmez diğer omuzların arasından görünen bir kafa dikkatimi çekiyor. Minibüsten dışarı bakıyor sakın sakın. Mesut’tan daha yakışıklı sanki. ...çeviriyor başını benden yana. Ona baktığımı görüyor sanırım. Suçlar gibi bakıyor bana. Deliriyorum birden, ne demek istiyor bu herif? Bana ne demek istiyor!” (Tosun, 2022a: 64). Mesut adında bir arkadaşından bahseden adam, bir yandan Mesut ile kavga ettiği yolcuyu karşılaştırmakta bir yandan da ona olan ilgisini sözel boyutta belli etmektedir: “Mesut Filinta gibi ama, yakışıklı da kerata.” (Tosun, 2022a: 65). “Hem yakından bakınca anladım ki, su dökemezmiş Mesut’un eline. Onun boyu bosu yanında esamesi okunmazmış bu tüy sıkletin.” (Tosun, 2022a: 65). Öyküde kurgulanan eşcinsel adamın kendini gizlemesi ve bunun ortaya çıkması ihtimalinde düşeceği durumun sonuçlarının ağırlığı kendisini korkutmaktadır. Bu da LGBTIQ+ bireylerin

hiçbir şey yapmadan sadece eşcinsel olduklarının bilinmesinin bile kendileri için bir tehdit unsuru olduğunun bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anne, Baba ve Diğer Ölümcül Şeyler'in içerisinde bulunan “Unutmabeni Çiçekleri” adlı öykü, içerisindeki LGBTIQ+ karakterin hem çocuklukta şiddet görmesi hem büyüdükten sonrasında şiddet görmesi bakımından hem çocuğa yönelik şiddet başlığına hem de LGBTIQ+ bireylere yönelik şiddet başlığına uygun bir öykü olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuğa yönelik şiddet kısmı kendi başlığı içerisinde incelendiği için bu bölümde sadece büyüdükten sonra yaşadıkları incelenecektir.

Öykü kahramanı Sinan, diğer adıyla Sibel, seks işçiliği yapmaktadır. Yapmak zorunda kaldığı bu iş sebebinden memleketinde ailesine sözel ve psikolojik şiddet uygulanmasından korkmaktadır: “ ‘Oğlun İstanbul’da avrat olmuş Ümmü Yenge. Yetmemiş bir de orospu olmuş üstüne.’ Allah korusun. Annem öğrenecekse benden öğrenmeli her şeyi.” (Tosun, 2021: 82). Sinan, içerisinde bulunduğu durumdan memnun değildir, yeni hayatına başladığında kendine seçtiği isim bile alelâde seçilmiş bir isim olarak aktarılır: “Bir türlü alışamadım bu ada: Sibel... Ne yapayım başka bir ad gelmedi aklıma. Günlerce bunu düşünemezdim ya. Diğerleri gibi çocukluğumdan beri hayalini kurduğum, üstüne geceler boyu düşündüğüm bir şey değildi hem.” (Tosun, 2021: 82-83). Bu satırlardan Sinan’ın yaşadığı hayatın kendi seçimi olmadığı bir kez daha vurgulanmaktadır.

Sinan, çocukluğunda yaşadığı tecavüz sonrasında İstanbul’a kaçmış ve burada seks işçiliği yapmak zorunda kalmış birisidir. Kendi yaşayacağı hayatı kendisi seçmemiş, yaşadığı şiddet dolayısıyla kaçıp, kendine layık görülen hayatı yaşamak zorunda kalmıştır. Bu bakımdan tüm hayatı, yaşadığı şiddet eyleminden sonra değişmiştir denilebilir.

4. YALÇIN TOSUN'UN ÖYKÜLERİNDE AKRANLARA YÖNELİK ŞİDDET

Yalçın Tosun’un öykülerinde çocuk kahramanların çokluğu akran zorbalığı temasının oldukça sık bir biçimde öykülerde yer almasını sağlamıştır. Bunun sebebi çocuklar arasındaki şiddetin akran zorbalığı olarak ortaya çıkmasıdır. Bu şiddet türü, özellikle saldırganın yaşı sebebiyle büyük oranda fiziksel ve sözel/psikolojik şiddet

olarak kendini göstermektedir denilebilir. Genellikle okul ya da mahalle gibi alanlarda toplu biçimde sosyalleşen akranlar, şiddeti çoğu zaman dışlama, ötekileştirme, hakaret etme, kavga etme biçiminde uygulamaktadır. Akranlara yönelik şiddet davranışında en sık karşılaşılan uygulama biçimi olarak dışlama ve ötekileştirme yönteminin kullanıldığı görülmektedir. Öykülerde kimi zaman maddiyattan kaynaklanan bu dışlama kimi zaman fiziksel ya da davranışsal farklardan ortaya çıkmaktadır. Çocuklar kendilerinden farklı olana karşı duydukları kıskançlık ya da iğrenme gibi duyguları karşısındaki akranına şiddet uygulayarak göstermeye çalışmaktadır.

Akran zorbalığının en yoğun hissedildiği ve tamamen akranlar arası karakterlerin ön planda olduğu *Mesafenin Şiddeti* kitabında bulunan “Piç” adlı öykü olarak belirlenmiştir. Öykünün asıl kahramanları anlatıcı durumunda bulunan küçük kız, Akın ve Keremdir. Mahalle içerisinde kızlar ve erkekler biçiminde çete halinde dolaşan çocuklar, birbirlerine bilenmiş durumdadırlar. Kızların içerisinde yer alan anlatıcı, kendisini kızlar grubuna ait hissetmemekte bu yüzden erkekler grubunda bulunan Akın’a yakınlık hissetmektedir. Aynı zamanda kızlar grubunda bulunan ve feminen hareketleri sebebiyle erkekler tarafından akran zorbalığına uğrayan Kerem de kendini erkekler grubu yerine kızlar grubuna ait hissetmektedir. Bu sebeple bu iki kahraman, karşı grubun üyeleri tarafından dışlanmaktadır.

Akın, anlatıcı durumundaki kızın evine annesiyle misafirlğe gider. Maskülen tavırlarına alışık olduğu kızın etek ve süslü tokalarla kendisini karşıladığını görünce şaşırır, aynı zamanda kızın ailesinin ekonomik açıdan kendi ailesinden çok daha iyi olduğunu görmesi kendisinde kıskançlığa sebep olmuştur. Bu kıskançlıkla beraber erkekler grubunu kızlar grubuna karşı kıskırtan Akın, büyük bir kavga çıkmasına sebep olur. Bu kavgayla birlikte anlatıcı konumundaki küçük kız, Kerem’in kendisini savunduğunu ve kızların kendisine yardımda bulunduğunu anlayınca ait olduğu gruba haksızlık yaptığını anlar.

Öykü içerisinde akran zorbalığı hakkında anlatıcının aktardığı düşünceler oldukça önemlidir. Bu düşünceler karakterlerin uyguladıkları zorbalığın aslında farkında olduklarının bir göstergesi olarak kabul edilebilir:

“Birden fazla çocuğun bir araya gelmesiyle doğuveren o içten gelen, olmazsa olmaz, tekinsiz dürtüden bahsediyorum aslında. Can yakmanın o bakır rengi, acılı bir haz veren dikenli dokusundan. Keskin acıtıcı yorumlarla kimi zaman fiziksel şiddete meyyal sözlü saldırılar, bir bakış ya da bir baş işaretiyle cezalandırmalar... Küçük kızların ve oğlanların oyunlarının başkahramanı olduğu tüm bu hoyrat davranışlarla örülü, güçlü bir hiyerarşinin hüküm sürdüğü vahşi bir hayvan sürüsü.” (Tosun, 2020b: 38).

Öyküde akran zorbalığı hakkında aktarılan bu düşünceler önemlidir. Grup halinde dolaşan çocukların birbirleri hakkında yaptığı söylemler ve davranışlar birbirlerini incitip yaralamaya yöneliktir.

Öyküde zorbalığa en çok uğrayan kişi Kerem olarak tespit edilmiştir. Kerem, diğer erkeklere göre feminen davranışlarıyla öne çıkan bir karakterdir ve erkekler grubu yerine sürekli kızların yanında bulunması, kendisine karşı sözel şiddet ve fiziksel şiddet uygulanmasına sebep olmaktadır: “Oğlanlar her fırsatta ‘Hop hop Kerem top Kerem’ diye tempo tutarak tezahürat ettiklerinde buna bozulmak yerine bu ağır aksak ritme uyarak inceden kalçalarını kıvırmaya ve göbek atmaya başlayarak tüm kızları güldürüyordu.” (Tosun, 2020b: 39). Kerem kendisine yöneltilen bu şiddet ile başa çıkmanın yolunu kendince keşfetmiş ve bu durumdan yara almamaya başlamış gibi görünmektedir. İki grup arasında çıkan kavgada Kerem yine en çok zararı gören kişi olarak sözel zorbalığa maruz kalmıştır: “Kes sesini lan sen, yumuşak.” (Tosun, 2020b: 43).

Kerem aynı zamanda Akın’ın da gazabından kurtulamamıştır: “Kerem’e doğru yaklaştı, bacak bacak üstüne atmış çocuğun bacaklarına bir tekme savurarak: ‘Şunun bacaklarının duruşuna bak. Oğlum erkek adam böyle bacak bacak üstüne atarak oturmaz, ne karı kılıklı şeysin sen ya.’ Sonra hep birlikte gülmeye, Kerem’le dalga geçmeye başladılar.” (Tosun, 2020b: 44).

Kerem bir yandan akran zorbalığına maruz kalır bir yandan da kendisini savunmak için saldırıya geçmekten de geri durmaz. Bu bakımdan öyküdeki diğer kahramanlardan farklı bir davranış sergilemektedir. Akın hakkında bildiği sırrı tüm çocukların önünde ifşa ederek ve Akın’ın kalbini kırarak onu psikolojik yönden

çöküntüye uğratar. Bu sefer intikam alma amacıyla şiddet uygulama sırası Kerem'dedir: "Kerem birden ayağa kalktı, hiçbirimizin beklemeyeceği soğuk bir tavırla Akın'ın burnunun dibine kadar girdi: 'Sen nereden bileceksin erkeklerin nasıl oturacağını. Evinizde bir erkek bile yok. Baban bile yokmuş senin, piçmişsin sen, piç.'" (Tosun, 2020b: 44). Bu sözler karşısında büyük bir kavga patlak vermiş fakat Akın bu duydukları karşısında ağlayarak kaçmıştır. Normalde kavgaların en önünde bulunan Akın'ın bu durum karşısında kaçması, Kerem'in sözlerinin kendisini ne derece yaraladığını göstermektedir.

Kavga bittikten ve herkes durulduktan sonra olay yerine dönen Akın herkesi şaşırtmıştır:

"Yanımıza vardığında ağladığını fark ettik. Gözleri yaşlar içindeydi ve hıçkırıklarıydı sözlerini anlaşılmaz kılan. ... Sonunda kendini mümkün olduğunca topladı ve elindeki solmuş fotoğrafı -bir rakı masasında oturan bir grup adam vardı fotoğrafta, hepsi kadehlerini kaldırmış, neşeli yüzlerle objektife gülümsemişti- tek tek hepimize göstermeye başladı. Sonra Kerem'in önüne geçerek tam gözlerinin önünde tuttu." (Tosun,2020b: 45).

Kerem'in, babası olmayışı hakkında söylediklerine içeren Akın, ölen babasının fotoğrafını getirmiş ve orada bulunanlara babası olduğunu kanıtlamaya çalışmıştır. Bu durum akran zorbalığında, güçlü görünen çocukların bile psikolojik olarak ne derece yıprandığını gösterir niteliktedir.

Çocukların, kendilerinden farklı görünüşte olanlara ya da topluluk olarak kendilerinden farklı davrananlara karşı gösterdikleri dışlama, saldırı, ötekileştirme gibi eylemler her ne kadar o an bilinçli yapılmıyor gibi görünse de bu öyküde öyle değildir, çocuklar hem yaptıklarının farkındadır hem de psikolojik anlamda birbirlerini yıpratmaktadırlar. Kerem, Akın ve anlatıcı kız sadece diğerlerine göre farklı davrandıkları için birbirlerine zorbalık etmişlerdir.

Dokunma Dersleri'nde bulunan "Yaralı Bir Kaplan" adlı öykü, akranlar arası şiddetin işlendiği bir diğer öykü olarak ele alınmaktadır. "Yaralı Bir Kaplan" öyküsünde de "Piç" öyküsünde olduğu gibi akran zorbalığının ana sebebi, farklılıklar olarak

kurgulanmıştır. Öyküde Atıf ve Ömer adında iki yakın arkadaş, farklılıkları sebebiyle diğer çocuklar tarafından dışlanmış ve zorbalığa maruz kalmışlardır. Bu sebeple ikisi çareyi birbirleriyle arkadaş olmakta bulmuştur. Atıf'ın farklılığı Albino olmasından kaynaklanmaktadır. Atıf'ın tüm vücudunun ve tüylerinin bembeyaz olması, buna alışık olmadıkları için diğer çocuklara farklı gelmekte ve bu yüzden Atıf'ı dışlamaktadırlar.

Bir gün Ömer'in âşık olduğu Sarı Yusuf adlı çocuk, Atıf'a zorbalık yapmak için ona yaklaşmıştır, bu durum Ömer'in canını sıkmıştır çünkü Sarı Yusuf'a aşiktir: “Kolunu önce boynuna atmış bizimkinin, sonra kulağına eğilerek ‘Bir şey soracağım sana ama kimseye söylemeyeceksin’ demiş. ...’Oranın kılları da beyaz mı senin?’ demiş Sarı Yusuf. ‘Çok merak ediyorum, göstersene bana soyunma odasında’ diyerek pis pis sırtıtmış sonrasında.” (Tosun, 2022a: 13). Sarı Yusuf'un Atıf'a yönelttiği bu soru bilinçli bir biçimde onun farklılığıyla alay etmek amacıyla sorulduğundan, duygusal şiddet olarak nitelendirilebilir.

Öyküde Ömer adlı kahraman ise “kız Ömer” (Tosun, 2022a: 13) olarak tasvir edilir ve dışlanır: “Atıf dışında neredeyse hiç arkadaşım yoktu. Çocukluğumdan beri ne erkekler ne de kızlar tarafından tam olarak kabul edilmiştim.” (Tosun, 2022a: 12). Feminin davranışları sebebiyle erkekler tarafından zorbalığa maruz kalan Ömer, bundan rahatsız olmak yerine Sarı Yusuf'un kendisi yerine Atıf ile ilgilenmesine içlermektedir. Sevddiği çocuğun Atıf ile yakın görünmesinden rahatsız olan Ömer, yakın arkadaşı Atıf'ın canını yakmak ve bedel ödetmek istemektedir. Bu sebeple ona aynı soruyu yöneltir: “Canını yakmak, ne pahasına olursa olsun ona bir bedel ödetmek istiyordum. Sonunda dayanamayıp ‘Eee, öyle mi bari?’ dedim.” (Tosun, 2022a: 15). Bu durum, bu sefer de Ömer tarafından Atıf'a yöneltilmiş bir şiddet olarak yorumlanabilir. Atıf ise bu soru karşısında ne sinirlenir ne de karşı bir hamle yapar, şaşırtıcı biçimde farklı bir tepki verir: “Nemli gözlerini kırptı, Kırpar kırpmaz yanaklarının üstünde beliriveren gözyaşlarını elinin tersiyle sertçe sildi ve tam önümde durarak âni bir hareketle pantolonunun fermuarını indirdi.” (Tosun, 2022a: 15). Bu hareketin sebebi Atıf'ın Ömer'den hoşlanması ya da ona misilleme olarak kendisini kıramadığını kanıtlamak olarak yorumlanabilir. Görüldüğü üzere öykülerin çoğunda erkek çocukların feminin davranışları ya da kız çocuklarının erkeksi tavırları diğer çocuklar tarafından kabul edilmemekte ve bu çocuklara karşı olumsuz tavır sergilenmektedir. Bu anlamda

çocukluk, akran zorbalığı ve cinsel şiddet kavramları birbirleriyle bağlantılı bir şekilde ele alınmıştır.

Yalçın Tosun'un öyküleri içerisinde akran zorbalığı temasının işlenişi "Masumiyet" adlı öyküde diğerlerinden farklı olarak işlenmiştir. *Peruk Gibi Hüzünlü*'de bulunan öykünün kahramanı olan dokuz yaşındaki küçük çocuk, okul arkadaşı Alp tarafından doğum gününe davet edilmemiştir. Alp'in kendisini fakir olduğu için sevmediği fikrine inanan küçük çocuk, kendisi hariç herkesi doğum gününe çağıran Alp'ten intikam almak için bir plan yapar. Davet edilmediği halde doğum günü partisine giderek ona bir hediye verecek ve Alp'in doğum gününü mahvedecektir.

Dışlanma ve intikam üzerine kurulu öyküde Alp'in kendisini dışlamasının sebebi olarak fakir oluşunu gösteren çocuk bu durumdan rahatsızlık duymakta ve partiye çağırılmadığı için kırılmaktadır: "Evimiz sokaktaki en kırık dökük evdi. Bir bodrum katında oturuyorduk o zamanlar. Babam evimizin bulunduğu apartmanın da sahibi olan, devasa ellere sahip yaşlı iş adamının şoförlüğünü yapıyordu. Yan apartmanda oturan Alp'in beni bu nedenlerle sevmediğine emindim. Başka bir sebep aklıma gelmiyordu." (Tosun, 2020a: 24).

Ekonomik şartlar, çocuklar arasında kıskançlık ya da aşağılama sebebi olarak görülebilmektedir. Bir önceki öyküde olduğu gibi burada da maddiyatın çocuklar üzerindeki tesirini görmek mümkündür. Alp kendisini hem dışlamakta hem de sevmediğini saklamamaktadır ve canını acıtmak için kasıtlı olarak onu yok saymaktadır: "Beni sevmediğini gizlemiyordu, aksine bunu eline geçen her fırsatta hissettiriyordu." (Tosun, 2020a: 24). "Birkaç gündür bir sürü çocuğu benim gözlerimin önünde doğum gününe davet etmişti. Hatta bu davetler sırasında bazen gülen bir suratla bana bakarken yakalıyordum onu." (Tosun, 2020a: 24).

Kendisini kıskırtılmış hisseden öykü kahramanı, Alp için en önemli günlerden biri olan doğum gününü mahvetmek için davetsiz biçimde partiye katılıp onun tüm keyfini kaçırmak ister ve bu yolla onun canını acıtacak böylece intikamını alacaktır: "O sabah uyandığımda aklımda sadece bir düşünce vardı. Doğum gününde Alp'e bir hediye vermeliydim, böylece utancından yerin dibine girsin." (Tosun, 2020a: 25). Annesinden hediye parası alarak partiye giden küçük çocuk, amacına ulaşmış ve Alp'in mutluluğunu

yok etmiştir: “Alp koşarak neşe içinde kapıya geldi. Beni gördüğünde yüzünde oluşan anlık değişimi hayatım boyunca unutabileceğimi sanmıyorum.” (Tosun, 2020a: 26). Alp’in annesi, arkadaşını içeri davet etmesini istediğinde Alp ağlayarak odasına kaçar. Alp’in mutsuzluğunu gören küçük çocuk, istediğini elde eder ve daha fazla kalmasına gerek kalmadan partiden ayrılır.

Kendisine yapılan dışlamanın sonucu olarak intikam almak isteyen ve kendisi de bir şekilde zorbalığa zorbalıkla karşılık veren çocuk eve gittiğinde aynada kendisiyle yüzleşir. Aynaya bakarken pişman olduğunu ve masumiyetinin kaybolduğunu anladığı anları aktarmaktadır: “Gözüm birden aynadaki çocuğun yüzüne takıldı. Hatları benimle tıpatıp aynıydı, ama bir o kadar da yabancıydı bana. ...Bu yüzde ne içimdeki sevinçten ne de duyduğum hasarsız gururdan eser vardı. Çok sevdiğim bir şeyi kaybetmiş ya da hiç bulamamış insanlar gibi görünüyordu. Sanki biri dokunurse, ağlayacaktı.” (Tosun, 2020a: 27).

Anne, Baba ve Diğer Ölümçül şeyler adlı kitabın içerisinde bulunan “Kıpırtılı Bir Yorgan” adlı öykü akranlara yönelik şiddeti işleyen dramatik bir öyküdür. Akranlar arasında farklı olan kişiyi dışlamanın yanında, bu dışlama eylemine katılmanın da çocukların sosyal çevresinde bir zorlama haline getirildiğinin aktarılması bakımından farklı bir metindir. Öyküde yine feminen davranışları sebebiyle akranları tarafından sözel ve psikolojik şiddete maruz bırakılan bir öykü kahramanı yer alır. Bu öyküdeki kahraman diğer öykülere nazaran daha büyük olmasına rağmen 18 yaşından küçük olduğu için çocuk olarak ele alınmaktadır.

Öyküde ana kahraman olan on yedi yaşındaki erkek çocuk, akranı olan Cemil’e aşiktir. Onunla yakın olabilmek için onun ödevlerini yapmaktan zevk almaktadır: “Esmer tenine biraz daha yaklaşabilmek için bütün ödevlerini yapmaya razıydım.” (Tosun, 2021: 23), fakat Cemil’in kendine olan davranışları dengesiz bir biçimde bir iyi bir kötüdür. Öyküde bu durumun sebepleri de ele alınmaktadır. Öykü kahramanı olan anlatıcı biraz sevgi görmek için yaptığı ödevin karşılığını sözel şiddete maruz kalarak almaktadır: “N’aber yumuşak? Yaptın mı ödevi?” (Tosun, 2021: 23).

Cemil, aslında arkadaşlık kurmak istemektedir, bunun için bazı girişimlerde de bulunmuştur. “Otobüsten indiğimizde elini sallayarak beni çağırdı.” (Tosun, 2021: 25).

Fakat toplum içerisinde akranlarıyla beraber olduğu zamanlarda Cemil, kendisinin bu arkadaşlıktan dolayı dışlanacağını düşündüğünden, onunla sadece yalnızken iyi geçinir hatta topluluk içinde ona karşı yaptığı zorbalıklar için af diler “Geçen gün spor salonunda olanlar var ya, ben... Mecburdum, anla işte.” (Tosun, 2021: 25).

Özür dilemesine, üzülmeye rağmen ona kötü davranma ‘mecburiyeti’, tamamen toplumsal olarak kabul görme ve baskı sebebiyledir. Bu nedenle topluluk içinde ona zorbalık yaparak diğer arkadaşlarıyla ortak bir noktada buluşmaya devam etmektedir, bu da karşısındaki kişi için psikolojik olarak kırıncı bir davranış olarak nitelendirilebilir. Yine de Cemil’e olan aşkı bu kötü davranışların üstünü örtmesi için yeterli bir sebep olarak görülür: “Aslına bakarsanız o da öteki oğlanlar gibi bağırıp eğlenmişti karşımda, donum elden ele gezerken. ‘Bakın arkadaşlar ibne donu böyle oluyormuş demek ki! Deyip gülenlerin arasında değil miydi sanki. Bunların hiçbiri umurumda değil diyorum içimden, hiçbiri.’” (Tosun, 2021: 25).

“Altın Günü” adlı öykünün bir kısmında, akranları tarafından farklılığı sebebiyle dışlanan bir öykü kahramanı daha bulunmaktadır. *Peruk Gibi Hüzünlü* adlı kitapta bulunan öyküde, aile içinde yaşadığı travmalar sebebiyle burnunu karıştırma alışkanlığı edinen küçük kız hem yetişkinler hem de akranları tarafından dışlanmaktadır:

“Allah’tan altın gününe çocuk getirmeme kuralı var. Gerçi böyle bir kural olmasaydı da bizim eve gelmezdi çocuklar, çünkü benden pek hoşlanmıyorlar. Başlarda buna üzülyordum ama daha bu yaşında insanın hayatta bazı seçimler yapması gerektiğini kavradım. Ben burnumla, onlarla olduğumdan çok daha mutluyum. Buna karar verdiğimden beri ne tiksinen ve küçümseyici bakışlara ne de alaycı sözlere ve itip kakmalara kafamı takıyorum.” (Tosun, 2020a: 17).

Öyküde aktarıldığı üzere küçük kız, farkında olmadan savunma mekanizması olarak geliştirdiği veya sadece annesinin dikkatini çekme amaçlı yapmış olduğu burnunu karıştırma alışkanlığı sebebiyle akranları tarafından psikolojik şiddete, dışlanmaya ve sözel şiddete maruz bırakılmıştır.

5. YALÇIN TOSUN'UN ÖYKÜLERİNDE KENDİNE YÖNELİK ŞİDDET

Kendine yönelik şiddet, bireyin kendi hayatını sonlandırma girişimine yönelik uyguladığı eylemlerin tümüdür. Bu eylemin ölümle sonuçlanması tamamlanmış intihar olarak adlandırılır. Ölümle sonuçlanmayan eylemlere ise intihar girişimi adı verilmektedir (Polat, 2017: 42). Yalçın Tosun'un öykülerinde, kahramanlar farklı sebeplerden ötürü hayatlarına son vermeye kalkışırlar. Bu sebepler öykülerde bazen açık biçimde sebebi verilerek aktarılırken bazı öykülerde kurgunun küçük bir unsuru olarak yer alır. Bu girişimler kimi zaman tamamlanmakla beraber girişim olarak kalan intihar eylemleri de söz konusudur.

Öyküler arasında kendine yönelik şiddetin ana tema olarak kullanıldığı ilk öykü *Dokunma Dersleri*'nde bulunan "Firari Parmağın Ucu" adlı öyküdür. Öyküde adı belirtilmeyen öykü kişisi, öğrenci bir genç kızdır. Genç kız, daha önce de birkaç kez denediği öğrenilen intihar girişimini yeniden tekrar eder. İntihar etmek için hap içen genç kız, bu durumu bir oyun olarak görmekte ve sonuçlandıramadığı için üzülmemektedir.

Öykü, ben-anlatıcının intihar sonrasında hastanede gözünü açmasıyla başlar: "Gözlerimi açtım, annemle babam baş ucumda dikiliyorlar. Gene olmamış demek. Gene becerememişim. Bir işin de sonunu getirebilsem. Oysa bu kez başaracaktım, ne güzel her şeyi ayarlamıştım." (Tosun, 2022a: 56). Daha önce intihara kalkışmış bireylerde bu eylemi tekrar etme ihtimali her zaman bulunmaktadır (Polat, 2017: 42). Gözlerini açan kahramanın ilk düşündüğü şeyin ölmeyi "yine" başaramamış olması, bu girişimin birden fazla kez tekrarlandığını göstermektedir. Genç kız intihar etme eylemini o kadar benimsemiştir ki bu durumu normalleştirmektedir: "...bir kokteyl haline getirdiğim onca hapi kırmızılardan başlayarak -ki en sevdiğim renktir- arka arkaya yutmuştum." (Tosun, 2022a: 56). İntihar silahı olarak kullandığı hapları sevdiği renkleri gözeterek içmeye başlaması, bu eylemi bilinçsiz bir halde gerçekleştirmedeği şeklinde yorumlanabilir. Genç kızın, hapları içtikten sonra ölmeyi beklerken düşündükleri, bu süreçte neler hissettiğini okuyucuya aktarmaktadır:

"Ben de oyunumu bozmamak için gülmeye zorluyordum kendimi. ...Onlara bakarken içimden 'Enayiler,' diye geçiriyordum, 'hiçbirinizin haberi yok.' Damarlarıma

alışık olmadığım bir zevk hızla pompalanıyordu böyle düşündükçe. Sanki hepsinin önüne geçecekmişim, her şeyin sırrını ilk ben çözecekmişim gibi bir his.” (Tosun, 2022a: 57).

Ölmeyi bir oyun olarak gören genç kız, bu eylemi bir sırrı çözmek olarak tasvir etmektedir. Kahramanın öykü boyunca okuyucuya aktardığı düşünceler, ölmek isteme sebebi hakkında kesin bir bilgi sunmaz. Bu durumun sebepsizliği, anlatıcı tarafından daşu şekilde aktarılır: “Her şeyin bir sebebi mi olmalı, demek istiyorum. Senin bu kadar çok konuşmanın bir sebebi var mı? Peki, babamın bu kadar susmasının? Ben bir sebep gösteremem size. Göstersem bile sebeplerimi beğenmezsiniz siz.” (Tosun, 2022a: 59).

Her ne kadar intihar sebebi kesin olarak aktarılmasa da ben-anlatıcının okuyucuya aktardığı düşüncelerden hareketle intihar etme sebebinin iki farklı şekilde yorumlanabileceği görülmektedir. Bu düşüncelerden ilki anne ve babası hakkında söyledikleridir. Annesinin çok konuşmasından, babasının ise suskunluğundan dert yanan ben-anlatıcı bu durumdan dolayı mutsuz hissetmektedir: “[Babası için] Annemin varlığıyla nasıl da gölgelenmiş... Kalkmak, omuzlarından tutmak ve sarsmak istiyorum onu. Belki biraz daha ileri gidip bir tokat atmak, annemli hayatının bitmeyen hayhuyunda ölmeyi çoktan unutmuş da, sanki şimdi bunun derin keder ve pişmalığında savrulmakta olan babamın kendisine gelmesini sağlamak. Ben ve nafile ümitlerim.” (Tosun, 2022a: 60). Genç kızın aktardıklarından hareketle aile içerisinde mutsuzluğun hâkim olduğunu söylemek mümkündür. Bu mutsuzluk içerisinde genç bir kız olarak yaşayan ben-anlatıcı, bu durumlardan dolayı intihar etmeyi seçmiş olabilir.

İntihar sebebi hakkında bir diğer yorum, genç kızın kendini kanıtlama isteği, dikkat çekme isteği olarak öne çıkmaktadır:

“Gurur duyuyorum onunla, her çorabımı önünde sonunda böyle deler geçer. Mutlaka. Hiç uslu durmaz yerinde. Benim yapamadığımı yapar, yırtar gider yoluna. Onu örtülü ve kaderlerine çokta boyun eğmiş öteki parmakların yanında, öyle özgür, mağrur ve de isyankâr görünce yine bir gülme geliyor bana. ... ‘Başparmağım kadar olmadım,’ ...” (Tosun, 2022a: 59).

Yırtık çorabına bakarak parmağı hakkında yaptığı bu yorumlar ben-anlatıcının farklı bir yanını göstermektedir. Kaderine boyun eğmemeye, isyankâr olmaya, özgür olmaya duyduğu bu istek, sıkışıp kaldığı mutsuz hayatından kaçışının sebebi olarak da yorumlanabilir. Kendine yönelik şiddetin sebebinin ne olduğunun tam olarak aktarılmaması, yazarın okuyucuyu aktif olarak metne dahil etmek istemesinin bir sebebi olarak gösterilebilir.

“Aynada” adlı öyküde ben-anlatıcı kahramanın karşısındaki insan tarafından duygusal şiddete maruz bırakılması sonucu kendisini balkondan aşağı atarak intihar emesiyle sonuçlanmaktadır. *Anne, Baba ve Diğer Ölümcül Şeyler*’de bulunan bu öyküde ben-anlatıcının intihar sebebi ve onu intihara sürükleyen süreç okuyucuya sunulur. Yaşadığı değersizleştirme, yalnızlaştırma ve çeşitli şiddet eylemleri sebebiyle intihara sürüklenen kadın; intiharı bir kurtuluş yolu olarak görmektedir: “...Balkondan attım desem daha anlaşılır olur belki. ...aşağı hızla inerken, apartmanın camlarına vuran yansımanı gördüm. Hızla yukarı çıkıyordun ben düşerken. Hayal gibi geçip gittin, görmedin beni... Arkamdan gelirsin, en azından seslenirsin sandım. Gelmedin.” (Tosun, 2021: 46). Polat (2017: 42-43), kendine yönelik şiddeti ele alırken intihara kalkışan kişilerin umutsuzluk duygusunu yoğun yaşadığı ve çıkış yolu bulamadıklarını belirtir. Bunun dışında kişi, ölümü planlarken aynı zamanda kurtarılmayı da ummaktadır. Bu durumlar “Aynada” adlı öyküde kahramanın yaşadıkları ile paralellik göstermektedir.

Öykü içerisinde asıl kahramanın kendine yönelik şiddet uyguladığı son öykü “Bu Işık Hiç Sönmeyecek” adlı öyküdür. Mesafenin Şiddeti adlı kitapta bulunan öykü, genç bir kızın yaşadıklarını aktarır okuyucuya. Genç kız, kırılgan yapılıdır ve aile içerisinde babasının annesinin şiddeti sebebiyle psikolojik açıdan olumsuz etkilenmektedir. Bunun sonucu olarak kendini pencereden atmaya yeltenir. Öykünün sonunda kızın kendini atıp atmadığı bilgisi okuyucuya verilmez:

“Ani bir akrarla odasındaki pencereyi açıyor ve belinden yukarısını sarkıtıyor aşağıya. Sesler belki uçar gider böylelikle, yine her şey yumuşak, her şey sakin, her şey huzur dolu olur. Kim bilir o zaman belki bir gün biri sever onu, sırf o olduğu için. Oysa derinlerinde bunun hiç gerçekleşmeyeceğine inanıyor. İyice aşağıya sarkıtıyor bedenini. ...İyice sarkıyor bunları düşünürken.” (Tosun, 2020b: 49).

“Farkında mı düşebileceğinin, umursamıyor mu? ... Hem farkında hem de umursamıyor. ... Kollarını uzatıyor ileri doğru, pencerenin pervazı kasıklarına batıyor. ...Biraz daha kaykılıyor. ...Ayaklarını da bir kaldırırsa her şey bitecek. ...Parmak uçlarında yükselse biraz. ...Birazcık daha....” (Tosun, 2020b: 50). Öykü kahramanı ev içerisinde yaşananlardan dolayı pencereden atlamak istemektedir. Alıntılar, genç kızın intihar girişiminde bulunduğunu gösterse de bu girişimin tamamlanıp tamamlanmadığında dair bir bilgi okuyucuya verilmemektedir.

İntihar ya da intihara teşebbüs, Yalçın Tosun’un öykülerinde ana kahramanların kendine yönelik şiddeti olarak göze çarpar. Bunun yanı sıra öykü içerisinde dekoratif unsur olarak yer alan kahramanların intiharı ya da intihara teşebbüsü de ele alınır. Dekoratif kahramanların kendine yönelik şiddet uygulaması, ana kahramanlar üzerinde intihar eden birinin yakını olmanı verdiği acı deneyimi aktarmak amacıyla kurgulanmıştır. Bu duruma örnek olarak gösterilebilecek öykülerden biri “Parkta” adlı öyküdür.

Anne Baba ve Diğer Ölümçül Şeyler adlı kitapta bulunan “Parkta” isimli öyküde, yaşlı bir kadının parkta karşılaştığı gence hayatından kesitler anlatması konu edilmiştir. Hayatından anılar anlatan yaşlı kadın, gençken babasının intihar ettiğinden söz etmektedir: “Sonra babam işyerinde intihar etti. Beşiktaş 3. Noteri canına kıydı diye gazetelere çıkmıştı eski bir fotoğrafla birlikte: Önde oturan babam, kucağında da ben. Annem arkamızda gülerek duruyordu, sol eli babamın omzunda. Ancak bir intihar haberine konu olabilecek kadar mutlu bir fotoğraf.” (Tosun, 2021: 77). Yaşlı kadının, gençken yaşadığı bu durum, intihar eden bir bireyin yakını olmanın kişi üzerindeki etkisini göstermektedir.

Anne Baba ve Diğer Ölümçül Şeyler’de bulunan bir diğer öykü olan “Koku”, “Parkta” adlı öyküden farklı olarak intihar eyleminin bir çocuk üzerindeki etkisini ele almaktadır. Öyküde annesi intihar edip hayatını kaybetmiş küçük bir çocuğun bu sebeple kendini suçlaması ve babasına olan öfkesi ele alınmaktadır. Küçük çocuk, annesinin yerine babasının hayatta olması sebebiyle babasına kırgındır:

“Onun yerine annesinin ölmüş olmasının kendi suçu olduğunu sanmıştı uzun süre. Sonra böyle işlemediğini fark etti dünyanın düzeninin. Ellerinden uzanarak

huzurlu rüyalara daldığı o kadın ölmüştü ve bunun babasının ölmesini istemesiyle bir ilgisi olamazdı. Olmamalıydı. Annesi, biricik oğlunu Muşlu Bakkal'a yollayarak aldırıldığı çamaşır suyunu içerek kendini öldürmüştü.” (Tosun, 2021: 69).

Annesinin intihar etmek için kullandığı nesneyi oğlundan istemesi, küçük çocuğun bu konuda kendisini suçlamasına sebep olmuştur. Koku hassasiyeti bulunan küçük çocuğun, çamaşır suyu kokusu, ter kokusu gibi kokular sebebiyle sürekli annesini hatırlaması, yas sürecinin sancılı geçmesine sebep olmaktadır: “Annesinin beyaz sabun kokan ellerini, terlediğinde bile güzel kokan boynunu düşündü birden. Annesi hâlâ evde olsaydı, küçük odalarının tek penceresinin yanındaki, bordo rengi solmuş eski divanın üstünde sessizce oturmaya devam etseydi keşke.” (Tosun, 2021: 69).

Dekoratif karakterin intiharının ana kahraman üzerine olan etkisinin son örneğini “Madam Marini’nin Tamamlanmış Bir Resmi” adlı öyküde görmek mümkündür. *Peruk Gibi Hüzünlü*’de bulunan öyküde Madam Marini yaşlı bir kadındır. Yunanistan göçmeni olan Madam Marini, tüm ailesinin Yunanistan’a dönmesi sebebiyle Türkiye’de yalnız kalır. Oğlunun kendisine gönderdiği para ile geçinen Madam Marini, oğlunun intihar etmesiyle birlikte zor günler yaşamaya başlar.

Öyküde Madam Marini’nin oğlunun intihar sebebi okuyucuya aktarılır: “Bir yıl kadar önce oğlu uzun zamandır birlikte olduğu ve büyük bir aşkla sevdiği adam karısını terk etmeye yanaşmayınca kendini bir arabanın altına atarak öldürdü ve ondan sonra Madam Marini’nin sakin ve yalnız hayatında her şey altüst oldu.” (Tosun, 2020a: 104). Eşcinsel bir ilişki sebebiyle intihar eden adam hem kendi hayatına son vermiş hem de geride bıraktıklarına zarar vermiştir. Başkasına bakmakla yükümlü olan kişilerin intihar etmesi sonucunda geride kalanların yaşadıkları zorluk Madam Marini örneğiyle ele alınabilir. “Madam Marini haftalarca uyku durak bilmeden ağladı. Gözleri kan çanağına döndü. ...İnsan kalbidir gün gelir soğur. Onunki de soğudu, acısı dayanılır oldu.” (Tosun, 2020a: 104-105).

Yalçın Tosun’un, öykülerinde kişinin kendine yönelik şiddeti konusunu bile ele alırken bu eylemin sebep olduğu diğer şiddet türlerini ele alıyor olması dikkate değerdir. Kişiler kendine yönelik şiddet ile beraber ardında kalanlara psikolojik ve ekonomik açıdan da zarar vermektedirler.

6. YALÇIN TOSUN'UN ÖYKÜLERİNDE ENGELLİ BİREYLERE YÖNELİK ŞİDDET

Engellilere yönelik şiddet, Yalçın Tosun'un öyküleri arasında sadece *Anne Baba ve Diğer Ölümcül Şeyler*'de "Ölümler Uzar" adlı öyküde ele alınmaktadır. Bu şiddet türü sadece bir öyküde yer almasına rağmen içeriği bakımından neredeyse tüm şiddet tiplerini barındırmaktadır.

Öyküde ben-anlatıcı konumundaki Eser'in engeli cüce olmasıdır. Eser'in cüce olmasından kaynaklanan sorunlar, öykü boyunca çocukluğundan yetişkinliğe kadar olan zaman dilimi içerisinde okuyucuya aktarılmaktadır. Eser'in yaşadığı tüm bu zorlu süreç ve olumsuz deneyimler, yazar tarafından art arda sıralanarak okuyucuya sunulur. Metnin başında Eser'in çocukluk çağında engelinden dolayı yaşadığı sorunlar sıralanır: "İçinde mutlu aile resimleri olan kitaplardan, düz kahverengi okul çantalarından, asık yüzlü ve hoşnut olmayan öğretmenlerden, acımalı ve sırtkan öğretmenlerden, siyah önlüklerden, beyaz yakalardan, koyu yeşil tahtalardan, en ön sıralarda oturmaktan, arkadan gelen gülme seslerinden, birlikteyken yalnız oturmalarından..." (Tosun, 2021: 20). Öykü kahramanı, çocukluk döneminde özellikle engelinden dolayı öğretmenlerinin kendisine olan acıma dolu ya da sırtkan davranışlarından rahatsızlık hissetmektedir. Sınıf arkadaşları ise onunla alay etmekte ve ona gülmektedirler: "Cüce mi demişler? Kim demiş? Cüce demeye utanmıyor musunuz arkadaşınıza? Birazcık boyu kısa diye... Tamam ağlama akıllı çocuğum benim, tamam." (Tosun, 2021: 20).

Kendisiyle alay edilmesi, akrabaları ve arkadaşları tarafından dışlanması Eser'in psikolojik olarak şiddete uğradığının göstergesi olarak kabul edilebilir: "...size her baktığında dolan gözlerini gizlemeye çalışan halalardan, acımasız çocuklardan, katil gözlü çocuklardan, çocukken çocuklardan ve hâlâ çocuklardan..." (Tosun, 2021: 21). Öykü kahramanı, özellikle yakınları ve çocuklar tarafından psikolojik şiddete ve akran zorbalığına uğratılmıştır. Eser çocukken de büyüdüğünde de çocukların ve onların alaycı bakışlarından kurtulamamış, bu durum onu olumsuz etkilemiştir.

Eser, sosyal bir alan olan sokaklarda esnaftan ve tezgaharlardan da hoşlanmaz. Bunun sebebi, engeli sebebiyle kendisine kıyafet seçerken uygulanan utandırıcı muameledir: "...mağazalardan ve en çok da tezgâhtarlardan... 'Sekiz yaş için mi

dediniz? Bir saniye. Yok. Bu modelde sekiz yaş kalmamış. Ama gri renkte on yaş var isterseniz. Bel olduktan sonra paçaları hallederiz. Beyefendi? Duyuyor musunuz beni?”” (Tosun, 2021: 21). Eser, engeli sebebiyle yaşı büyük olsa da çocuk muamelesi görmekten, toplumun kendisine olan bakış açısından rahatsızlık duymaktadır.

Tüm bu sosyal çevre şiddetinin yanında Eser, kendisine karşı da psikolojik şiddet uygulamaktadır. Engeli sebebiyle hayatında yaşayamadıkları ve eksik kaldığı her şey onu içten içe üzmektedir: “Kendi ellerimden, küçük ayaklarımdan, koca kafamdan, harcamadığım paramdan...” (Tosun, 2021: 22). Öykünün ilerleyen sayfalarında farklı bir durum daha ortaya çıkar. Eser, yaşı ilerlemesine rağmen kendine bir hayat arkadaşı bulamamıştır. Bu durum da engelli bireyler açısından farklı türde bir zorluk olarak görülebilir: “Eser Bey oğlum, bence bu yalnızlık sizin seçiminiz. Sizin gibi toplumda saygın bir yere sahip olan bir beyle izdivaç etmek isteyecek onlarca hanım kız tanıyorum ben. Ne olmuş efendim boyunuz biraz... Öhöm... Ne diyordum, kusursuz kul olmaz değil mi efendim. Ne dediniz? Tamam, anladım. Ben de gidiyordum zaten.” (Tosun, 2021: 22). Bu durumun sebebi satırlardan anlaşılacağı üzere Eser’in de isteğiyle oluşmakta denilebilir. Hayatı boyunca acıma ve alay dolu bakışlarla göz göze geldiği için bu durum onun sosyal ilişkilerini de olumsuz yönde etkilemiştir. Öykünün sonunda temizlik görevlileri Eser’i evde ölü olarak yalnız başına bulurlar. “‘Yalnızlık Allah’a mahsus, gel sana münasip bir kısmet bulalım’ deyivermiştim sadece. Demek çözülmüş adam.” (Tosun, 2021: 22).

Görüldüğü üzere engelli bireyler hayatları boyunca psikolojik şiddet başta olmak üzere farklı şiddet türlerine maruz kalabilmektedirler. Yalçın Tosun bu şiddeti ele alırken bir kahramanın çocukluktan ölümüne kadar bir zaman dilimi seçerek bu durumu en detaylı biçimde ele almayı tercih etmiştir.

7. YALÇIN TOSUN'UN ÖYKÜLERİNDE YAŞLILARA YÖNELİK ŞİDDET

Yaşlılara yönelik şiddet, temel anlamıyla yaşlı bireylerin fiziksel ve psikolojik sağlığını kötü etkileyecek davranışlarda bulunmak olarak kabul edilebilir. Ayrıca yaşlıların ekonomik gelirlerine el koymak, onları sağlık hizmetlerinden yoksun bırakmak da farklı türde şiddetlerdir. Tüm bunların yanı sıra en fazla göz önünde bulundurulması gereken şiddet türü, yaşlılara yönelik ihmâl olarak gösterilebilir.

Yaşlılar, hayatları kendi başlarına idame ettiremeyecek yıllara geldiklerinde ailesi ya da sevdikleri tarafından ihmâl edilebilmektedir. İhmâl edilen bu bireyler kendilerini psikolojik yönden yıprattığı gibi, maddi geliri olmayan yaşlılar ekonomik açıdan da zorlanabilmektedirler.

Yalçın Tosun, öykülerinde yaşlı insanlara da yer vermiştir. Kitaplarda yer alan yaşlı insanların profilleri göz önünde bulundurulduğunda bu insanların ortak paydasının yalnızlık ve ihmâl edilmişlik olduğunu görmek mümkündür. İhmalin şiddet boyutu ise bir öyküde ele alınarak detaylandırılmıştır. Yaşlılara yönelik ihmâl, yaşlı bireyin giyinme, temizlenme gibi temel gereksinimlerinin göz ardı edilmesinin yanında psikolojik açıdan ruhsal sağlık gereksinimlerinin yok sayılması olarak da görülebilir. (Akdemir, Görgülü, ve Çınar, 2008:71).

Öyküler içerisinde yaşlılara yönelik şiddetin ele alındığı öykülerden ilki “Madam Marini’nin Tamamlanmış Bir Resmi” adlı öyküdür. *Peruk Gibi Hüzünlü* isimli kitapta bulunan öyküde Madam Marini, Yunanistan göçmeni yaşlı bir kadındır. Tüm ailesi Yunanistan’a dönen Madam Marini, kendisini Türkiye’ye ait hissettiği için ailesiyle birlikte gitmez. Tek başına kalan yaşlı kadın, oğlundan gelen para yardımı ile geçinmektedir. Oğlu intihar ettikten sonra ekonomik açıdan zor durumda kalan Madam Marini, komşusu Malik’in önerisiyle “Güzel Sanatlar”da çıplak modellik yapmaya karar verir. Madam Marini, günün birinde Malik’in belalı tarafından sokak ortasında öldürülür.

Madam Marini, öykünün başında yaşlı bir kadın olarak tasvir edilir: “Yetmişini birkaç yıl var ki geride bırakan Madam Marini, önce neredeyse tüm arkadaşları, sonra da küçük oğlu Atina’ya yerleşince bu koca şehirde yapayalnız kalmıştı.” (Tosun, 2020a: 104). 28 yıl boyunca tek başına kalan Madam Marini, ekonomik olarak geçimini oğluna ve eline geçen kira ücreti ile sağlamaktadır: “Madam Marini’ye elinden geldiği kadar para yollamıştı. Evinin girişindeki ufak dükkânın kirası da eklenince geçinip gitmişti Madam Marini.” (Tosun, 2020a: 104). Geçimini oğlunun gönderdikleriyle sağlayan yaşlı kadın, oğlunun intiharından sonra geçinmekte zorlanmaktadır: “O kadar ki bir gün oğlunun artık para gönderemeyeceğini bile düşünüyordu.” (Tosun, 2020a: 105). Yaşlıların belli bir dönemden sonra ekonomik açıdan yardıma ihtiyaç duymaları

muhtemeldir. Oğlunun kendisine bakma sorumluluğunu düşünmeden intihar etmesi, Madam Marini'nin hem ekonomik hem de psikolojik şiddete maruz kalmasıyla sonuçlanmıştır:

“Madam Marini sonunda, küçük dükkândaki kiracısı Malatyalı Berber'in aklına geldikçe -asla tamamını değil- önüne sadaka misali attığı kirayla yaşayamayacağını anladı. Anladı da anlamak yetmiyordu, çare bulmak gerekti. Yetmişini aşmış bu kadıncağızın etrafında ne komşuları, ne arkadaşları ne de akrabaları kalmıştı artık” (Tosun, 2020a: 105). Yaşlı kadın ekonomik sıkıntının yanı sıra yalnız bırakılmışlıkla da mücadele etmek zorunda kalmıştır.

Madam Marini bu krizi atlatabilmek için komşusu Malik'ten yardım alarak çıplak modellik yapmak üzeredir: “Madam Marini bu işi pekâlâ yapabilirdi. Hem kadının paraya ne kadar ihtiyacı olduğu ortadaydı.” (Tosun, 2020a: 106). Öykünün ilerleyen kısımlarında Malik'in eski sevgilisi, kapılarına dayanarak Malik'in kendisiyle beraber olmasını ister. Ertesi gün Madam Marini işe gitmek için kapının önüne çıktığında bu adamla karşılaşır. Kendisi ile Malik'in arasını yapması için yaşlı kadının önünü kesen adam, teklifi reddedilince kendini kaybeder:

“Madam Marini adama ‘işim gücüm, acelem var benim’ der gibi baktı ama adam yumruğunu alnına koyduğunda gözlerini de kapattığı için bu bakışı görmedi. Madam Marini bir şey söylemeden arkasını döndü ve yürümeye devam etti. ...adam kadının arkasını dönerek yürümeye başladığını görünce aynı anda koşmaya ve bağırmaya başladı. ‘Kimle konuşuyorum lan ben, yaşlı orospu!’ duyduğu son sözcükler oldu Madam Marini'nin. Yaşlı Kadın sırtındaki bıçakla Malatyalı Berber'in dükkânının biraz ilerisine yorgun bir gölge misali yayılıverdi.” (Tosun, 2020a: 113).

Görüldüğü üzere adamın teklifini reddeden Madam Marini, adam tarafından sözel şiddete ve fiziksel şiddetin en ağır biçimi olan cinayete maruz bırakılmıştır.

Yalçın Tosun'un öykülerinde yaşlılara yönelik şiddetin farklı bir kurguyla ele alındığı diğer öykü “Trendeki” adlı öyküdür. Dokunma Dersleri adlı öyküde yer alan bu öyküde sözkonusu yaşlıya yönelik bir şiddet uygulanmaz. Yine de yaşlıya yönelik şiddeti uygulama isteği barındırması bakımından ele alınabilmektedir.

Öyküde kocası ölen bir kadın olan Saliha'nın, çocuklarıyla ve kaynanasıyla ortada kalması konu edilmektedir. Aile bir tren yolculuğundadır. Tüm aileye bakmakla yükümlü olan genç kadın, sorumluluktan sıkılmıştır. Bir yandan kocasının ölümüne üzülen kadın bir yandan kaynanasının bakımının da kendisine kalmasından mutsuzluk duymaktadır.

Öyküde Saliha'nın, kaynanasının bakımının kendisine kalması konusunda rahatsızlık duyduğu okuyucuya aktarılır: “Annesi dediysek, kaynanası. Kocanın ya da karının annesi de annen oluveriyor ya birdenbire...” (Tosun, 2022a: 41). Saliha'nın kaynanası hakkındaki bu düşünceleri, yaşlı kadının bakımından rahatsızlık duyduğu şeklinde yorumlanabilir. Saliha, bunca kişinin sorumluluğunu yüklendiğinden dolayı kendini yorgun hissetmektedir. Bu sebeple aklından yaşlı kadına yönelik kötü fikirler geçmeye başlar:

“Kocası geldi tekrar gözlerinin önüne. Sık sık yaptığı gibi yine kızdı ona. Erkenden ölüp gidecek ne vardı sanki. Madem ölüyorsun, ananı sarma hiç olmazsa başıma. E kadın, sen de madem başıma kaldın, bari bunama! Her sabah işe giderken, tam trene bineceklerken -Allah affetsin artık- aklına o baştan çıkarıcı hayal nasıl da çörekleniyordu. Hani kaynanasının terden iyice kayganlaşmış elini bir bahaneyle bıraktığı, belki omzunun ucuyla şöyle -elbette belli etmeden canım- dokunuverdiği; hani tam da tren geliveriyorken, yaşlı kadının trenin altında kalarak can verdiği...” (Tosun, 2022a: 44).

Saliha, kaynanasının yaşlılığı sebebiyle zihinsel sıkıntılarından, unutkanlıklarından da sıkılmıştır. Yaşlıların, yaşı ilerledikçe gün yüzüne çıkan bu gibi sağlık sorunları özenle ilgilenilmeyi gerektirmektedir. Gelininin bu durumdan rahatsız olması yaşlı kadına yönelik ihmal olarak değerlendirilebilir.

8. YALÇIN TOSUN'UN ÖYKÜLERİNDE ERKEKLERE YÖNELİK ŞİDDET

Yalçın Tosun'un öykülerinde Erkeklerle yönelik şiddet, diğer mağdurlara uygulanan şiddetten daha az işlenmektedir. Erkeklerle yönelik uygulanan bu eylemler öykülerde satır aralarında bulunmakla beraber ana konu halinde ortaya çıkmamaktadır.

Bu durumun sebebi, erkek kahramanların öykülerde mağdur yerine saldırgan şekilde yer almasından kaynaklanmaktadır.

Öykülerde erkeklere yönelik şiddetin farklı biçimlerini görmek mümkündür. Bu şiddet biçimlerinden biri, aldatma yoluyla psikolojik şiddet olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanı sıra aile içerisinde baba karakterinin dışlanması, erkekler tarafından erkeklere uygulanan fiziksel şiddet, kadınlar tarafından erkeklere uygulanan fiziksel şiddet ve cinayet de tespit edilen diğer şiddet biçimleridir.

Ele alınacak ilk metin olan “Sahi Neydi Adı” adlı öykü, *Anne, Baba ve Diğer Ölümçül Şeyler* adlı kitapta yer almaktadır. Bir mahkeme salonunda başlayan öyküde Semih Durmaz adlı bir genci öldüren genç kadın karşımıza çıkmaktadır. Kadın kahramanın kocası yaşlı ve unutma problemi olan bir kahraman olarak yer almaktadır. Kocasının başka erkeklere ilgi duyduğunu fark eden kadın, bu sebeple kocasıyla ilişkisi olduğunu düşündüğü Semih Durmaz’ı öldürmüştür.

Öykü mahkeme salonunda hâkimin zanlıya yönelttiği soru ile açılır: “Neden öldürdün kızım Semih Durmaz adlı şahsı?” Öykünün başında erkeğe yönelik fiziksel şiddetin uygulandığı ve öldürüldüğü okuyucuya direkt olarak aktarılmaktadır. Öykülerin geneline hâkim olan erkeğin kadına yönelik şiddetinin aksine bir kadının erkeğe şiddet uygulaması dikkat çekici bir farklılık olarak görülebilir.

Kadın kahraman, kocasının bir erkeğe olan ilgisini bilmekle birlikte bu erkeğin kim olduğunu bilmemektedir. Yaşlı adamın Semih adlı çocukla birlikte olduğunu düşünen kadın kocasını evden kovar: “Adı da Semih’miş demek. O da mühendis olacakmış, öyle mi? Senin gibi yani. Âşıksın ha, çok âşıksın hem de... Yattın değil mi onunla? İnkâr etme, öldürürüm ikinizi de. Yattığını itiraf et ve defol git bu evden!” (Tosun, 2021: 62). Öykünün sonunda hatırladıklarını bölük pörçük aktaran yaşlı adam, yolda karşılaşmış tanıştığı Semih ile evde otururken karısının Semih’i öldürdüğünü okuyucuya örtük bir biçimde aktarmaktadır: “Eli hâlâ kalbimin tam üstünde bir süre güvercinleri seyrediyoruz. ...Son kez gördüğümü bilmeden bakıyorum. ...Peki, o yerde cansız yatan ne?” (Tosun, 2021: 62). Kıskançlık duygusunun bir kadın gözünden şiddet ekseninde ele alınması bakımından “Sahi, Neydi Adı?” öyküsü dikkate değerdir.

Erkeğe yönelik şiddetin bir başka yönü olan cinayet konusunu ele alan bir diğer öykü “Pasta” adlı öyküdür. *Anne, Baba ve Diğer Ölümcül Şeyler*’de bulunan öyküde, aile içi cinsel şiddet konusu ele alınmaktadır. Aile içerisinde babası tarafından ablasına cinsel şiddet uygulandığını gören küçük erkek kardeş, babasını katleder. Öykünün ana konusunun dışında yer alan bu cinayet, erkeğe yönelik şiddetin uygulanması bakımından incelenmelidir.

Babasının, ablasına tecavüz ettiğine şahit olan erkek kardeş babasını bıçaklayarak onu öldürür: “Eve geldiğimde babamı yerde yatarken buldum. Kardeşimi de elinde bir bıçakla aynaya bakarken. Bilinçli her memurenin yapacağı şeyi yaparak, kardeşimin elinden aldım bıçağı...” (Tosun, 2021: 41).

Yalçın Tosun’un öyküleri arasında erkeğe yönelik şiddetin en farklı biçimde işlendiği öykülerden biri olarak “Çok Mutsuz Ama Çok Neşeliydik”i adlı öykü gösterilebilir. *Mesafenin Şiddeti*’nde bulunan öyküde, erkek kahraman izbe bir inşaatta tecavüz edilip öldürülmüş bir erkek çocuk bedenine rastlar. Ölen çocuğun başında büyük bir hüznle şaşkınlıktan şok geçiren adam, mahallenin diğer sakinleri tarafından görülür. Mahalle sakinleri cesedin başında gördükleri adamı katil zannederler ve onu suçlu bulurlar.

Öykü içerisinde şiddetin bir yanlış anlamadan kaynaklanması, şiddet eylemlerinin ne kadar hassas bir noktada bulunduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Olayın perde arkasının tam olarak bilinmemesi, kahramanın suçlu olarak yaftalanmasına ve öldürülmesine sebep olur. Kahramanın sevgilisi Sevtap, durumun nasıl gerçekleştiğini okuyucuya şu şekilde aktarır:

“ ‘Ayrılmadık,’ dedi. ‘ayırdılar. Gecenin bir yarısı mahallenin erkekleri aldılar götürdüler onu. Bir çocuk inşaatta tecavüz edilip öldürülmüş mahallede, bundan bildiler. Biri inşaattan çıkarken görmüş bizimkini, sonra başka birine söylemiş, o biri başka birine... ..Ellerinde ateşlerle geldiler o gece.” (Tosun, 2020b: 16).

Anlaşılaçağı üzere öykü kişisi tamamen bir yanlış anlamanın kurbanı olarak fiziksel şiddete kurban gitmiştir. Öykünün sonunda kahramanın öldüğüne dair bir bilgi verilme de, Sevtap’ın ondan bir daha haber alamamış olması, örtük olarak adamın öldüğünün göstergesi olarak yorumlanabilir.

Yalçın Tosun'un öykülerinde erkeklere yönelik şiddetin yalnızca satır aralarında yer aldığı öyküler de bulunmaktadır. Örneğin *Anne, Baba ve Diğer Ölümcül Şeyler* adlı kitapta bulunan "Kereviz" adlı öyküde eşin kocası aldatması kısa bir şekilde aktarılmaktadır. Bunun dışında Dokunma Dersleri'nde bulunan "Saklı" adlı öykü de, öykü kahramanının başka bir erkeğin kendisine bakışından rahatsız olması sebebiyle fiziksel ve sözel şiddet uygulamasını içermektedir. Bu şiddet eylemleri öyküler içerisinde sadece birkaç cümle ile aktarıldığından detaylı incelenmeyecektir.



SONUÇ

“Yalçın Tosun’un Öykülerinde Şiddet” adlı bu çalışmada üç bölüm bulunmaktadır. Çalışmanın birinci bölümü olan “Şiddet Kavramının Tanımı, Tarifi, Şiddetin Tipleri, Sebep ve Sonuçları” başlığı altında şiddet olgusunun kuramsal çerçevesi oluşturulmaya çalışılmıştır. Bir olgu olarak şiddet, insanın var oluş tarihi kadar eskidir. Semavi dinlere göre ilk insanlar olarak bilinen Hz. Âdem ile Hz. Havva’nın çocukları olan Hâbil ile Kâbil’in yaşadıkları olaya kadar geriye gitmek mümkündür. Kutsal kitaplarda geçtiği üzere Hâbil ile Kâbil kardeşler Tanrı’ya kurban sunmuşlardır. Tanrı, kardeşlerden Hâbil’in sunduğu adağı kabul etmesine rağmen Kâbil’in adağı kabul edilmemiştir. Adağı kabul edilmeyen ve kıskançlığa düşen Kâbil, kardeşini kıskançlık sebebiyle öldürmüştür. Kutsal kitaplar kaynak olarak alındığında insanlar arasındaki ilk şiddetin kıskançlıktan kaynaklandığı söylenebilir. Daha sonrasında insanlık tarihi boyunca toplumlar; kültürel ya da bireysel farklılıklar, savaş, toprak kavgası, mal, namus gibi sayısız sebeplerden ötürü şiddet uygulamaya devam etmişlerdir. Farklı çağlarda, yaşanan dönemin hayat tarzına, teknolojisine, sosyolojik durumuna göre şiddet de değişime uğrar ve yeni şiddet türleri ortaya çıkar. Şiddetin sebepleri değişmekle birlikte şiddetin silahları da değişmektedir. Eskiden taşla verilen zarar sonraları yerini sırayla kırbaça, tüfeğe, atom bombasına, kitle iletişim araçlarına bırakmıştır.

Şiddet, bireysel ve sosyal bir olgu olduğundan dolayı direkt olarak insanla ilgilidir. İnsanla ilgili her bilimsel yaklaşım ve disiplin, şiddete kendi bakış açısıyla yaklaşmış ve onu kendi sınırları çerçevesinde ele almıştır. Bu sebeple araştırmamızda şiddet kavramı üzerine sosyoloji, psikoloji, felsefe ve hukuk disiplinlerinin tanım ve tariflerinden yararlanarak, bu disiplinlerin şiddete ne şekilde yaklaştığını izah etmeye çalıştık. Bu çalışma neticesinde farklı disiplinlerin şiddete hangi açıdan yaklaştığını belirtilmiş; bu disiplinlerin yorumları arasındaki ortak noktalar ve farklar tespit edilmeye çalışılmıştır. Şiddet kavramının söz konusu disiplinlerde ortak noktasının “güç” ile ilişkisi olduğu saptanmıştır. Her disiplinin, farklı bakış açısıyla ele aldığı şiddet kavramını kendine göre açıklamaya çalışması temel bazı farkların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Örneğin hukukun, şiddeti suç ve ceza bağlamında ele almasından farklı olarak sosyoloji bu kavramı toplumsal bir bakış açısıyla açıklamaya

çalışmıştır. Şiddet kelimesinin etimolojik kökeni ve farklı dillerde geçmişten günümüze hangi anlamlarda kullanıldığı, konunun anlaşılması açısından detaylı biçimde ele alınmıştır. Kelime açısından ele alınan tanım ve tariflerden hareketle her dilde “güç”, “sertlik”, “kutsiyetini bozma”, “zorlama” gibi ortak anlamları taşıdığı tespit edilmiştir.

Ayrıca araştırmada şiddet olgusunu ele alan disiplinlerin bu olguyu ne şekilde tarif ettiklerine kısaca değinilmiştir. Bunun sonucunda disiplinlerin şiddet olgusunu kendi ele alış biçimleri çerçevesinde tarif ettikleri; bu tariflerinse bazı ortak ve farklı unsurlar barındırdığı görülmüştür. Örneğin hukuk disiplini şiddeti ağırlıklı olarak suç ve ceza etrafında ele alırken, sosyoloji disiplini şiddeti toplumsal bir açıdan ele almıştır. Felsefe şiddetin ruhsal boyutuna ağırlık verirken psikoloji insan davranışlarını kendi kuramlarıyla açıklamaya çalışmıştır. Disiplinlerin şiddet hakkındaki tüm farklı tariflerinin yanında birleştikleri en önemli nokta, şiddet olgusunun olumsuz bir “güç” ile bağlantısı olarak tespit edilmiştir.

Birinci bölümün alt başlığı olan “Şiddetin Türleri”, şiddet eylemine maruz kalan mağdurlar ve şiddetin hangi tiplerde uygulanabildiği konusunda sınıflandırmayı içermektedir. İlk bölümün son alt başlıkları olan “Şiddetin Sebepleri” ve “Şiddetin Sonuçları” şiddet eyleminin mağdur, saldırgan ve toplum üzerinde ne gibi etkiler yarattığını tespit etmek amacıyla ele alınmıştır. Sebepler ele alınırken, şiddetin öğrenilen bir eylem olarak kurgulanmasının önemi dikkat çekmektedir. Şiddetin özellikle nasıl ortaya çıktığı sorusu tartışmaya açık bir konu olmakla birlikte farklı düşünceler ile açıklanmaya çalışılmıştır.

Yalçın Tosun’un öykülerinde şiddetin sebebi yüksek oranda aile içerisinde ya da sosyal çevrede öğrenilen davranışların taklit edilmesi şeklinde görülmektedir. Çocuk kahramanların öykülerde sıkça yer alması, şiddetin öğrenilme ve taklit edilme biçiminin örneklendirilmesini sağlamıştır. Örneğin *Anne, Baba ve Diğer Ölümcül Şeyler*’de bulunan “Kıpırtılı Bir Yorgan” adlı öyküde ben-anlatıcı feminen davranışları bulunan bir çocuktur. Öyküde Cemil, öykü kahramanı olan ben-anlatıcıya kötü davranmaktadır. Bunun sebebi Cemil’in onu sevmemesi değil, diğer akranlarının da ben-anlatıcıya kötü davranmasıdır. Bu şekilde Cemil diğerlerini taklit ederek şiddet uygulamakta ve bu sayede toplumsal açıdan akranları arasında yer edinmeye çalışmaktadır.

Şiddetin sonuçlarının ise öykülerde saldırgan, mağdur ve toplum üzerinde psikolojik, fiziksel ve ekonomik olumsuzluklara sebep olduğu kanısına varılmıştır. Bu sonuçların tümü Yalçın Tosun'un kahramanları üzerinde ele alınmıştır. Öykü kahramanları ya şiddet uyguladıkları için ya şiddete maruz kaldıkları için ya da şiddete şahit oldukları sebebiyle olumsuz durumlara düşmektedirler.

Çalışmanın ikinci bölümü olan “Yalçın Tosun'un Hayatı, Edebî Kişiliği ve Eserleri” adlı bölümde yazarın hayatından, sanat anlayışından ve eserlerinden söz ederek edebî kişiliği üzerinde durulmaya çalışılmıştır. 1977 yılında dünyaya gelen Yalçın Tosun, öykü ve şiir türünde eserler vermeye devam etmektedir. Tosun, öykü yazarı olarak ön plana çıkmaktadır. Yazar yıllarından itibaren sanatsal faaliyetlere olan ilgisini fark etmiş ve yirmili yaşlarının ortasında ilk öykülerini çeşitli dergilerde yayınlamaya başlamıştır. 2009 yılında yayınlanan ilk öykü kitabı *Anne, Baba ve Diğer Ölümçül Şeyler*, aldığı çeşitli ödüllerle okuyucunun ilgisini çekmiştir. Daha sonra yayınladığı eserleriyle de adından söz ettiren yazar bu eserler sayesinde öykü yazarlığı alanında rüştünü ispat etmiştir.

Bu bölümde yazarın edebî kişiliği üzerinde mesleğinin de etkisi olduğu tespit edilmiştir. Aile hukuku konusunda dersler veren Tosun'un öykülerinde özellikle aile içerisinde kadına ve çocuğa yönelik şiddetin yoğun biçimde işlendiği saptanmıştır. Yalçın Tosun'un eserleri ele alındığında öne çıkan bazı temalar bulunmaktadır. Aile ve çocuk başta olmak üzere bu temalar mutsuzluk, huzursuzluk, yalnızlık, ötekileştirme, dışlama, cinsellik, eşcinsellik, şiddet gibi temalardır. Karşılaşılan bu temaların çoğu öykü içerisinde şiddet kavramı ile ilişkilendirilerek kurgulanmıştır. Bu nedenle şiddet olgusu öyküler içerisinde oldukça fazla yer kaplamaktadır.

Yalçın Tosun'un incelenen öyküleri şiddet olgusunun onun edebiyatında ne denli yer kapladığını göstermektedir. Araştırmaya kaynaklık eden beş öykü kitabında - *Anne, Baba ve Diğer Ölümçül Şeyler*, *Peruk Gibi Hüzünlü*, *Dokunma Dersleri*, *Bir Nedene Sunuldum*, *Mesafenin Şiddeti*- toplam 88 öykü bulunmaktadır. 88 öykü içerisinde, şiddet olgusunun tespit edildiği toplam 37 öykü yer almaktadır. Bu 37 öykünün bazılarında birden fazla şiddet türü konu edilmiştir. Bu sebeple bu öyküler araştırmada farklı başlıklar altında yer almıştır. Örneğin “Pasta” adlı öykü içeriği

bakımından hem kadına yönelik şiddet kısmında hem de erkeğe yönelik şiddet kısmında incelenmiştir.

Araştırmanın üçüncü bölümü “Yalçın Tosun’un Öykülerinin Şiddet Bağlamında İncelenmesi” başlığı altında ele alınmıştır. Öykülerin detaylı biçimde incelenebilmesi adına kitaplarda yer alan şiddet unsurlarının türleri ve tipleri sınıflandırılmıştır. Tosun’un öykülerinde ortaya çıkan şiddet olgusunun dört farklı tipte ortaya çıktığı saptanmıştır. Cinsel şiddet unsuru öykülerde en yoğun kullanılan şiddet tipi olarak karşımıza çıkarken onu sırasıyla psikolojik/sözel/duygusal şiddet, fiziksel şiddet ve ekonomik şiddet takip etmektedir. Bu başlığın altında yer alan alt başlıklar, yazarın eserlerinde hangi şiddet türünün daha fazla ele alındığını da göstermektedir. Buna göre 12 öyküde kadına yönelik, 10 öyküde çocuğa yönelik, 5 öyküde LGBTIQ+ bireylere yönelik, 5 öyküde akranlara yönelik, 5 öyküde kendine yönelik, 1 öyküde engelli bireylere yönelik, 3 öyküde yaşlılara yönelik ve son olarak 4 öyküde erkeklere yönelik şiddet unsuru tespit edilmiştir.

Hukuk alanında öğretim görevlisi olan Yalçın Tosun’un aile hukuku alanında dersler verdiği bilinmektedir. Aile hukuku konusunda bilgili olan yazar özellikle aile ve çocuk söz konusu olduğunda bu konuların öykü yazmak için de zengin bir kaynak olduğunu belirtmiştir. Öykülerinde aile içi kadına ve çocuğa yönelik şiddetin diğer şiddet türlerinden daha fazla yer alması hukukçu kimliğinin öykülerine olan etkisinden kaynaklanmaktadır.

Şiddet dünyanın her yerinde, her toplumda ve her zaman var olagelmıştır. İnsanın bulunduğu her yerde şiddet açığa çıkabilmektedir. Bu açıdan şiddet olgusunun ele alınıp incelenmesi önemlidir. Bir sanat dalı olarak edebiyatın da insanı anlatması dolayısıyla şiddeti ele alması olağandır. Öykü ve roman türü edebiyat içerisinde yapısı gereği şiddeti aktarmak için en iyi seçenek olarak değerlendirilebilir. Öyküler romana kıyasla kısalığı sebebiyle bir kitap içerisinde çok farklı konular bakımından şiddetin ele alınmasına olanak sağlar. Yalçın Tosun’un öykülerinin tüm şiddet türleri ve tiplerini içerisinde barındırabilmesi bunun göstergesidir. Teknik açıdan yazarın günlük dile yaklaşan, argo tabirlere yer veren üslubu şiddet unsurunun okuyucuya daha iyi aktarılmasına yardımcı olur.

Öyküler insanlığın ve bireyin yaşantısının kurgusal olarak bir yansıması olarak kabul edilebilir. Bu sebeple şiddet gibi olumsuz öğeler de öykülerin içerisinde bulunmaktadır. Yalçın Tosun, çağdaş bir öykü yazarı olarak günümüz toplumunun ve insanının ortak problemlerini öykülerinde aktarır. Kimi zaman örtük olarak kimi zaman ise apaçık ortaya koyduğu farklı şiddet eylemleri, güncel bir sorun olarak edebiyatın alanının da güncel sorunlara yaklaştığının bir göstergesidir. Bu bakımdan şiddet gibi insanı ve insanı ilgilendiren her türlü olguyu içerisinde barındıran öykülerin disiplinler arası biçimde incelenmesinin alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmüştür.



KAYNAKÇA

- ABDAL, G. (2018). "Yalçın Tosun Öykülerinde Geleneksel Ataerkil Erkek ve Kadın Kimliklerinin İnşası". **MOLESTO: Edebiyat Araştırmaları Dergisi**, Cilt 1, Sayı 4, s.14-37.
- ADAK, N. (2013). "Madalyonun Öteki Yüzü: Erkeğe Yönelik Şiddet." **Sosyoloji Araştırmaları Dergisi**, Cilt 16, Sayı 12, s. 1-28.
- AFŞAR, S. T. (2015). "Türkiye'de Şiddetin 'Kadın Yüzü'". **Journal of Sociological Studies/Sosyoloji Konferansları**, Cilt 2, Sayı 52, s. 715-753.
- AKAN, Y.; B. KIRAN (2017). "Erkeklerin Şiddete Maruz Kalma Ve Şiddet Uygulama Yaşantıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi." **International Journal Of Education Technology and Scientific Researches**, Cilt 2, Sayı 2, s. 47-71.
- AKDEMİR, N.; Ü. GÖRGÜLÜ, ve F. ÇINAR (2008). "Yaşlı İstismarı ve İhmâli." **Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi**, Cilt 15, Sayı 1, s. 68-75.
- AKKAŞ, İ.; ve Z. UYANIK (2016). "Kadına Yönelik Şiddet." **Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi**, Cilt 6, Sayı 1, s. 32-42.
- ALAÇAN, S. (2022). "Erdal Öz'ün Eserlerinde Şiddet". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Marmara Üniversitesi**, Türk Dili ve Edebiyatı, İstanbul.
- ALOVA, E. (2013). "Violentia", "Violô", "Violare", "Violavi", "Violatum" maddeleri **Latince Türkçe Sözlük**. İstanbul: Sosyal Yayınları. s. 639-640.
- ARTJURNAL**. (2016, 02, 01). "Yalçın Tosun / Söyleşiler - Artjurnal." 09 11, 2023 tarihinde Youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=BPxsFGC5OQ> adresinden alındı
- Aşiyen Aylık Edebiyat Dergisi**. (2016, 02 15). 09 17, 2023 tarihinde Aşiyen Dergisi: <http://asiyendergisi.com/yalcin-tosun-soylesisi/> adresinden alındı
- ATAK, H.; T. KIRMAN (2020). "Homofobi: Kuramsal ve Görgül Bir Değerlendirme." **Researcher: Social Science Studies**, Cilt 8, Sayı 1, s. 86-104.
- ATALAY, A. (2010). "Akran Zorbalığı Gösterme Ve Akran Zorbalığına Maruz Kalmanın Cinsiyet, Yaş, Sosyoekonomik Düzey, Anne Baba Tutumları, Arkadaş İlişkileri Ve Benlik Saygısı İle İlişkisi". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Dicle Üniversitesi**, Psikoloji, Diyarbakır.
- BAL, N. (2014). "Sosyolojide Şiddet Kavramı". **Yurt ve Dünya Dergisi**, s. 6-22.
- BOYAR, O. (2016). "Anayasa Hukuku ve Şiddet". **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Cilt 22, Sayı 1, s. 53-80.

- BÖREKÇİ, G. (2015, 12 03). **Egoistokur**. 09 20, 2023 tarihinde "Yalçın Tosun: "Ben daha çok küçükken yaşlı bir çocuktum": <http://www.bahceyazi.com/26-ytosun-ic.htm> adresinden alındı
- BULUT, S.; H. KARAMAN (2018). "Engelli Bireylerin Cinsel, Fiziksel Ve Duygusal İstismarı". **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi**, Cilt 19, Sayı 2, s. 277-301.
- CHUL-HAN, B. (2018). **Şiddetin Topolojisi**. İstanbul: Metis Yayıncılık.
- ÇELİK, E. (2018). "Edebiyat ve Sosyoloji İlişkisi." D. Arslan içinde, **Kültür, Sanat, Edebiyat Sosyolojisi** (s. 483-511). İstanbul: Paradigma Akademi Yayınları.
- ÇELİK, G. (2016). "Erkekler (de) ağlar!": Toplumsal Cinsiyet Rollerini Bağlamında Erkeklik İnşası ve Şiddet Döngüsü". **Fe Dergi: Feminist Eleştiri**, Cilt 8, Sayı 2, s. 1-12.
- ÇEVİK, Ç. (2012, 05 19). **Hürriyet Kelebek**. 09,09, 2023 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/edebiyatta-huzur-istemiyorum-20589523> adresinden alındı
- ÇİFTPINAR, B. (2003). "Dil Ve Sözel Şiddet" . **Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt 4, Sayı 5, s. 45-57.
- ZABCI, N. (2023). "Şiddet Dürtüsünden Zorbalığa: Teknolojik Araçların Etkisi", T. Örs içinde, **Psikanaliz Defterleri 6 Çocuk ve Ergen Çalışmaları: Şiddet ve Yıkıcılık** (s. 193-202). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- DEVELLİOĞLU, F. (2013). "Şiddet", **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları s.1163.
- EFİLTİ, E. (2016). "Saldırganlıkla İlgili Kuramsal Yaklaşımlar." N. SARGIN, S. AVŞAROĞLU, ve A. ÜNAL içinde, **Eğitim ve Psikolojiden Yansımalar** (s. 17-35). Konya: Çizgi Kitabevi.
- ERDEM, T. (2014). "Mobbing ve Mobbing ile Mücadele Yöntemleri". **Türk Kütüphaneciliği**, Cilt 28, Sayı 4, s. 622-628.
- ERGİL, D. (2001). "Şiddetin Kültürel Kökenleri". **Bilim ve Teknik Dergisi**, Sayı 466, 40-41.
- ERGÜN BAŞAK, B.; E. BAŞTÜRK (2019). "Ortaokul Öğrencilerinin Siber Zorbalık Deneyimlerinin Olweus'un Akran Zorbalığı Modeli Çerçevesinde İncelenmesi". **Anadolu Journal of Educational Sciences International**, Cilt 9, Sayı 1, s. 240-278.
- EŞKİNAT, R. (2013). "Türkiye'de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet (Boşanmış Kadınlara Yönelik Araştırma)". **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 37, s. 289-302.

- etimolojiturkce.com**. "Şiddet". 10,05, 2023 tarihinde EtimolojiTürkçe:
<https://www.etimolojiturkce.com/kelime/%C5%9Fiddet> adresinden alındı
- FİDAN, S. (2020). "Gülten Dayıoğlu'nun Romanlarında Şiddet." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi**, Türkçe Eğitimi, Burdur.
- FROMM, E. (1993). **İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri I**. İstanbul: Payel Yayınevi.
- GÖREGENLİ, M. (2009). "Ayrımcılığın Şiddeti: Nefret Suçları". Kaosgl İçinde, **Anti-Homofobi Kitabı Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma**. Ankara.
- GÜLEÇ, H.; M. TOPALOĞLU, D. ÜNSAL, ve M. ALTINTAŞ (2014). "Bir Kısır Döngü Olarak Şiddet." **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry**, Cilt 4, Sayı 1, s. 112-137.
- GÜMÜŞ, S. (2015, 10,15). **Oggito**. 09,10, 2023 tarihinde <https://oggito.com/icerikler/yalcin-tosun-okudugumuz-her-yazarin-ustumuzde-emegi-olduguna-inaniyorum-/10240> adresinden alındı
- GÜNER, E.; T. DEMİR BERKOL, S. SALMAN, H.M. AYTAÇ, Y.E. YILDIRIM, ve Ş. İZMİR GÜNER (2018). "Yaşam (Eros) Ve Ölüm Dürtüsü (Thanatos): Antik Roma Neşeli İskelet Mozaïği." **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt 11, Sayı 60, s. 637-640.
- GÜRHAN, N. (2017). "Her Yönüyle Akran Zorbalığı". **Türkiye Klinikleri J Psychiatr Nurs-Special Topics**, Cilt 3, Sayı 2, s. 175-181.
- <https://sozluk.gov.tr/>. "Şiddet", 01,11, 2023 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- KABACAOĞLU, G. (2015). "Gey Ve Lezbiyenlerde Açılma Süreci: Nitel Bir Çalışma". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Hacettepe Üniversitesi**, Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Ankara.
- Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge**. (1993, 12,20). <https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/bitstream/handle/1/352/ekutuphane3.5.1.4.4.pdf?sequence=1&isAllowed=y> adresinden alındı
- KAHRAMAN, A. B. (2021, 04). "Kadına Yönelik Şiddet Olgusunun Sosyolojik Analizi." **Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Science** Cilt 8, Sayı 51,, s. 1-18.
- KARACAN IŞIK, S. (2021). "Cumhuriyet Dönemi Türk Romanında Şiddet 1980-2000 Yılları Arası". Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Uşak Üniversitesi**, Türk Dili ve Edebiyatı, Uşak.
- KAYGISIZ, E. G. (2019). "Şiddetin E-Hali: Siber Zorbalık". **Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Akademik Dergisi**, Sayı 4-5, s. 161-174.

- KÜÇÜK DURUR, E. (2022, 12 30). "Kabullenilmiş Şiddet Olarak Stockholm Sendromu ve Sinema Filmlerinde Stockholm Sendromlu Kadın Temsili". **Atatürk Üniversitesi Yayınları**, s. 45-48.
- MAĞDEN, D. (2019, 03, 20). **Habervesaire**. 09,19, 2023 tarihinde alındı
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı**. "Şiddet Biçimleri". 09,27, 2023 tarihinde Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı: <https://morcati.org.tr/siddet-bicimleri/> adresinden alındı
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı**. "Şiddetin Çocuklar ve Ergenler Üzerindeki Etkileri". 09 27, 2023 tarihinde Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı: <https://morcati.org.tr/siddetin-cocuklar-ve-ergenler-uzerindeki-etkileri/> adresinden alındı
- MORAN, B. (2020). **Edebiyat Kuramları ve Eleştiri**. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Nişanyan Sözlük**. (2018, 09 04). "Şiddet". 10 05, 2023 tarihinde Nişanyan Sözlük: <https://www.nisanyansozluk.com/kelime/%C5%9Fiddet> adresinden alındı
- OKAN İBİLOĞLU, A. (2012). "Aile İçi Şiddet". **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry**, Cilt 4, Sayı 2, s. 204-222.
- ORBAY, İ. (2022, 01). "Görünmeyene Işık Tutmak: Psikolojik Şiddet". **Toplum ve Sosyal Hizmet**, Cilt 31, Sayı 1, s. 267-290.
- ÖNAL, E. E. (2011). **Saldırganlık ve Saldırganlık Nedenlerine İlişkin Kuramlar**. Ocak 14, 2023 tarihinde https://www.tavsiyedyorum.com/makale_7195.htm adresinden alındı
- ÖZTÜRK, Ö.; Ö. ÖZTÜRK, ve B. TAPAN (2016). "Kadına Yönelik Şiddetin Kadın Ve Toplum Sağlığı". **Sağlık Akademisyenleri Dergisi**, Cilt 3, Sayı 4, s. 139-144.
- PELENDECİOĞLU, B.; ve S. BULUT (2009, 06 09). "Çocuğa Yönelik Aile İçi Fiziksel İstismar". **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi**, Cilt 9, Sayı 1, s. 50-62.
- POLAT, O. (2017). **Şiddet**. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- PULAT, A.; S. KARACAN IŞIK. (2020). "Edebi Şiddet: Roman ve Şiddet İlişkisi Üzerine Teorik Bir Değerlendirme". **International Social Mentality And Researcher Thinkers Journal**, Cilt 6, Sayı 37, s. 1990-2008.
- Redhouse Büyük El Sözlüğü**. "Violence", "Violate", "Violation", "Violent", (2004). İstanbul: Sev Matbaacılık ve Yayıncılık Eğitim Ticaret A.Ş. s.531.
- SADE, M. d. (2016). **Yatak Odasında Felsefe**. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- SARAÇ, T. (1985)."Violence", "Violenter", "Violer", "Violemment", **Büyük Fransızca-Türkçe Sözlük**. İstanbul: Adam Yayınları, s.1470.

- SARI, E. "Yaşam ve Ölüm Dürtüsünün İkili Dansı." 11 08, 2023 tarihinde **ethospsikoloji.com**: <https://ethospsikoloji.com/yasam-ve-olum-durtusunun-ikili-dansi/> adresinden alındı
- ŞAHİN, F.; M. AYŞİN TAŞAR (2012). "Cinsel istismar ve ensest." **Türk Pediatri Arşivi**, s. Cilt 47, Sayı 3, s. 159-164.
- ŞAHİN, O.K.Ş. (2015). "Gazavâtnâmelerde Edebî Savaş Tasvirleri". **Türklük Bilimi Araştırmaları**, Sayı 37, s.235-268.
- TARHAN, N. (2013, Aralık). Ocak 17, 2023 tarihinde **Zafer Dergisi**: <https://www.zaferdergisi.com/makale/12987-kendine-yonelik-siddet.html> adresinden alındı
- TATLIOĞLU, S. S. (2021). "Öğrenmeye Sosyal- Bilişsel Bir Bakış: Albert Bandura." **Sosyoloji Notları**, Cilt 5, Sayı 1, s. 15-30.
- textfilm.tv**. (2019, 06,18). Yalçın Tosun'a On Soru. 09,23, 2023 tarihinde Youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=EhaIKlt9sjA> adresinden alındı
- TEZEL, A. (2001). Çocuğa Yönelik Şiddet. **Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi**, Cilt 5, Sayı 1, s. 93-100.
- TİMUÇİN, A. (2004). "Şiddet" **Felsefe Sözlüğü**. İstanbul: Bulut Yayınları, s. 446-447.
- TOHUMCU, A. (2016, 02 15). "Kendimizden Bahsetme İştahımız Midemi Kaldırıyor". 09 22, 2023 tarihinde **artfulliving.com.tr**: <https://www.artfulliving.com.tr/edebiyat/kendimizden-bahsetme-istahimiz-midemi-kaldiriyor-i-5162> adresinden alındı
- TOSUN, Y. (2020, 10). "Alıştığınız mesafeler -yanlış da ayarlanmış olsa- olması gereken yere dönmüyor, dönemiyor hayatta.". (M. Atalay, Röportaj Yapan)
- TOSUN, Y. (2020b). **Mesafenin Şiddeti**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- TOSUN, Y. (2020a). **Peruk Gibi Hüzünlü**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- TOSUN, Y. (2021). **Anne, Baba ve Diğer Ölümcül Şeyler**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- TOSUN, Y. (2022b). **Bir Nedene Sunuldum**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- TOSUN, Y. (2022a). **Dokunma Dersleri**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- TOSUN, Y. (2023). "Aile, Hukuk ve Edebiyat". C. B. AKAL, ve Y. TOSUN içinde, **Sözün İkiz Çocukları Edebiyat ve Hukuk İlişkisi** (s. 43-46). İstanbul: Zoe Kitap.
- TURNER, B. S. (2020). "Şiddet" **Sosyoloji Sözlüğü**. İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

Türk Dil Kurumu. (2013). "Şiddet", **Türkçe Sözlük 2 K-Z** s.1385.

Türkiye Yayıncılar Birliği. (2020, 09 25). "Hayatımız Kitap-1: Sibel Oral- Yalçın Tosun Söyleşisi." 09 04, 2023 tarihinde <https://www.youtube.com/watch?v=Dd9AtIWe-yQ> adresinden alındı

ÜNSAL, A. (1996). "Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi". **Cogito Dergisi**, Sayı 6-7, s.29-36.

World Health Organization. (2002). "World report on violence and health". Ocak 14, 2023 tarihinde **World Health Organization:** https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42495/9241545615_eng.pdf? adresinden alındı

World Health Organization. (2023, 09 27). "The VPA Approach". **World Health Organization:** <https://www.who.int/groups/violence-prevention-alliance/approach> adresinden alındı

YERLİKAYA, Ç. (2010, 03 08). **Çağlar Yerlikaya.** 09 21, 2023 tarihinde <http://caglaryerlikaya.blogspot.com/2010/03/anne-baba-ve-diger-olumcul-seyler-yalcn.html> adresinden alındı